

05

A

166





Domini nostri Jesu Christi.
Disputatio Inauguralis Iuridica

De

NOTARIIS

Eorumq;

INSTRUMENTIS.

Quam

Permissu & auctoritate Nobilissimi

& Amplissimi Jctorum Ordinis in illustrissima,

Academia Wittebergensi

Sub Praesidio

VIRI

Magnifici ac Juris Consultissimi

DN. JEREMIAE REUSNERI

Jcti, in clytæ Facultatis Juridicæ Ordinarij, Senioris & p.t.

Decani, Decretalium Profess. Publici, nec non Curia Electoralis,

Scabinatus & Consistorij Ecclesiastici Assessoris gravissimi,

Præceptoris & Patroni sui ætatem sub-

missè devenerandi

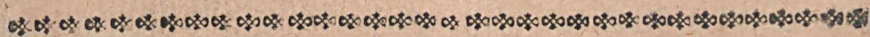
Pro Licentia

Summos honores Doctores & Privilegia in Utroq; Jure conse-
quendi, publicè examinandam proponit

In Auditorio Majori

ANDREAS ZANN/ Belgrâ-Misn.¹

Ad diem Octobr. horis ante & pomerid.



Excudebat JOANNES RÖHNERUS, Acad. Typogr. Anno 1647.



V I R O

Magnifico, Nobilissimo & Consultiſſimo

DN. JOHANNI GEORGIO Dppeln/
in Lomniz / Gosta / Ditmarsdorff / Siehsch & Gordeniz /
Jcto Præcellentiſſimo Comiti Palat. Cæſar. & Imperij
exempto, Sereniſ. & Potentiſ. Electoris Saxo-
niæ Conſiliario intimo.

Domino, Patrono ac Macenati ſummo
ſummè venerando

Debitæ gratitudinis & obſervantiæ ergò hocce
Exercitium Academicum offert & dedicat
humiliter & devotè



Andreas Zahn / Curia Electoral.
& Facult. Jurid. Wittebergenſ. ProtoNot.
Aut. & Reſp.

05 A 166

PRÆFATIO



Agnam omninò vim, magnumq; momentum positum esse in Tabellionatus officio, non tantum ad conservandam pacem & justitiam, verum etiam ad alia, quæ Reipubl. & subditorum utilitatem maximè respiciunt, nemo est, qui ignorat. Idque

D. Imp. Maximilian. I. *in pr. Constit. Von Notarien. in Comitibus Imperii Anno 1512. Colonie agrippina habitis edita* hisce verbis disertè innuit.

Aber nach dem nicht allein zu solcher Frieds vnd Rechtens Handhabung/sondern auch andern mehr/so dem Heiligen Reiche vnd gemeinem Nutz angelegen/das Ambt der Notarien/dardurch die Handlung vnd Willen der Menschen/ damit sie nicht in Vergessenheit gesetzt / durch Mittel der Schrift in ewiger Gedächtnuß behalten / vnnnd durch glaubwürdige Vhrkundt befestiget werden / nützlich vnnnd dienstlich / auch noth ist ic.

Periret siquidem, teste Chassan, *de glor. mund. part. 11. con. fid. 19.* omnis judiciorum tela, nisi essent Notarij, qui acta conscriberent; periret ipsa veritas & fides in Contractibus & commerciis, periret omnis ordo in iudicio forensium causarum, nisi esset aliqua fidelis publicaque persona, cui iudex crederet de his, quæ ab utraq; litigantium parte aut offerun-

feruntur, aut dicuntur. Matib. Seri. part. 1. Concl. 8. n. 1. De hac
igitur materia Notariorum perutili & maximè necessariâ se-
quentes theses exercitiij gratiâ conscripsi. In quibus licet pa-
rum ex asse eam contigerit tractasse; nec tamen omnem me
perdidisse operam, quam ei adhibui, confido. Quo autem
statim ab initio appareat, quò in ejusdem pertractatione
usus sim ordine, sine quo nihil recti agitur Schneidevv.
Rubr. n. 1. Inst. de hered. que ab intest. & quo sine qui proce-
dit equum per caudam frenare dicitur. Waremund. *ab Ohs
renberg lib. 1. de federib. cap. 1. n. 147.* sciendum est, quod tra-
diderim. I. Etymologiam. II. Homonymiam. III. Synony-
miam. IV. Definitionem. V. Divisionem. VI. Causam effi-
cientem Notariorum, VII. Personas, quæ in Notarios creati
nequeunt. VIII. Modum seu formam creandi Notarios
IX. Causam finalem, ob quam Notarij ordinantur. X. Requi-
sita & Solennitates instrumenti. XI. Materiam in qua scribi
possit. XII. Editionem. XIII. Effectum & Reprobationem
instrumenti. Denique, Contraria, quibus officium
Tabellionatus tollitur. Quæ exigua benevolus Lector
æqui bonique consulere, & si quid forte erratum, ac minus
appositè dictum vel scriptum invenerit, communi homi-
num conditioni, cum sacratissimo Imperatore imputare,
velit in *l. tanta. 2. §. si quid. 14. C. de Vet. Jur. enucl.* In nullo
enim aberrare, seu in omnibus inreprehensibilem seu in-
emendabilem esse, divinæ utique solius, non autem mor-
talis esse constantiæ seu roboris dicit idem Imperat. in
l. dedit nobis. 3. §. 13. C. eod.

Auxi-

Auxiliante Sacro-Sanctâ & In-
dividuâ Trinitate, Deo Patre, Filio
& Spiritu Sancto.






THES. I.

Res per verba significari, nihil nunc est necesse multis rerum argumentis probare, cum nemo, qui vel modicè sapit, id inficias eat. Verba enim eo fine ab initio rebus imposita sunt, ut eis prolatis res ipsæ ostenderentur & intelligerentur. *§. si quidem 29. Instit. de Legat. l. ad recognoscendos. 10. C. de Ingen. manumiss.* Hinc Plato in Cratylo: Verba sunt instrumenta, quibus res significantur. Et Augustin. *lib. 2. de Doct. Christian. c. 10.* Propria sint verba, cum hæc ipsis rebus significandis adhibeantur, propter quas sunt instituta. Quæ cum ita se habeant, indubitatè verum quoque evadit & consequitur, res, si earundem verba ignorentur, non rectè posse cognosci. Nisi enim homines conveniant in significatione nominum, non potest de rebus inter eos esse disputatio. Matth. Stephan. *de Felicit. l. 1. c. 1. 2. 9.* Et Scholastici dixerunt: Non potest intelligi quid rei, nisi prius intelligatur quid nominis. Verùm melius ea scire non possumus, quàm si comprimis in eorundem originem & derivationem inquiramus. Quà benè cognitâ atq; perspectâ, facilius nobis patet aditus ad ipsâ rerum penetralia. Quò & spectat Isodor. Jun. quando scribit: Dum vides, unde ortum est verbum, citius vim intelligis ejus rei, quam cupis intraspicere. Cui J. C. Scaliger *Exerc. 1. Sect. 1.* astipulatur, quando ait: oportet prius ipsius vocis usum cognoscere, à quo sapenumero provehimur in rei perceptionem. Proinde etiam Philosophi & magni nominis Jcti in investigandis verborum originationibus multùm sudârunt, & in operibus & Scriptis suis, quantum fieri potuit, rebus pertractandis, datâ operâ, verborum derivatio-

vationem seu notationem nominis præmiserunt, à nominum
significatione incipiendum esse rati. Licet enim potior rerum
*l. 17. ff. de Legib. l. 3. §. 9. in fin. ff. de adim. & transfer. legat. c. 6. & 8. X. de
V. S. Myns. pr. Instit. de Except. n. 2.* prior tamen verborum ratio
haberi debet *arg. l. 1. ff. de J. & J. l. 1. §. 1. ff. de pact.* Unde & Ulpianus
in d. l. 1. de Instit. & Jur. primum omnium initium fecit à derivatio-
ne nominis Juris, dicens id à justitia appellari. Non quidem
secundum denominationem Grammaticam, quia juxta eam
prius & simplicius vocabulum nondatur, à quo derivari possit;
sed secundum denominationem Logicam, quâ à denominante,
sive abstracto, derivatur denominativum seu concretum. Idem
Jctus *in l. 1. ff. de furt.* delictum furri propositurus prius dislerit
de ejusdem Etymologiâ, quàm ulterius progrediatur. Hoc ani-
mo agitans non abs re fore putavi, si de Notariis, quorum offi-
cium frequentatur tam in judicialibus, quàm extrajudicialibus,
pro ingenij modulo qualiter qualiter impræsentiarum acturus
prius ab ipsius vocabuli Originatione, Bonò cum Deo exordiar.

II. Dicitur autem Notarius vel I. à notando & consignan-
do, quod dicta & acta partium, à quibus ad officium suum exercē-
dum rogatur, diligenter & bonâ fide notet, excipiat & conscri-
bat, de superq; Instrumentum solenne conficiat. *d. Const. Maxim. I.*
Von Notarien §. Vnd in gemein zureden. ibi. vnd iber das / dar
über sie gebetten werden / vnd sie mit eignem Gesichte vnd Gehör in der
Zungen / die auch darauff mercken Gegenwertigkeit entpfahen haben /
Prothocolliren vnd Publiciren / auffrechtlich vnnnd getrewlich / ohne
einig bergung der Warheit oder einiges falsch / s einmischung. Beföld.
in Thesaur. pract. lit. N. 16. Henr. Cnaustin. in Art. Notariat. in pr.
Vel 2. à notis vocabulum Notarius descendere autumant, quod
per notas & compendia citius scribere teneat. Anton. Fab. *in Co-
dic. l. 4. tit. 16. de fin. 18. n. 1. Tholosan. Syntag. Jur. lib. 47. cap. 41. n. 2. &
cap. 42. n. 4. Beföld. in Thesaur. pract. lit. A. 11. & lit. N. 16. Rittershus.
in Commentar. ad Instit. Jur. Civil. in Proæm. vers. De jure igitur. Spe-
cul. de Instrum. edit. §. 9. n. 26.* Antiquitus enim cum duo genera
scribendi usurparentur, teste Just. Lips. Epist. ad Belg 27. Cent. 1.
Adam Volckman *in Informat. Notar. part. 1. cap. 2. n. 2.* Quorum alte-
rum integris literis tardius aliquatenus perficiebant & Scriptu-
ram

ram appellabant; alterum notis celeriter fiebat *l. 40. in pr. ff. de testam. milit.* & Notaria dicebatur; Quo nomine non solum Augustin. in *Collationib. oper. brevicul. & Apuleius lib. 7. de Aureo Afin.* sed etiam Cujac. 3. *Observat* 3. usus est, vocans eam brevem quamlibet atque compendiariam Scriptionem, dicensque secundum pagani Notariam non dari bonorum possessionem, nisi inter liberos, Ideo eveniebat, ut qui hujusmodi compendiariam scribendi rationem per notas, adeoque Notariam callebat, Notarius vocaretur *Lipf. d. l. Rittershus, in Comment. ad Novell. part. 6. cap. 2. n. 5. & 6. in fin.* Item *part. 9. cap. 26. n. 1. Cujac. 12. obs. 40. in fin.* Johan. Calvin. in *Lex. Jurid. vocab. Notarius.* Notarius h. e. velox Scriptor, a sine; vel Exceptor, ab usu: vel *σημειογράφος*, qui per signa scribit, *Rittershus. d. p. 9. cap. 26. n. 1. Tholoian. Syntag. jur. lib. 47. c. 42. n. 4.* Hinc etiam Augustin. *de Doct. Christian. lib. 2. c. 26.* inquit: Ex eo genere sunt etiam Notæ, quas qui didicerunt, proprie Notarij appellantur.

III. Notæ autem hoc loco acceptæ non, ut *Bornit. in tr. de Instr.* & alij volunt, sunt literæ *l. 6. §. 2. ff. de bon. posses. l. 40. ff. de testam. milit.* *Specul. de Instrum. edict. §. 9. n. 26.* (quamvis non nunquam etiam pro literis *l. 13. §. 1. ff. ex quib. caus. ut & pro infamiâ l. 2. §. 1. in fin. ff. de Decur.* nec non pro scripturis publicis i. e. instrumentis *c. penult. X. de fid. Instr. & Cicatrice l. 1. §. ult. ff. de fugitiv. sumantur*) sed signa; Et à literis singularibus, quas sigla vocat *Imp. Justin. in l. 1. §. 13. C. de vet. Jur. Enucl.* quasi singula, quibus singulis singula verba & integræ voces significabantur. *Rittershus. ad Novell. par. 6. cap. 2. n. 5. & seq. Thom. Freig. in Orat. de Antiquitat. 1.* maximè differunt. Sic etiam literas à notis separat *M. Manilius lib. 4. Astronomic.* Cui litera verbum est, Quique notis linguam superet, cursumque loquentis &c. Et *Cuiac. 12. obs. ult. in fin.* ex antiquissimo libro notarum, rem hisce exemplis demonstrat: *Senatum, populumque Romanum* ait, singulis ita designari: *S. P. Q. R.* Notis hoc modo: . *Senatus Consultum* per singula sic: *S. C.* per Notas sic . *Dolus malus abesto,* singulis ita: *D. M. A.* Notis ita: . Unde de plano rectè ita legi possit, ad eundem modum scriberes facile per literas singulares, per notas autem hoc modo: . Item . h. e. stipulatione

dione Aquiliana *579*. Asparginé. *En*. Latumnia. *20*. Li-
bera civitas. *Vn*. Viocurus : vox usurpata à Varrone.
21. Virgobretus. Quanquam antiquitus notas idem, ac li-
teras fuisse statuit Thom. Dempster *in Addit. ad Antiquit. Rom.*
Johann. Rosini lib. 7. c. ult. Et credibile est, literas singulares æquè,
quàm notas in usu fuisse. Nam utræque compendia quadam
dictionum sunt, cùm verba non perscribuntur, sed signantur,
tantum, ad celeritatem scribendi inventa. Per eas enim, quic-
quid pro Concione, aut in Judiciis aut privatim diceretur, ex
omni parte velociter excipi poterat, vel prius interdum, quàm
dictantis vox absoluta esset. Hinc Martial. *lib. 14. Epigr. 208.*
Epigraphe est, Notarius:

Currant verba licet, manus est velocior illis

Nondum lingua, suum dextra peregit opus.

Idem Ausonius ad suum Notarium:

Tu sensa nostri pectoris

Vix dicta, jam ceris tenes

Tu me loquentem prævenis.

Quo scribendi modo inter cætera quoque Ciceronis ipsam,
quam pro Milone habuerat, & Catonis luculentam orationem
unam, quam in Senatu adversus Cæsaris sententiam, de coniura-
tis Catilianis ultimo supplicio afficiendis graviter dixerat, ex-
ceptam & servatam ferunt Asconius, Plutarch. & alij. Notis
etiam, postquam Cnæus Flavius Scriba Legis actiones ab Appio
Claudio in formam redactas, quibus olim inter se disceptarent
homines, vulgatas, *l. 2. §. 7. ff. de orig. jur.* ceperunt omnes, quæ à
Jctis deinceps componebantur formulæ & quædam alia expri-
mi & describi Rosin. *de Antiquit. Rom. lib. 8. cap. 4. lit. A.* Quæ notis
scribendi ratio licet diu servata fuerit, tamen cùm magis diffi-
cultatem & obscuritatem, quàm res ipsæ notis scriptæ, pareret
legentibus, dum videlicet ob varias, incertasque unius literæ
significationes alius aliud legebat, unde materia litium, antino-
miæ & obscuritates nonnunquam nascebantur, & citò fallum
per eas poterat fabricari, vetuit tandem Imp. Justinian. per no-
tas, Signa, abbreviaturas & compendiosa ænigmata scribi tam le-
ges & constitutiones *d. l. 1. §. 13. C. de vet. jur. emul.* quàm testamenta
d. l. 6.

d. l. 6. §. ult. ff. de bonor. pos. Novell. 107. c. 2. & auth. quod sine. C. de testam.
 excepto militari *d. l. 40. in pr. ff. de test. milit.* nuncupativo & facto
 ad pias causas. Magnific. Dn. Ordin. Benedict. Carpz. *p. 3. C. 3. d.*
4. n. 3. Tiraquel. *12. privilegio pia causa d. auth. quod sine.* quam deni-
 que alia instrumenta & libros Jurisprudentiæ *§. illud autem §. in*
proximi. ff. l. 1. §. penult. & l. 2. C. de Vet. Jur. enucl. Tholosan. Syntag. Jur.
lib. 24. cap. 13. n. 2. Rittershuf. *ad d. Novell. part. 6. c. 12. n. 7.* Specul. *de*
Instrum. edit. §. 9. n. 26. Cujus vestigiis insistens Sacratissimus Imp.
 Maximil. I. itidem cavet, ne quisquam Notarius instrumenta sua
 per abbreviata, obscura vel ambigua verba, nec per eiphras,
 signa, vel notas, maximè non omnibus cognitæ; Sed per literas
 integras, communes, legibiles & cognitæ scriberet. *d. Constit. §.*
Item die Notarien sollen sich auch hütten. Reusner. *in tr. de testam.*
p. 2. c. 6. Quippè quod signa & cifra facile mutari & corrumpi
 possint, utpote addendo O pro 100. centum, 1000. mille. Item
 si 5. sic scribas, facile ex quinq; si contrahas inferiorem numeri
 partem, 6. fient. Sic ex 20. absque ulla notabili difficultate
 conficietur 29. &c. Hinc etiam testamentum factum à paren-
 tibus inter liberos, in quo tamen alioquin propter favorem li-
 berorum multa juris solennia remissa sunt juxta Dd. *in l. 21. §. 1. C.*
de testam. l. fin. & auth. si modo. C. fam. l. hercis. ibi: verbis vel indicis.
 Si notis scriptum est, non valere tradunt Cyn. & Bart. & post
 illos Anton. Hering. *de fidejuss. c. 11. n. 145.* Johann Batter. *dec. ad. 9.*
quest. jur. contr. de testam. q. 3. Scheffer. *p. 3. q. 25.* Rittersh. *ad Nov.*
d. p. 6. cap. 2. n. 5. & part. 9. c. 26. n. 1. Id quod verum puto, si notæ, qui-
 bus utitur testator scribens, sint inusitatæ & inconsueta. Quò
 etiam facit *d. Const. jam allegat. §. ibi: oder durch Ziffern/Zeichen/oder*
 notas, sonderlich die nicht gemeiniglich allen bekant seind. Caterùm
 quando intelligibilibus, usitatis & omnibus cognitæ notis testa-
 mentum seu instrumentum scriptum est, utique sustineri posse
 ffatuo, cum Sichard. *ad d. auth. quod sine. n. 4. in fin. l. 9. §. 8. ff. de hq-*
red. inst. Dn. Carpz. part. 3. C. 3. d. 4. Quamvis tutius & consultius esse
 ducam, ut semper per literas integras scribatur, tam propter er-
 rorem, quàm falsitates evitandas. Maximè in scripturis & in-
 strumentis publicis.

IV. Sed pro temporum diversitate, Notariorum nomen

A 3

& offi-

& officium non uno eodemque modo usurpatum. Olim Notariorum officium servile fuit & vile, *l. sitibi. 6. C. de pignor. & hypoth. l. mutus 43. §. 5. ff. de procur.* Nicol. Honthem, *de art. Notar. lib. 1. cap. 7. n. 1.* & aestimatus est servus notarius temporibus Iustiniani 50. solidis *l. 3. in pr. C. commun. de legat. l. 1. §. 5. C. de commun. servo. manumiss.* Nam quemadmodum notas & usum per eas scribendi servi & liberti maximâ ex parte excogitasse & invenisse perhibentur, ut ex Isidoro *lib. 1. cap. 23.* constat & L. Seneca *Epist. 90.* testatur, quando ait: Quid loquar verborum notas, quibus quamvis citata excipiatur oratio & celeritatem linguæ manus sequatur, vilissimorum mancipiorum ista commenta sunt; Ita etiam ut plurimum servi & liberti erant, qui pradocti notis & signis uti, Notarij dicebantur *l. ult. C. de serv. reipubl. manumiss.* Eiusmodi enim servos plures Vet. Romani, usu typographiæ nondum invento, non tantum infamulatio suo pro librariis & amanuensibus ad excipienda & exscribenda quæcunq; & quomodo cunque, prout cuiusq; dignitas ususq; exposcebat & quodammodo videre licet *in d. l. 40. ff. de testam. milit.* apud se alebant, sed & publicæ utilitati & Tabulis i. e. rationibus præficiabant, unde servi publici, item Servi Civitatis vel Reipublicæ vocabantur, quod populariter rogabantur, & pro quibuslibet stipulabantur *l. 18. ff. de adopt. l. 2. C. de ad. n. f. de Usur. l. 2. ff. Reipubl. Valv. l. fin. ff. quod cuiusq; univers. l. in tantum. 6. §. 1. ff. de div. rer. l. 1. §. 7. ff. de question. Cuiac. ad tit. C. de serv. Reipubl. manumitt.* Quæ sane causa fuit, quamobrem Imp. Constantin. *in l. 15. C. de Decurionib. lib. 10.* omnibus Decurionibus, Consulariis seu Consulibus, aut Scabinis, tali Notariatus officio interdixit. Etenim cum tantum abfuerit, ut tunc temporis Notarij servi dignitatem habere dicerentur, nefas esse duxit Imperator, Decurionatus autoritatem hujus officij vilitate diminutum iri, quia licet ascendere, descendere autem non licet *l. 2. C. Quemad. civil. muner. lib. 10. l. 1. in pr. ff. de munerib. & honor.* Habito igitur hoc eodem antiqui temporis respectu verius & magis credibile est, Bartolum & Baldum cum suis asseclis *ad d. l. 15. C. de Decur.* & alibi dixisse, Notarios non habere dignitatem, sed officium tabellionatus vile esse, & infamem etiam eo fungi posse; Alioquin eorundem sententiam maximam falsitatem esse;

esse, dicit Lucas de penna in l. 2. n. 19. C. de dignitat. lib. 12. & in d. 145. C. de Decur. Vide Covarr. *pract. qq. cap. 19. n. 5. vers.* Et sane. Verum enim verò cum hodiè longe alia Romani Imperij facies sit, & non solum dura Servorum conditio obsoleverit Schultz. in *Synops. Instit. de Jur. person. lit. C.* verum etiam Notarum usus, unde comprimis Notarios dictos superius *thes. 2.* demonstravimus, antiquatus & planè prohibitus *thes. 3.* à pristinis Notariis servis post Arcadii & Honorii Imp. Constit. in l. 3. C. de Tabular. nobis nihil, nisi ipsum nomen remansit; Et moderni Notarij (de quibus hic sermo est) maximè si non sint simpliciter, sed in privilegio cum autoritate Judicis Ordinarij creati, prout hodiè solet fieri. Berlich. *Decis. aur. 27. Dec. in l. 1. n. 25. & seqq. C. de mandat. Princip.* non amplius veterem illam vilem & servilem conditionem sustinent; sed libertatem & existimationem minimè contemnendam præ se ferunt. vid. Nicol. Honthem. *de art. Notar. lib. 1. cap. 14. per tot.* Constat enim pro nunc, fat arduum & non infimæ dignitatis, auctoritatisque officium Notariatus esse. Covarr. *pract. resol. c. 19. n. 5. 6.* Amyl. Ferret. *ad L. 1. C. de mandat. Princip. n. 56. & seqq. Gles. Gothofred. in Not. ad hanc leg. lit. L. Anton. Faber. C. lib. 9. tit. 28. def. 4.* Lucas de penna in l. 1. n. 21. *C. ut nemo ad suum patroc. lib. 11. & in d. 15. n. 4. & 5. C. de Decur.* Id quod inde patet 1. quia, ut infra *thes. 14. & 19.* dicitur, committitur à Principibus ad publicam utilitatem, qui sunt origo & fons officiorum & dignitatum omnium & summa potestas, à quo potestates, reliquæ progrediuntur l. *beneficium. 3. ff. de Constit. Princip. l. 3. C. de divers. rescript. Socin. Conf. 67. Col. 1.* Roland à Valle *Conf. 100. n. 3. Vol. 4.* Panorm. *Conf. 6. n. 2. lib. 2.* Hennig Gøden *Conf. 3. n. 23. & 24. Schrad. de feud. part. 4. c. 1. n. 2.* Jam verò dignitas est, quæ jubente principe sustinetur l. *5. in fin. C. de dignit. lib. 12. l. 1. in fin. C. de domest. & Protect. lib. 12.* & quem Princeps honorat, ab omnibus est honorandus. *glos. fin. in d. l. 1. C. de domest. lib. 12. & l. 6. in fin. C. de advoc. divers. judic. ubi dicit text. Qui à nobis digni judicati, hi multo magis in anterioribus quoq; judicandi sunt. fac. l. 12. C. de legib. l. fin. in fin. C. de privileg. eor. qui in sac. palat. milit. lib. 12.* 2. quia Notariis in actu creationis jus aureorum annulorum autoritate, publicâ tribuitur, *thes. 31.* Quo ritu palam est tribui dignitatem & collocari idoneos homines in superiorem ordinem, qui Rempubl.

publ. vel Consilio vel armis protegat 3. quia hoc officium non nisi probis & legalibus viris confertur. Covar. d. pract. resol. cap. 19. n. 5. & seqq. Et omnia ferme mundi negotia Notariorum fidei committuntur sive inter Reges & Principes, Imperatorem, Papam, aut alios inferiores quosvis sint peracta, ut desuper ad perpetuam rei memoriam instrumenta conficiant Cnaustin. in Art. Notar. in pr. d. Const. Maxim. in pr. Aber nach dem nicht allein u solchen Friedens vnd Rechts handlungze. Denique id etiam apparet extenore Diplomatum, quibus traditur Comitibus Palatinis facultas creandi Notarios, quorum inter alia hæc & similia sunt verba: Wir N. N. von Gottes Gnaden Erwählter Römischer Keyser etc. Geben auch hiemit N. N. vollkommene Macht vnd Gewalt, daß Er an vnsrer stete vnd in vnsern Nahmen die Personen so er darzu tauglich vnd geschickt achten wird (welches wir seinem Gewissen heimgestellet haben wollen) zu Notarien / öffentlichen Schreibern vnd Richtern creiren vnd machen solle vnd möge / Also daß dieselben offene gemeine Schreiber / Notarien vnd Richter / durch das ganze Röm. Reich vnd andere vnserer Erbthümreiche / Fürstenthumb vnd Lande für solche gehalten / Auch aller vnd jeder Privilegien, Freyheiten / Gnaden / Ehren / vnd Vortheilen / auch ihres Ambtes allenthalben vnd in allen Gerichtlichen vnd andern Handlungen / Contracten, Testamenten / letzten Willen vnd allen Sachen vnd Geschäften / ihr Ambt berührende / gebrauchen / treiben / üben vnd niesen sollen vnd mögen etc. vide Samson Herkog in tr. de Notariat. Apost. Formule 109. lit. C. pag. mih. 287. Et refert Anton. Faber. d. lib. 9. t. 28. def. 4. n. 2. & 5. apud Vercellenses & Bononienses non alios posse Notarios existere, quam qui vel Nobiles sunt vel Doctores. Tanti igitur ibi haberi Notarios, eorundemque officium consequitur.

V. Hi multa fortiuntur nomina in jure glos. rubr. & ibi Dd. C. de Tabular. Dicuntur namque 1. Tabelliones Novell. 44. l. 14. §. 3. C. de S. S. Eccles. l. 17. C. de fid. instrum. d. Const. Maxim. §. Es ist auch ein Notarius oder Tabellio. Besold. in Thesaur. Pract. lit. N. 16. Tabellarii l. 11. C. qui pot. in pign. Donell. Enucl. lib. 25. cap. 8. lit. M. O. Tabularii lult. §. 2. C. d. Jur. de lib. l. 1. §. 3. C. de tabular. Novell. 1. c. 2. §. 1. à tabellis sive tabulis ligneis & cereis, quibus olim nondum

non dum papyri usu invento, instrumenta contractuum & ultimatum voluntatum inscribi consuevit Rittersh. *d. loc. Bornit. de Instrum. lib. 2. cap. 12.* Cnaustin. *in Art. Notar. in pr. Felin. in c. Fraternalitatis 4. X. de heret. Tholosan. Syntag. jur. Vnivers. lib. 47. c. 42. n. 3.* Quamvis tabellarium & Notarium differre asserat Amyl. Ferret. *ad d. li. C. de mand. princ. n. 57.* Bornit. *de Instrum. d. loc. Tholosan. Synt. jur. lib. 47. cap. 20. n. 11.*

VI. 2. Servi publici *d. Constit. §.* Es ist auch ein Notarius ibi: nach dem er ein Diener ist gemeinen Nutes. Schneidw. *in §. cum autem. 3. n. 7. Inst. de Adopt. c. 2. de Usur. in 6. Befold. d. l. Specul. de Instr. edit. §. breuiter. n. 14.* Chilian König. *in process. cap. de publ. Notar. 41. §. Und in dem. Non qui libertate & ingenuitate destituantur.* Didac. Covarr. *pract. quest. c. 19. n. 5.* cum tales pro nullis. *quod attinet. 32. ff. de R. I.* imò pro mortuis habeantur. *l. 209. ff. Eod. & hodiè post Imp. Max. I. Constitutionem, ad Notariatus officium non amplius admittantur d. §.* Erstlich ibi: nicht eigene Ursache; Lucas de Penna *in l. 3. C. de tabul. lib. 10.* Sed qui proprio munere seruiant. Reipubl. *gloss. in l. libertas. 4. in verbo seruire ff. de stat. hom.* Johann. Andr. *in cap. sicut te. X. ne Clerici. vel Monach. secular. negot. se immise.* & ad præviam requisitionem omnibus pariter, pauperi æquè ac diviti, modo negotium sit licitum, nec de jure prohibitum *d. §.* ibi: So fern die sonst aufrichtig/ ziemlich/ und nicht verboten weren. munus suum, pro justij honorarij acceptione *d. §.* ibi: Sonderlich auff ziemlichliche Besohnung. Tusch. *in verbo Notarius. Concl. 105.* Chilian König. *d. loc.* pauperibus tamen gratis secundum Jansen *in l. nec quicquam. §. decret. in 2. colum. ff. de offic. procons. & legat.* quia semper paupertas excusat. *l. nam is ff. de dolo l. 4. §. quancquam ff. de Censib. impertiri superq; eo instrumenta facere teneantur, prout etiam ab initio suscepti officij jurato solent promittere d. §.* Es ist auch ein Notarius & §. Es mögen auch die Notarien. ibi: Wie sie auch des bey Pflon im Nechen bestimmet/ schuldig seind. Frid. Mind. *2. de mandat. c. 53. n. 16.* Harpr. *§. hac actio. 12. Instit. de Injur. n. 241. & seq.* Rutg. Ruland. *de Commissar. p. 1. lib. 4. cap. 8. n. 15.* Tusch. *concl. 74. lit. N.* cum sit publicum munus, ad cujus functionem vel nolentes cogi posse certi juris est. *l. 16. ff. de munerib. & honorib. l. 9. ff. de vocat. muner. l. 1. de ad. ministr. tutor. l. 20. C. de suspect. tutor.* In tantum, ut si hoc facere & instrumenta recipere detrectent sine sufficienti excusationis ra-

B

tionem,

tionē, perjurij notam incurrant *Mindan. d. l. Joana. Andri. d. rap. sicut te. Hostiens. in summa de fide instrum. §. quib. vers. sed bi. Dec. in l. invitus ff. de R. I. & quod sustinent officio Tabellionatus, arbitrio judicis privari possunt. l. 9. §. 1. C. de defens. civit. l. pen. C. de possess. Schneidw. d. loc. Ménoch. cas. 369. n. 7. & 8. Treurl. vol. 2. dist. 5. §. 2. lit. E. Hostiens. in Summ. de fid. Instr. §. quibus Instrumentis. Nisi Doctor, Senator, Monachus vel Clericus factus, nec se rogari passus sit d. Const. §. Es ist auch. ibi: Er were denn Doctor &c. l. universos. & ibi glos. & Barr. C. de Decur. lib. 10. & Bald. in l. si quis C. de Episcop. & Cleric. Facta v. requisitione, cui locum relinquunt, perinde ac alij edere instrumenta & publicare coguntur. d. §. Es ist auch ein Notarius. ibi: Doch dieselben / so sie sich haben bitten lassen / sind schuldig ihre Zumbreviaturen der Prothocollen zu öffnen. Quibus porro ca- sibus Notarius servire & officium suum exercere non teneatur vide Nicol. Honthém. de art. Notar. lib. 1. cap. 10. n. 8. & seqq.*

VII. 3. *Judices Carthularii seu Ordinarii* l. 1. & ibi glos. de Judic. Rutger Ruland. de Commis. p. 2. lib. 5. c. 7. n. 1. Ménoch. 2. presumpt. 78. n. 1. Gail. 1. obs. 1. n. 13. Harp. d. §. 12. Inst. de Injur. n. 241. vigore diplomatum, quibus potestas creandi Notarios Comitibus Palatinis conceditur, quorū verba inter alia sic se habēt: N. N. Divina favente clementiā Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Rex &c. Dantes & concedentes tibi N. N. amplam auctoritatem & facultatem, quā possis & valeas per totum Roman. Imperium & ubique locorum & terrarum Notarios Publicos, seu Tabelliones & Judices ordinarios creare & facere, ac universis personis quæ fide digni, habiles & idoneæ fuerint, Notariatus, seu Tabellionatus & Judicatus ordinarij officium concedere & dare. &c. Cū enim coram Notariis mandatarius constitui d. Constit. Maxim. I. Von Anwälten sehung. Churf. S. Process und Gerichts Ordn. tit. Von den Anwälten. 7. §. Do auch. ibi: Was wer nicht schreiben kan / magz durch einen Notarium vollziehen lassen. Berlich. p. 1. concl. 14. n. 79. Dn. Carpz. p. 1. Const. 1. de fin. 27. n. 5. Item protestatio glos. in c. plerumq. de rescript. & Appellatio, quam tamen in Curii Electoralibus Saxoniæ ob singulare quoddam rescriptum D. Electoris Augusti An. 1576. die 20. Januar. ad Præsides & Assessores Curia,

Curiarum editum, haud recipi testantur Zanger. in *Prælect. ad tit. X. de Appellat. n. 74.* Berlich. *p. 1. concl. de Appellat. n. 66.* Donell. *Enucl. lib. 28. c. 6. Zz. not. nec non in foro Saxo.* Leuteratio, adhibitis testibus interponi. *Kammergerichtes Ordo p. 2. tit. 29. §. Item so soll ein in jeden. §. d. Constit. Max. Rubr. Von Appellation Instrumenten August. Elect. Saxon. p. 1. Constit. 20.* Moller. & Dn. Carpz. ad hanc *Constit. def. 1. 2. & 3.* Eurfürst Christian. 2. *Appellation Ordo. tit. von Appellationen/wie die angenommen §. Dist. il aber auch. Myns. 4. obs. 44.* Hartm. Hartm. 2. *obs. tit. 19. obs. 4.* Berlich. *d. loc. Frid. process. p. 111.* Rotfchitz *process. p. 1. c. 38. n. 9. & seq.* Ut & testes recipi & examinari, & id genus alij actus, qui alioquin ad ordinarium magistratum pertinent; perfici queant, utiq; in actibus voluntariis quandam Iudictionem habere intelliguntur. Cravet. *Consil. 196 n. 7.* Boer. *Decis. 242. n. 1.* Dn. Carpz. *lib. 5. Respons. tit. 2. Resp. 28. n. 20. & seq.* Tusch. *concl. 70. n. 15. lit. N.* Marant. in *Specul. aur. p. 4. dist. 18. n. 3.* Hinc præceptum, quod sit per Notarium Debitori volenti & acceptanti, ut ad certam diem quod debet sit soluturus Creditori, si in Instrumentum Quarentigæ redigatur, æquè paratam habet executionem, ac res iudicata & præceptum, quod ab Ordinario Iudice imponitur debitori debitum petiturum confitenti. Sichard. *ad l. fin. C. de Edict. Div. Adrian. coll. n. 15.* Coler. *process. Execut. p. 10. 3. n. 14. & seqq.* Tiracquell. *de Jur. constit. poss. p. 3. limit. 30. n. 48.* Tusch. *conclus. 69. n. 17. lit. N.* Mindan. 2. *de mandat. cap. 69. n. 6.*

VIII. 4. Librarij. Bornit *de Instr. d. lib. 2. c. 12.* Adam Volckman in *Art. Notar.* Non quod libris describendis operam locent, uti olim ejusmodi Librarij plures dabantur *th. 4.* qui libros describent in publicas Bibliothecas aut Augustæ domus, & potissimum servilis conditionis erant, prout refert Isaac Casaubonus, *quando lib. 14. Animandv. in Athenæum cap. 4.* ita scribit: Roma quamplurimi vixerunt bibliopolæ seu libelliones, qui libros undique compositos à familiâ fervorum, quos in eam rem alebant, describendos curarent; Sed quod partes ipsi diligenter audiant, & mentem ipsorum, adeoque totum negotium probè percipiant & omnes actus & contractus, qui coram illis fiunt & celebrantur, juxta eorundem substantiam, qualitates & solennitates librare & æquâ lance pensitare, nec non quæ ne-

cessaria sunt accedere, sedulo facere, inque omnem partem prospicere debeant, ut subsistant, nec ex defectu aut vitio quodam tanquam nulli & frustratorij impugnari, annihilarique possint. *d. Const. Maxim. §.* vnd in gemein zureden / so sollen die Notarien re. & §. vnd in einer Summa. Cnaustin. in *Art. Notar. Tholof. Syntag. Jur. lib. 47. cap. 42 n. 24.*

IX. 5. **Protocollistæ, Scribæ, Exceptores**, qui per se ipsos non per alium singulos actus coram se gestos propriâ manu fideliter excipiant, inque protocollum suum, quod sibi susce-
pto Notariatus officio comparare & summâ custodiâ conser-
vare & post se relinquere tenentur Prosp. Farin. *quest. 154. n. 29.*
protinus inscribant, indè in solennem debitamque formam
postea extendit. *d. Const. §.* Fürter so befehlen wir / daß ein jeder No-
tarius in allerweg gestiffen seyn soll / zuhaben / vnd mit höchster Fleiß
zuverwahren / auch nach Ihm zuverlassen ein Protocoll / darin alle
jhn selbst vnd nicht durch jemand anders nach ihrer Ordnung beschrei-
ben / c. Farin. *quest. 154. n. 29.* Quamvis enim industria tabellionis
nō eligatur in scribendo, adeoq; facere possit describi ab alio non
Notario testamentum & instrumentum à se rogatum, modo in-
subscriptione ipsius Notarij rogati de manu aliena fiat mentio
d. Constit. §. Vnd wiewol von Gewonheit einem Notarien gestattet / c.
non tamen ab initio, quando rogatur, potest alij committere,
ut scribat. Menoch. *de probat. Vol. 1. concl. 4. n. 9. & seqq. & concl. 92.*
n. 2. Cnavet. conf. 72. n. 3. Tusch. concl. 97. & 99. n. 30. lit. N. Protocollo
verò ob negligentiam & incuriam à Notario penes se non ser-
vato, sed amisso, pœnâ arbitrariâ affici posse & teneri ad omnia
damna & interesse partium, tradit post alios Menoch. *cas. 370. n.*
123. Farin. d. quest. 154. n. 30. & n. 35. Ratio, quamobrem protocol-
lum apud se servare debeat, statim in *d. §.* Fürter so befehlen wir.
Subjicitur, nimirum ut deperditis fortè antea editis instru-
mentis sive ante sive post mortem Notarij quando & quotiens
alia instrumenta de novo fuerint edenda, vel pretextu edito-
rum suspicio, error, dubium, vel altercatio occurrat, ad Proto-
collum seu imbreviaturam recursus fieri possit. *Specul. §. 4. n.*
38. de Instr. edit. Quo casu Protocollum aque, ac Instrumentum
indè

inde confectum, imò plus valet. Fulv. Pacian. *de Probat. lib. 1. cap. 34. n. 65.* Menoch. *cas. 187. n. 20.* 5 21. Dn. Carpz. *p. 1. Confir. 17. def. 44.* Mascard. *de Probat. Vol. 1. concl. 4. n. 13.* Vol. 3. *concl. 1243. n. 2.* Alex. *Consil. 105. n. 1. consil. 154. n. 12. lib. 2.* Modò sufficienter omnia substantialia negotia & requisita instrumenti contineat Dn. Carpz. & Mascard. *d. l. n. 26. § seqq.* Bald. *in Rubric. C. de fide Instrum.* Quanquam in Judiciis perinde, ac authenticum ex illo desumptum fidem non facere dicat G. Pap. *decis. 19.* Marth. *in vocabulo Protocollo.* Menoch. *d. cas. 187. n. 4.* Covarr. *pract. quest. 20. n. 4.* Quod si verò Notarius casu, vel propter pestem, vel quia domus ejus combusta, aut expilata est, aut alio infortunio perdidit protocollo, tunc, si est deperditum ante copiam parti traditam, poterit coram iudice petere examinari testes super actu seu contractu & secundum depositionem ipsorum formare instrumentum de novo. Quando autem copiam instrumenti dedit parti, adversum eam agere poterit, ut Notario edat eum die, & consule. Et tale exemplum habebitur loco protocolli & tanquam protocollo erit standum *d. Confir. §.* Wo zufälliglich etines Notarien Prothocol vertzeget oder verlohren vnd das sündlich gemacht wird/möchte der Notarius Klag führen gegen den/ den er Instrumenta vor darauß gemacht vnd gegeben hätte/das wider herauß zu geben. Oder wo die nicht bekommen werden möchten/die Zeuuen die darbey gewesen weren/examiniren lassen/vnd darvon ein new Prothocol machen/Pacian. *d. l. n. 83. § 84.* Bald. *in l. fin. C. de edend.* Lanfranc. *c. 10. n. 15.*

X. 6. *Scriniarii c. 10. vcrs. ad conscribendas. de heretic. in 6.* Volckm. & Cnaust. *d. l.* quia omnia, quæ fidei & legalitati eorundem committuntur, silentio tegere, & inferinio pectoris custodire, nec intemperanti linguâ hinc inde propalare debeant. *arg. l. 1. ff. de pact.* Imprimis dicta testium Prosp. Farin. *q. 80. n. 92.* Tholof. *in Syntagm. Jur. lib. 47. c. 42. n. 20.* Quemadmodum etiam in actu creationis inter alia jurato promittere solent & extenore juramenti à Notariis præstandi videre licet. Unde Notarius, qui secretum sibi injunctum & sententiam Judicis ante publicationem parti detegit & manifestat, in eisdem infamiam & Tabellionatus officio privandus. *arg. l. iudices. C. de dignitat. lib. 12. l. 12. C. de suscept. preposit. § arca. lib. 10.* Mascard. *de Probat. conclus. 1093. n. 37. vid. thes. I.*

cum grave hoc crimen sit & Judici eâ in re injuriam faciat. Bornit. *de Instr. lib. 2. cap. 17.* Nam juxta Ovid:

Eximia est virtus prestare silentia rebus:

Sed contra gravis est culpa tacenda loqui.

XI. Sunt denique plura Synonyma, quibus Notarij insigniuntur & nominantur. Quæ cum huc transcribere pigeat, videat, qui volet, apud Cnaustin. Volckman. *in Art. Notar. & alios*, qui longâ serie ista commemorant.

XII. Definitionem Notarij quod attinet, variâ à varijs adferuntur. Ita enim Cnaustin. definit: Notarius seu Tabellio est persona publica, officium Tabellionatus exercens seu gerens propter publicam utilitatem ordinata, Superioris auctoritate munita. Sic Bornit. *de Instrum. lib. 2. cap. 12.* Notarius est vir liberæ conditionis & integræ opinionis, literarum & juris peritus, qui à principe vel Comite Palatino potestatem habet conficiendi ritè publici instrumenti. Ita Richardus *in Art. Notariat.* Notarius dicitur is, qui ejusmodi officium exercet, & ab ijs qui contrahunt rerumque suarum satagunt, eo nomine requiritur, ut super eorum negotia ipsis ad perpetuam fidem, publicam authenticamque scripturam conficiat, habens officij sui auctoritatem à Papa; Imperatore, Rege vel ab alijs, quibus suam ad eam rem potestatem sunt impartiti, puta Comitibus, vel Vice comitibus palatij Lateranensis. Nos sæpius allegatam Constit. Maxim. I. secuti Notarium inde ita describimus, quod sit persona libera, ad hoc ordinata, ut placita & gesta hominum, ne oblivioni subdantur, per Scripturæ ministerium certæ & perpetuæ memoriæ tradat, publicisque firmet documentis, *d. Const. in pr.*

XIII. Quamvis autem multi sint, qui dicuntur Notarij, non tamen de omnibus idem est judicium, sed plurimum inter se differunt. Sunt enim alij *Publici & ordinarij*; alij *Privati, & Extraordinarij*; alij denique *Periti*, alij *Imperiti*.

XIV. *Notarij publici* creantur vel à *Papâ* vel ab *Imperatore* mediatè & immediatè. Specul. *de Instrum. Edit. §. 8. n. 22.* Tufch. *concl. 70. n. 14.* Gail. *1. obs. 58. n. 1. 2.* Hujus Imperiales vel Cæsarei; Illius Apostolici appellantur & ubique per totum orbem instrumenta rogare & officium Notariatus exercere possunt Specul. *d. l. n. 23.*

etiam

etiam non obstante consuetudine vel statuto contrario Mascard.
Vol. 2. conclus. 926. n. 26. quia non possunt prohiberi per legem In-
feriorum, quippe qui nequeunt tollere legem Superiorum, sed
voluntariam Iudictionem sibi concessam ubique prorogare va-
lent. Tusch. *lit. N. Concl. 70. n. 14. & concl. 72. n. 1. 8. 13. 38. & seqq.* Quam
opinionem esse de iure quidem communiorem dicit Boer. *Decis.*
242. n. 4. Tusch. *d. concl. 72. n. 8.* Verum de facto contrarium in
Franciâ servari & usu prævalere testatur idem Boer. *d. loc.* nimi-
rum quod nullus Notarius Imperialis aut Apostolicus inibi
recipere possit instrumenta, eum sic stabilitum & ordinatum sit
per ordinationes Regias. Hodie tamen in omnibus terris Regis
Franciæ Notarium Imperialem consuevisse recipere instrumen-
ta non obstante communi observantiâ Parisiæ imperfectâ, tradit
Agid. Bellamera supra dictam communionem opinionem se-
quens *consil. 42. inci. Dominus Hugo de Cabillione. col. 3. vers. sed his non*
obstant. vid. Mascard. *Vol. 2. conclus. 926. n. 21.* Quamvis autem secun-
dum prædicta Notarius Apostolicus & Imperialis ubique loco-
rum officio suo uti possit, hoc tamen verum est & procedit, quan-
do ille in terris Ecclesiæ, hic autem in statu Imperij versatur, ubi
uterque absolutè inter volentes & invitos simul de re voluntariâ
& eâ, quæ jurisdictionem respicit contentiosam, ut de dilationi-
bus, requisitionibus testiû & alijs, Exercitiû habet, aut quâdo extra
cujusvis limites & territoriû constituentis partes in ipsos consen-
tiunt. *arg. l. 36. ff. de adopt.* Inter invitos autem alibi nihil possunt ro-
gare. *l. fin. ff. de Jdict. l. 12. §. 1. ff. de reb. auct. jud. possid. l. 239. §. 8. ff. d. V. S.*
Boer. *d. Decis. 242. n. 1.* Tusch. *d. concl. 72. n. 4. 5. 12. & 31.* Præterea Apo-
stolici in Spiritualibus; Cæsarei autem in temporalibus causis
& inter Laicos tantum nec tamen contra instrumenta conficere
possunt. Johann. Rudinger. *Cent. 3. obs. 89. n. 2. Mindan. 2. c. 53. n. 18.*
Johan. Fabr. *in l. secundum Divi. C. de Donat. & Dom. in c. Rom. §. si per*
illum. X. de for. comp. Et confecta de rebus ad alterutrum non per-
tinentibus nullam fidem merentur, quia istorum conversatio
debet esse discreta. *dis. 4. c. Statuimus. 4. ca. s. 2. quest. 7. c. 5.* Specul.
d. loc. n. 27. & auctoritas cuiusq; Notarij se non extendit ultra
Iudictionem ejus, cujus auctoritate est creatus. *tot. tit. ff. de Jdict.* Pro-
inde etiam, si tabellio Laicus scribit vota Canoniorum in scri-
ptis

tinio

electio electionis, non valere electionem dicunt Specul. d.l.n.28.
XV. Deinde ex Notariis publicis quidam sunt in Camera
Imperiali approbati & immatriculati; Quidam non itern, sed alio
quin tales simpliciter creati Rutg. Ruland. de Commissar. p. 1. lib. 4.
cap. 23. n. 3. Speidel. in Notabil. lit. N. 15. Rudinger. d.l.n. 1. Hi quan-
quam olim non secus, ac nunc illi tam intra quam extra Came-
ram, in recipiendis instrumentis & Cameralium processuum
executione & insinuatione faciendâ officio suo fungi valebant,
vigore d. Const. Maximil. I. An. 1512. edita §. In vberantwortung vnd
verfündigung vnser oder vnser Nachkommen Römischer Keyser oder
König/ober vnser Kammergerichts Ladungen/oder andern Brief-
fen/ weß Innhalt die weren/ soll ein Notarius/ der darzu gebitten
wird. Quae verba generaliter loquuntur, nec inter Notarios
distinguunt. Istud tamen deinceps per subsequentem Ordinat.
Judic. Cameral. de An. 1555. August. edit. parr. 1. tit. 39. correctum est,
in tantum, ut hodie non nisi immatriculati Notarij fiscales &
alios processus, Mandata, Citations, Inhibitiones &c. ex Ca-
mera Imperiali accipere & Electori, Principi, aut alijs insinuare
& exequi possint. d. loc. ibi: Solchen zubegeuen/ ordnen vnd setzen
wir / das sich kein Notarius in Executionibus der Proceß zuge-
lassen werden soll/ Er hab denn zuvor glaublich Befunde von seinem
Fürsten/Herren/Commun/oder Obrigkeit/das er fidelis vnd legalis
vnd auch darfür gehalten sey/darzu sein Hand vnd Signet dem Key-
serl. Kammergericht vberschiekt/ vnd darauff in das Rotul/ darinnen
alle Notarien/die jehermelter massen Befunde haben/geschriben wer-
den sollen/ eingeschriben vund verzeichner. Rutg. Ruland. d. loc. n. 4.
Mynf. 1. obs. 78. Gail. 1. obs. 21 n. 6. Ruding. d.l. Et si citatio ab alijs
insinuetur, citatio non comparente, in ejus contumaciam proce-
di nequit, sed excipi potest de illegitimè factâ executione
Mynf. 2. obs. 18. Planè si pars citata ad talem executionem in Ju-
dicio compareat, exceptione non ritè factæ citationis tueri se
nequit, sed tunc ea convalidatur, & sufficit, cum comparuisse,
sive ab initio illegitima, sive etiam planè nulla intervenerit Ci-
tatio. Mynf. 4. obs. 54. & d. obs. 18. n. 3. & seqq. Hoc autem casu non
sufficit simplex scriptura Notarij exequentis, sed oportet, ut ille
super facta executione authenticum instrumentum conficiat.,
cum

cum infertione commisionis Judicis & Citationis, aliarumque qualitarum in Ordin. Camer. *prædict. loc. præscriptarum*, idque exhibeat *Myns. l. obs. 79. Gail. l. obs. 45. & 55.*

XVI. *Privati Notarii* ordinantur ab Inferioribus Principibus, Episcopis, Civitatibus, Universitatibus, Judicibus Ordinariis & Delegatis *Tusch. d. concl. 70. n. 14. & Specul. d. l. Hi* quanquam in diæcesi & territorio creantium vel inter non subditos & extraneos *Gabrielius. lib. 1. de fid. instrum. concl. 1. n. 11.* validas scripturas rogare & conficere possint, & benè rogata in territorio probent etiam extra territorium *Specul. d. §. 8. n. 25. vers.* Non tamen nego. *Mascard. Vol 2. conclus. 926. n. 4. Gabrielius d. conclus. 1. n. 10. Ægid. Bellam. consil. 42. n. 4. Castr. consil. 34. in. pr. lib. 2.* quos refert & sequitur *Tusch. d. concl. 70. n. 15. & concl. 72. n. 29.* Tamen extra territorium creantis nihil possunt rogare neque in contentiosâ, neque in voluntariâ Jurisdictione *l. 5. in fin. C. de Palat. Sacrar. targit. lib. 12. Mascard. d. l. n. 1. Tusch. d. concl. 72. n. 12. & 24.* quia nullus debet alterius tabellionis invadere terminos sed suis terminis sit contentus *13. q. 1. c. 1. & in ea provincia in qua titulus est, perpetuò perseveret 70. dist. c. 1.* Quod secus est in Notarijs Publicis, qui circa jurisdictionem voluntariam benè possunt ubique officio suo fungi *Tusch. d. concl. n. 31.* ut dictum *ib. 14.* quia cum agatur de Jurisdictione voluntaria ab inferiore concessa, non potest extralocum concedentis exerceri *Tusch. d. concl. 72. n. 22.* Nisi (1) inter subditos Creantis *Tusch. d. conclus. n. 23. Boer. d. Decis. 242. n. 2. Mascard. d. l. n. 13.* inter quos instrumentum valet, quia ejus Jurdictio inter subditos non est limitata territorio *l. quero ff. de solut. (2) Eo* permittente, qui præest territorio alieno *Marant. in Specul. aur. part. 3. n. 104. tit. judicium. unde originem produxerit. Tusch. ead. n. 25. Pacian. de probat. 2. cap. 21. n. 33. & seqq.* quia dum permittit, eo ipso approbare illum intelligitur. (3) Inter forenses de re extra territorium alienum sita. *Castr. consil. 226. lib. 2. Tusch. d. concl. n. 30.* Hinc Instrumentum à Notario creato à Rege Hispaniæ, Galliæ, vel alio in terris Pontificis & Imperij confectum, citra jam enumeratos casus, nullam mereri fidem, affirmat *Bornit. de Instrum. lib. 2. cap. 13. Ruding. 3. obs. 89. n. 2. Mindan. d. loc. latius hæc de re Lucas de Pen. in l. 53. n. 5. & seqq. C. de Decur. lib. 10.* Sic

C

etiam

etiam nisi sint simul Notarii publ. creati, ultra limites Judicij,
in quo constituti sunt, officium suum extendere nequeunt No-
tarij causæ, qui *Actuarij, Secretarij, Proto Notarij* vocantur, Berlich.
p. 1. Concl. 8. Vultej. in Inst. de Act. in pr. n. 32. Et regulariter à Judice
Ordinario, quàm Delegato deputantur *c. statutum. §. notarium. de*
rescript. in 6. c. quoniam. X. de probat. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 65.
Tusch. concl. 101. n. 1. lit. N. Rosbach. p. m. x. Civil. tit. 8. n. 2. ut dicta &
acta Judicij suo quæque ordine, loco & tempore sincerè & dili-
genter conscribant & seruent Rosbach. *d. l. n. 3. Berlich. d. p. 1. concl.*
8. n. 21. Honthem. in Art. Notar. lib. 1. cap. 11. n. 19 König in Proceß. d.
cap. 41. v. Adde, quod etiam. Ordinat. Judiciaria Elect. Saxon. tit. 2.
Von den Gerichts Secretarien/Proto Notarien, der elben Adjunctis
vnd Actuarijs. Churf. Sächs. Appellat. Ordn. tit. Was der zum Ap-
pellation Gericht verordnete Secretarius, bey vorigen geleisteten
Pflichten angeloben soll. Quoniam enim judex in facto nihil sup-
plere potest *arg. à contrar. L. unit. C. ut quæ desunt. Advoc. sed magis*
secundum acta & probata, quàm ex conscientia judicare debet
Donel. *Enucl. lib. 26. c. 3. B. not. Wesenbec. in Paratit. de Probat. §.*
Presumpt. n. 10. in fin. utiq; acta judicialia à legali & fide digno No-
tario conscribi faciat Pacian. de probat. lib. 1. cap. 65. n. 32. ut eum,
super facto in judicium deducto satis informare & integra
haberi possint. Quæ si manca & imperfecta, aut planè non
conscripta sint ex negligentia Judicis, ut integrè edi nequeant,
judex parti tenetur ad interesse, & in Camerâ Imperiali, quan-
do causâ per appellationem eò devoluta est, arbitrariè punitur.
c. quoniam contr. 11. in fin. X. de probat. Mynf. v. obs. 11. in fin. 2. obs. 16.
Sed cum hac in re industria personæ electa sit, & ea, quæ ad offi-
cium Actuarij, seu Notarij judicij spectant, non per alium, ne
per Assessorem quidem expediri possint *Pacian. d. l. n. 64.* Nisi spe-
cialiter ad hoc sit deputatus à Judice. Berlich. *d. loc. ipsimet.*
Notarij causæ omnia suâ propria manu scribere & registrare,
nec per Amanuenses suos aut alios facere debent, uti evidenter
comprobat *d. Ordin. Judic. Elect. Saxon. tit. 2. ibi: Vnd nicht gestat-*
ten / das ohne Unterscheid eines vnd der ander von ihren Dienern /
die dazü nicht bestellet / noch geschworen / auch manchmal derer Dinge
keinen Verstand haben / eines vnd das andere zu registriren vnd ein-
zeichnen /

zuzeichen/sich vntersehen möge. Cæteroquin si acta conficiuntur
ab alio, qui non est deputatus, tunc non valent & sic meretur
d. c. quoniam contr. in fin. Berl. *d. concl. 8. n. 43.* Tusch. *d. concl. 101. n. 3.*
& quem ibi allegat. Bald. *consil. 137.* antea *d. Ord. Judic. Elect. Sax.*
tit. 2. ibi: Dadurch denn zum öfftern nicht allein allerhand disputat
circa validitatem contractuum & processuum, sondern auch wohl
offenbare nullitäten zuentsehen vnd ganze acta vnd Gerichtsbücher
zu des Gerichts Herrn eigenen Schimpff vnd der Vnterthanen gross
sen Beschwerde pflegen angefochten vnd verdächtig gemacht/oder auch
wohl ganz invalidirt zu werden. Quò autem fidelius Notarij
causæ officium suum faciant, nec in unius atque alterius partis
sive gratiam sive odium plus vel minus scribant, quàm scribere
debent, necesse est, ut ab initio sui officij peculiari juramento
devinciantur. Pacian. *d. loc. Ordin. Judic. Elect. Saxon. tit. 2. §. 1.* ibi:
Denkselben sonderlich darzu vereyden. Hinc etiam disposuit
Serenifs. Elect. Sax. quod Nobiles aut alij Magistratus, si suos
Subditos coram proprio iudicio convenire velint, Notarium
judicij, simul atque officium suscipit, vel toties, quoties ejusmodi
actus judiciarius contra Subditos expediendus venit,
in præsentia Subditorum ad iudicium illud jurare faciant,
processu alioquin non valente *d. loc. Carpz. p. 1. Const. 2. def. 20.* Hu-
jusmodi autem Actuarium ut maximè Notarium publicum esse
debere tradat Berlich. *d. concl. 8. n. 16. & seqq.* & hoc ut plurimum
ita fieri videamus; Attamen contrariam ab eo allegatam Ma-
rantæ opinionem & Tuschij *concl. 70. n. 16. lit. N.* veriozem esse
putamus, cùm etiam experientia testetur, multos haftenus & in
Superioribus & Inferioribus Judicijs officium Actuarij susti-
nuisse & satis cum laude fecisse, quos tamen nihil minus, quàm
Notarios publicos extitisse palam est. Nec obstat *c. quoniam*
contra 11. vers. publicam personam X. de probat. Sed potius facit
contra assertionem Berlichij, siquidem non exclusivè de Nota-
rijs publicis tantum, sed alternativè de alijs etiam, qui non
sunt personæ publicæ, loquitur, ut manifestè patet ex verbis:
ibi: *Aut duos viros idoneos &c.* Ponit enim duos casus, scili-
cet, quod Magister actorum debet esse Notarius si haberi
potest, sed ubi deest copia Notariorum, possunt adhiberi duo

probi & idonei viri ad scribendum acta, quorum fides æquatur fidei tabellionis. Marant. in *Specul. aur. part. 6. de act. edit. n. 22.* In quem priorem casum solum, scilicet ut personis judiciariis adjungeretur fidelis & legalis Notarius, etiam providit Sereniss. Elect. in *d. Ordin. Judic. tit. 2.* ibi: Sondern auch denselben einen rüchtigen vnd geschickten Notarium, der den Proceß vnd andere vorkommende Gerichtssachen legaliter dirigiren könne / zuordnen. Et in hoc est conformis cum jure Communi, & ultra non progreditur corrigendo jus commune. Ergo ille posterior casus tanquam omissus per prædictam Ordin. Judiciariam debet remanere in dispositione juris communis *l. 22. pr. ff. Solut. matrim. l. 10. ff. de liber. & posthu.* ut evitetur legum correctio *l. precipimus C. de appellat. & l. sancimus. C. de test.* Cùm hodie præter testamentum inscriptum & Nuncupativum, etiam Judiciale detur, quod fit coram actis frequentius vel in Judicio Judice pro tribunali sedente, vel extra judicium eo in loco, ad quem personæ ad judicium pertinentes, judiciali autoritate fiere ablegantur Wesenb. in *Parat. n. 10. vers. Apud acta autem factum. de testam.* Carpz. *p. 3. C. 3. d. 16. n. 1. & 2.* & quos ibi refert Moll. *ad Const. Elect. Sax. 3. n. 40.* Joh. Dauth. *ad l. omnium. 19. C. de testam. n. 4.* hoc loco quaritur, Num Actuarius vel Notarius Judicij in numero personarum Judiciarum habeatur, ita ut testamentum coram eo & Scabino unico, qui testatore petente nomine Judicij ad hoc ipsum missi sunt, factum, insinuatumvè valeat? Negativam tuetur Matth. Berlich. *Decis. aur. 85. n. 6. & seqq.* & Magnific. Dn. Ordinarius, Benedict. Carpz. *d. p. 3. Const. 3. def. 18.* ad hoc aliquot præjudicia allegantes. Verùm pro Affirmativâ non tantum *Mens. Decembr. Anno 1625.* ad consultationem Christophori Röders in Leipzig; sed etiam *Mens. August. Anno 1644.* in hac Inclita Facultate Juridica Wittebergeni in causa Heinrich Josachim Heinen Stadt Richters in Budissin pronunciatum fuit. Propterea, quod dicta Novella Augusti tertia non in specie de Scabinis vel Decurionibus; sed in genere von Gerichtspersonen loquatur. Quarum in numerum Actuarius, cùm non solum æquè ac ipse Judex & Scabini ad judicium juraverit, verum etiam, ut plurimum majori eruditione & peritiâ præditus sit, quàm ipsi Scabini, quorum nonnulli sapius præsertim in parvis oppidis

ne sua

ne sua propria nomina quidem literis exprimere rectè solunt, nedum, quid sit testamentum coram actis factum intelligunt, haut immeritò refertur. Idque eo magis, quod favorabiles sint ultimæ voluntates, ideoque adjuvandæ potius, quàm coarctandæ, ne, dum nimia juris subtilitate utimur, judicia testantium defraudentur. *l. si quis hered. in fin. C. de Instit. & Substit. Moller. ad d. Const. 3. n. 8.* Verba sententiæ prioris Witteberg. à Magnific. Dn. Conrad. Carpz. conceptæ hæc sunt: *Weyn nun gleich George Plancke Bürger zu Leipzig / sein Testament einem Berichtschöppen vnd dem Berichtschreiber insinuiert, Dennoch aber vnd dieweil solche auff sein erfordern von den Berichtten abgefertiget gewesen vnd beyde vordergleichen Berichtes Personen / welche in der Churfürstl. Sächsischen Landes Constitution zu einem Testament erfordert werden / zuachten / dieselbe in seinem Hauße erschienen / das Testament angenommen vnd ad acta publica gezeget. So wird dasselbe vor beständig nicht vnbillich geachtet. B. R. W.* Posterior sic se habet: *Habt ihr nebenst ewrem Eheweibe zugleich einen letzten Willen verordnet vnd außgerichtet / vnd daß derselbe dem Rath / als der ordentlichen Obrigkeit gebühlicher vbergeben werden solle / miteinander veranlasset. Wenn ihr nun gleich nebenst ewrem Weibe solchen letzten Willen nur dem Proto-notario Caspar Stoyen / nebenst Caspar Zeitlern insinuiert vnd vbergeben. Dennoch aber vnd dieweil beyde Personen von Berichtes wegen zu Euch vnd ewrem Weibe / in ewer Behauffung abgefertiget / welche auch erschienen / den letzten Willen angenommen / vnd ad acta publica gelegt / vnd der ProtoNotarius gleichfalls zum Berichtten geschworen vnd für eine Berichtes Person zuachten. So wird solcher letzte Wille nicht vnbillich vor beständig gehalten. B. R. W.* *Cum v. nemini officium suum damnosum esse debeat l. 7. ff. test. quemad. aper. l. 29. ff. Ex quib. caus. major. l. 61. §. 5. ff. de furt. actarius pro operâ conscribendi & dirigendi acta sportulas & expensas judiciales à partibus petere, & Instrumenta originalia ab unâ atque altera parte in iudicio producta, eo usque apud se retinere potest, nec edere tenetur, donec ipsi ejusmodi sportulæ solutæ sint, text. in l. argentarius, in pr. & ibi Dd. ff. de Edend. Non secus ac Scriptor libri, Procurator vel Advocatus, quibus jus retentionis in actis non minus, quàm Sartoribus & Sutoribus in vestibus &*

calceis ex aliena materia confectis competit, quoad ipsis de honorario & pretio operæ satis fiat, quia opera in re æquiparatur impensæ in eam factæ Marant. in *Specul. aur. part. 6. tit. de act. edit. n. 59.* Gail. 2. *obs. 12. n. 5.* Coler. d. *process. execut. part. 1. cap. 2. n. 245.* & *seqq.* & post eos Carpz. *part. 2. Const. 25. def. 23.* Quod & approbavit Illustrissimus Saxon. Elector. *Ordinat. Iudiciaria. tit. von den Anwälden. 7. §.* Schließlich sollen auch die jenigen / so Mandata auff sich nehmen in alkege darauff bedacht seyn / wie sie die Gerichtsgebühren von ihren Partheyen einbringen / oder in verbleibung dessen / die selbst zuentrichten schuldig seyn / vnd sonst nicht zugelassen werden. Si enim Mandatarius ab initio sui Principalis jus in judicio vivâ voce aut in Scriptis propositurus non, nisi expensas judiciales solvere paratus sit, admittatur, nec ejus sive appellatio, sive Leuteratio, sive quæcunque literaria documenta alia, quæ producit, quibusvè aliquid petere aut probare satagit, recipi debeant, prout verbis disertis sancitum est in *jam d. §.* Schließlich. Multò magis jam producta documenta & acta deinceps retineri possunt ab Actuario, donec ei de sportulis satisfiat, cùm prius compellendi litigatores, ut sportulas solvant, arctius sit medium posteriori. Nam priori casu facile fieri potest, ut totâ causâ cadant, nisi solutione expensarum antevertere existiment. Nempe si forsan Leutationem aut Appellationem interposituri, vel documenta probatorialia oblaturi sint, quæ tamen Actuarius ob non solutas sportulas, intra debitum temporis spatium recipere nolit, tunc sanè sententiam sive æquam sive iniquam in rem judicatam transire, & terminum probatorium perimi, certi & indubitati juris est.

XVII. Denique omnes quidem Notarij, (prout scire jura præsumuntur, secundum Mascard. *de probat. concl. 1098.* Menoch. 2. *arbit. jud. quest. 144. n. 5.* Farin. *quest. 156. n. 84.* Angel. in *l. jubemus. C. d. testam.*) quamvis non eminentem, quæ sæpius varijs impedimentis obstantibus, vel ejus cupidissimis contingere nequit, mediocrem tamen Jurisperitiam habere debent. *Novell. 66. cap. 1. gl. in l. generali. C. de tabell. Accurs. in l. generali. C. de judic.* Rittersh. *ad Novell. part. 9. cap. 29. n. 4.* Et ad minimum ea jura intelligere, quæ Notariatus officium respiciunt, & quæ de Contractibus, ultimis

ultimis voluntatibus, deque Judicialibus & alijs quibusdam
similibus prodita sunt. Mascard. *concl. 1099. n. 18.* Ut lepram à lepra
judicare & cuique contractui & actui, quem conficiunt, suam
formam, solennitates, clausulas & formulas ad ejus validita-
tem requisitas tribuere possint & sciant, quid à partibus agatur,
quid simuletur, quosque actus & contractus coram se admittere,
quos autem tanquam boni viri rejicere, recusareque debeant
d. Const. Maxim. §. **Wund in einer Summa / so sollen die Notarien**
wissen vnd mercken / daß sie recht gelehr seyn sollen / auffß wer ists in
den Dingen / die solch Notariat Amkt betreffen ic. §. §. Wnd in gemein
zureden. ibi: sonder mit gutem fleiß vnd auffmerckung alle vnd jede
Clausulen Prothocollren / diweil die ganze Substanz vnd Krafft
ihrer Aempter vnd Enden / deßhalb geschworen / an dem gelegen ist /
daß sie wol vnd fleißig auffsehen haben / vnd verstehen / was vor ihnen
gehandelt ic. Guid. Pap. decis. 433. n. 1. & Sing. 407. Gail 2. obs. 77. n. 7.
Cnault. in art. Notar. Alias non solum turpe est ignorare id, quod
est ex suo officio & in quo!quotidiè versatur l. 2. §. 43. ff. de O. J. Cin.
& Salicet. in l. jubemus C. de testam. Sed etiã, si omittatur aliqua juris
solennitas vel clausula, ex quã instrumentũ redditur nullum, po-
tius præsumitur falsitas quã juris ignorantia, Ideoq; cum refu-
sione ejus, quod partium interest, punitur de falso & est præsum-
ptio juris & de jure contra Notarium. d. Const. Maxim. §. **Wund in**
einer Summa. ibi: Diweil sie sonst ihrer Unwissenheit halber / den
Partheyen / so von ihnen versäumet werden / ihr Interesse abzulegen
schuldig seyn. Prosp. Farin. de falsit. quest. 157. n. 1. 2. 4. & 8 Cravet. con-
sil. 75. n. 6. Fichard. Art. Notar. Tom. 2. in præfat. & quos ibi adduxit
Fel. in c. ex literis n. 4. de fid. Instr. Bar. l. s. librarius ff. de R. J. Bos. tit. de
fals. n. 59. 67. & 75. Verum enim vero, quã comprimis in eis requi-
ritur juris notitia, ut plurimum Notarios adeo fugit, ut multi,
neliteras quidem rectè conscribere, aut Epistolam concipere,
vel vix tria aut quatuor Latina verba absque vitijs Grammati-
calibus congruè proferre norint, & eo ipso pueris, qui in Scholis
ob id virgis cædi solent, longè inferiores. Rutg. Ruland. de Com-
missar. part. 1. lib. 4. cap. 22. n. 3. Cnaultin. in Art. Notar. Quorum in-
numero, dicente Dn. Carpz. part. 1. Const. 2. desin. 20. n. 1. lib. 5. Respon-
tit. 7. Resp. 55. n. 35. Si unus reperiatu doctus & expertus, repe-
riuntur

riuntur viginti quinque indocti, nullam habentes juris notitiam. U. e. & Ritters h. velut in proverbium abiisse dictum Baldi Imperitia Notariorum destruit mundum, & ponit conscientias bonorum virorum in magno discrimine, & Zafum Notarios indoctum pecus appellasse, dicit *in tr. ad Novell. part. 9. c. 26. n. 4.* Multi enim ut ait Ludovic. *Roman. Singul. 52.* quem etiam refert Henric. Breul. *de milit. polit. tit. de Notariis n. 6.* sunt similes picis & psittacis, qui stant in palatijs Dominorum & nesciunt, quid loquantur. Rutg. Ruland. *de Commissar. part. 1. lib. 4. c. 23. n. 4. Alex. 6. consil. 208. n. 3. Caccialup. in l. prec. n. 8. C. de Impub. & aliis Subst.* ubi dicunt: Notarios ut plurimum ignorare vim & efficaciam clausularum, ac esse instar Cantorum, qui bene cantant per practicam & nesciunt rationem sui cantus. Mascard. *d. concl. 1099. n. 17.* Hoc loco redit in memoriam insigne specimen imperitiæ cujusdam Notarij, quod Vir admodum gravis & fide dignissimus, cujus nomen hic exprimere nihil nunc est necesse, aliquoties retulit: se ipsum in chirographo, quibusdam Viris nobilibus præscripto, quod dederant Creditori suo, animadvertisse, scil. in eo inter alia etiam beneficio SC. Vellei. quod tamen solum in favorem mulierum ob sexus imbecillitatem introductum esse, constat *rot. tit. ff. & C. ad SC. Vellejan.* renunciatum fuisse. Cujus ignorantia tam crassa merito poenam luere debuisset. Sed hujusmodi fratres ignorantia, uti eos vocat Carpz. *d. p. 1. C. 2 d. 20. in pr.* merito debere suspendi & removeri ab Arte Notariæ statuit Rutg. Ruland. *de Commissar. part. 1. lib. 4. cap. 23. n. 4.* quin potius statim ab initio ad istud officium planè non admittendi. Fulv. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 22. n. 29. & 30.* prout, dum Comitibus Palatinis potestas creandi Notarios traditur, super eo ipsorum conscientia oneratur, ut non nisi dignis, habilibus & idoneis personis hujusmodi officium concedant.

XVIII. Videamus nunc, qui possint Notarios creare. Angel. *in l. sicut honores. C. de munerib. & honorib. lib. 10.* Existimat, Notarium quem nasci posse propterea quod, cum officium Tabellionatus concederetur per privilegium Principis *Novell. 44. in pr.* Princeps alicui privilegium concedere posset, ut ipse & filij

flij fui essent Tabelliones. Qua enim cunque ratione posset
concedi dignitas cum nasceretur, eadem ratione potest concedi
privilegium Tabellionatus, cum nasceretur. Rectius ta-
men contrarium tenent Innoc. in c. veniens. de V. S. in 6. Specul. de
instr. edit. §. restat. 8. n. 22. & 24. Cravet. consil. 150. n. 1. & consil. 72. n. 2.
dicentes: Neminem Notarium nasci, nec qualitatem & officium
Notariatus inesse à natura, sed per actum extrinsecum con-
ferri à Principe, vel ab alio, qui autoritatem conferendi habet.
Hinc cum facti sit, probari debet, nec in dubio presumitur quis
Tabellio. Specul. de Instr. edit. §. 9. n. 2. Rutg. Ruland. de Commissar.
part. 2. lib. 5. c. 7. n. 2. in fin. Menoch. 2. presump. 78. n. 2. Cravet. consil.
72. n. 1. & 2. consil. 150. n. 2. Boer. Decis. 36. n. 7. Tusch. Concl. 93. & 94. n. 1.
lit. N. Nisi communiter pro tali habeatur. Pacian. de probat. lib.
2. cap. 21. n. 1. & 3. Nec adversus communem hanc opinionem con-
stet, illum reverà non esse creatum Notarium, Pacian. d. loc. n. 27.
Aut descriptus sit in matricula Notariorum, quia matricula
talis presumptionem inducit, ut fundatam intentionem habeat
ille, qui in eà descriptus reperitur. Farin. de fals. quest. 155. n. 94.
Dec. in c. 1. n. 18. de fide Instr. Aut multos annos in possessione fuerit
& actus exercuerit. Aut in Instrumento ex longinquis partibus
per literas testimoniales talis asseratur Pacian. d. loc. n. 4. Farin.
d. loc. n. 95. Aut producat instrumentum antiquum excedens
cursum centum annorum Farin. eod. loc. n. 97. Menoch. 2. pre-
sumpt. 78. Pacian. allegat. loc. siquidem solet antiquitas temporis
facere, ut omnia solenniter acta presumantur Mascard. de pro-
bat. conclus. 1096. n. 6.

XIX. Confertur autem Notariatus vel i. ex plenitudine
potestatis à Papa, Imperatore & alijs, qui merum & supremum
imperium & majora regalia, ad quæ & jus creandi Notarios per-
tinet Matth. de Afflict. in c. unic. in pr. 2. feud. quæ sunt regalia 56.
Chaffan. de glor. mund. Aegid. Bois. tr. de Princip. & Privil. ejus.
Borcholt. in d. c. unic. quæ sunt regalia. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl.
4. Schultz. in Synops. Jur. feud. cap. 7. n. 69. Matth. Stephan. de Jdict.
lib. 2. p. 1. c. 1. membr. 2. n. 84. habent & superiorem in hoc mun-
do non recognoscunt. Specul. de fide Instr. §. restat. 8. n. 22. Tusch.
Concl. 70. n. 1. & 4. lit. N. Ungepaur in disput. de regal. 2. lit. B. Schultz.
d. loc. n. 14. & seq.

Quapropter etiam Electores Imperij Nota-
rijs

D

rios creare posse tradit Rutg. Ruland. 2. de Commiss. s. cap. 4. n. 19.
& seqq.

XX. Vel 2. ex concessione potestatis à Comitibus Palatinis, quibus hoc ipsum à Superioribus ut plurimum cum aliis regalibus vice & nomine eorundem exercendis indulgetur Specul. d. loc. n. 27. Befold. in Thesaur. Pract. lit. N. 16. Dn. Carpz. de Leg. Regia Germ. cap. 10. Sect. 10. n. 6. Chilian König in Process. cap. de publ. Notariis 41. ibi: Und solches mögen auch die UnterHerrn thun und offenbare Schreiber machen / so sie des von den OberHerrn Befehl und Gewalt haben und dieselben heißen Comites Palatini. arg. la. C. de emancip. liber. Quavis enim jura imperatoria sive regia sunt individua, ut citra diminutionem Magistratus cum alijs facile communicari nequeant, Rauchbar. part. 2. q. 11. n. 31. vicariâ tamen operâ concedi possunt. arg. l. i. ff. de Offic. Prator. Tusch. concl. 72. n. 2. lit. N. Ita ut Notarius creatus ab eo, qui habet talem auctoritatē à Superiori concessam, dicatur creatus a primo concedente & tantum valet, ac si ab ipso Imperatore factus esset, quia omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur, dicit Imperator in l. 1. §. 6. in fin. C. de vet. jur. enucl. gloss. Inst. de I. N. G. & Civil. §. plebis scitum. in vers. Consul. Alex. conf. 123. n. 17. lib. 4. & quicquid fit ex concessione supremi Principis, ab ipso met factum censetur c. ij. qui auctoritate. 12. de prebend. in 6. c. cum aliquibus. 4. de rescript. in 6. l. 2. §. Que omnia. 9. C. de Jur. Vet. Enucl. Jason. Conf. 129. n. 1. lib. 4. Matth. de Afflict. decis. 366. v. 5. Dn. Carpz. in tr. de L. Reg. cap. 10. Sect. 10. n. 13. Cum verò non tantum Notarij ; sed & ipsorum Comitum Palatinorum creatio regale quoddam & de reservatis principis sit, uti paulo ante probatum dedimus & Menoch. 2. presumpt. 78. n. 8. & Schultz. d. loc. n. 66. & 69. testantur ; Sed in his quæ sunt principi reservata, excludatur omnis potestas inferiorum à principe, ita ut nemo alius, præter ipsum possit illa conferre l. i. ff. de offic. ejus cui mandat. l. 1. C. de jur. aur. annul. Pacian. d. loc. n. 28. & 29. Myns. Cent. 5. obs. 29. n. 1. consequitur, Comites Palatinos alios Comites creare, & concessam sibi potestatem creandi Notarios delegare, aut per alium absentes Notarios publicos ordinare non posse Donell. Enucl. lib. 17. c. 22. lit. N. Limæ. de jur. publ. lib. 4. cap. 4. n. 58. quia ea, quæ ex speciali legis vel Principis concessione

COMI-

competunt, mandari aliis vel delegari nequeunt, *d. l. 2. ff. de offic. ejus cui mandata*. Treutl. *Vol. 1. disp. 2. tit. 4. lit. E.* & in istis, ubi ab Imperatore industria personæ eligitur, adeoque eidem hujusmodi privilegium conceditur, actus per alios execeri non possunt. Menoch. *lib. 1. A. J. Quest. quest. 68. n. 11. & seqq.* Nisi etiam hoc ipsum eis specialiter concessum sit, quemadmodum, hujusmodi privilegium olim ab Imperat. Carolo V. Gabrieli Comiti ab Ortenburg & ejusdem descendens masculis datum esse refert Limnæ. *d. loc. n. 48.* quod videre licet apud Volckmann. *in Art. Notariat.* Sed hic observandum & maximè notandum venit, quod Comiti Palatino de sua potestate, creandi Notarios asserenti fides non habeatur, nisi concessionem sive privilegium à Principe sibi indultum ostendat *arg. l. fidejussores. 68. §. pro Aurelio. ff. de fidejuss. l. si quis stipulatus. 112. ff. de V. O. l. 1. C. de mand. princ. c. porro. 7. de privileg.* Valent. Forster. *lib. 6. de success. ab intestat. cap. 35. n. 10. 11. & seqq.* Quod si verò Notarius creatus fuerit à Comite, qui potestatem creandi non habuit, & hoc sciverit Notarius, instrumenta ab eo confecta non valent, quia est in malâ fide constitutus & falsarius, Pacian. *d. loc. n. 31.* Farin. *de falsit. quest. 155. n. 93.* Sin autem hoc non sciverit, sed potius contrarium credere veresimiliter potuerit eò, quod talis pro Comite Palatino, cui ejusmodi potestas data esset, communiter habeatur & erat in quasi possessione creandi Notarios, pro qua possessione in dubio præsumitur Bal. *in l. ignorat. n. 11. vers. unde ex quo Comes, col. 4. C. de his, qui accus. non possunt.* cùm longa possessio vel quasi alicujus juris habeatur pro veritate, uti est textus in *l. 1. C. de servit. & aqua.* & quasi possessio probetur per quendam usum & exercitium, ut dicit Bal. *in l. fin. in fin. ff. uti possidet. & l. 1. ff. de offic. præf. urb.* tunc ipsius instrumenta valere non est dubium, non obstante, quod postea de privilegij nullitate appareat, 1. per textum, notabilem in *c. consultationibus. 19. X. de Jur. patron.* quia quemadmodum præsentatus ab eo, qui communiter Ecclesiæ patronus credebatur & erat in possessione præsentandi, jure patronatus evicto, non potest removeri, ita etiam hujusmodi Notarij instrumenta rejici nequeunt, propter identitatem rationis, quæ hic subesse intelligitur. 2. quia notarius iste habuit bonam fidem:

dem: Acta & contractus ejus, qui habuit bonam fidem, quam vis non legitime intitulus sit, valent & facit suos omnes illos fructus, qui ad eum pervenissent, si fecisset legitime intitulus, vide latius hac de re differentem Pacian. *de probat. d. loc. n. 70. & seqq.*

XXI. Possunt denique & alij Principes, Comites, Marchiones, Episcopi, Civitates & Universitates, Magistratus ordinarij & Deputati, in suo territorio & judicio Notarios creare. Sic etiam Rector provinciae in provincia sua, & Dux Exercitus, qui dicitur habere Jdictionem, quam possit exercere, tam intra, quam extra territorium sui Principis super exercitum suo, Notarios ordinare valent Tusch. *d. concl. 70. n. 4. 6. 8. & 13. 15. & seqq.* Chilian. König *d. loc. Spec. Not. Philipp. Meisters lib. 1. p. 1. quest. 5. Satler. quest. 16. & 17.* Verum cum hujusmodi Constituentes absoluta potestate destituantur, & Superiorem recognoscant, tantum abest, ut eorundem creati Notarij sint tabelliones publici & in universo Romano Imperio & alijs locis habeant potestatem & officium publicum, quod Notarijs lege & jure scripto datur, sed dicuntur Notarij privati, & extra territorium creatum instrumenta rogare & officium suum exercere nequeunt. Mascard. *de probat. concl. 1098. n. 44.* Specul. *d. §. restat. 8. de Instrum. edit. n. 22. & 25. vers. Ego credo.* Tusch. *d. concl. 70.* Cnaustin. *in Art. Notar.* Neque enim ea auctoritas, quae quantum ad Jdictionem talium constituentium publica, receptaque est, mox etiam, quantum ad aliorum Jurisdictiones publica & recepta est. Nam Comes aut Civitas subditis civibusque suis, qualem velit tanquam fide dignum, constituere potest Notarium; Alijs autem non suis, illius fidem auctoritatemque invitis obtrudere nequit. Fichard. *Art. Notariat. Tom. 1. c. 1.* Cum eontratio Notarij à Summo Pontifice, Imperatore vel eorum nomine à Comitibus Palatinis creati appellentur Tabelliones publici, & ubique terrarum orbis Christiani, non tantum in universo Romano Imperio, verum etiam in Gallia, Hispania & Anglia officio suo uti possunt. Specul. & Fichard. *d. loc. Gail. 2. obs. 71. n. 12.* Speidel. *in Notabil. lit. N. 15. vid. thes. 14 & seqq.* Treutl. *Vol. 2. disp. 5. th. 2. lit. C.*

XXII. Ordinari autem mercarijque Tabelliones non promiscue, indifferenterque omnes possunt, quia officium eorum publi-

publicam adeo fidem & auctoritatem, proindeque, ut supra *ib. 4.* dictum, quandam etiam dignitatem habet conjunctam, quam utramque sanè à contemptu, calumniaque hominum tueri publicè interest. Idcirco Comites Palatini præcipuâ cura attendere, diligenterque considerare debent, qui & quales sint illi, qui in Notariis creari postulant, prout etiam hoc ipsum in concessione istius potestatis eorundem conscientia committitur. Cnaustin. *in Art. Notar.* Multi namque sunt, qui certas ob causas ad tale officium non recipiuntur, adeoque instrumenta conficere nequeunt. Quidam enim prohibentur ob *vitium vel animi, vel corporis*; quidam ob *Sexum vel ætatem, vel statum.* De quibus singulis sigillatim dispiciamus.

XXIII. *Ex vitio animi* Notarij esse prohibentur 1. *Furiosi & mente capti* Spec. *in tit. de test. §. 1. n. 88.* nec valent instrumenta ab ipsis rogata licet valeant rogata ante furorem supervientem. Tusch. *Concl. 71. n. 8. lit. N.* Cnaust. *in Art. Notar.* Etenim Notarius ipsemet contrahentium gestis interesse, & coram se acta benè diligenterq; advertere & intelligere debet, *Constitut. Maxim. I. §.* Und in *geheim zureben/* ibi: *Das sie wohl vnd fleissig auffsehen haben vnd ver- stehen/was vor ihnen gehandelt ic.* *Novell. 44. & ibi gloss.* & Jacob Cuiac. At furiosus per omnia & in omnibus iudicio destituitur *l. 7. §. 9. ff. quib. ex causis poss. eat. l. i. C. de falsimonet.* & loco absentis & quiescentis habetur *l. 2. §. furiosus. ff. de Jur. Codicill. l. 124. §. 1. ff. de R. J.* Immo loco mortui Bald. *in l. humanitatis. in 8. Col. C. de SS. Eccles. 2. Stulti,* quò minus verè quadret & locum habeat, quod iste scribit, dum argutè Notarium appellat quasi *Notar.* Virum enim còrdatum, inquit Cnaustin. affabilem, discretum, intelligentem, prudentem & humanum oportet esse Notarium, ut virtus eum facillè commendare, & gratum bonis & gravibus viris reddere possit. Nunquam enim tam excellens & pretiosum talentum concreditum rectè dispensabit is, cujus vita, moresque cum honesto disident & pugnant. 3. *Plane rudes & legum imperiti.* d. *Constit. Max. §.* *Erstlich ordnen wir.* ibi: *Oder dieser vnser Ordnung vnd anders/so zu Übung dis Ambts zu wissen ist/nicht berichtiget.* Siquidem Notarij fideles & legales esse, ac jura & leges scire debent, præsertim quæ ad Notariatus officium rectè

obeundum sufficiunt, ut partes coram se contrahentes de solen-
nitatibus & clausulis ad contractus & actus, eorumque validi-
tatem requisitis certificare, & se à contractibus & actibus à jure
prohibitis & reprobatis abstinere intelligant, *Constit. Maxim. I.*
d. S. Und in einer Summa. *Accurs. in l. generali C. de tabell. lib. 10.*
& post eum *Specul. de instrum. edit. §. restat. n. 41.* Si quæ verò dif-
ficultates seu ambiguitates in actibus coram se gerendis pro
casuum diversitate, quandoque occurrant, quibus se expedire
parum norunt, desuper peritiores adire & Jctos consulere de-
bent. *d. Const. §. Demnach.* ibi: vnd sonderlich wo in den Handlung
gen zc. Cæterequin si imperitè aliquid fecerint & illicitos con-
tractus celebraverint, puniuntur & parti læsæ tenentur ad inter-
esse. *l. 14. §. 3. C. de SS. Eccles. l. 2. C. de Eunuch. Constit. Maxim. §. Dem-
nach* sollen die Notarien. ult. ibi: damit ihre Verwiffenheit vnd schuld
andern nicht zu Schaden reiche/denn sie darumb/wie obgemeld/ zuante
worten vnd Abtrag zuthun verpflichtet. *Mascard. de probat. concl. 1099.*
n. 22. Berlich. part. 1. Concl. 8. n. 37. Dec. c. 1. n. 26. de fid. Instr. Imperitia
enim culpæ annumeratur *l. 132. ff. de R. I. l. 7. §. fin. ff. Ad Leg. Aquil.*
Nec ignorantia juris excusatur Farin. quest. 154. n. 25. Ignorare
enim jura in ijs præsertim, quæ ad suum officium pertinent, do-
lum arguit *Farin. de Falsit. quest. 157. n. 2. Gloss. in l. jubermus. §. final.*
in gloss. ult. C. de testam. & ibi Cyn. n. 4. versicul. Nam præsumitur
dolosè versatus. Rectè igitur dicit *Berlich. part. 2. concl. 19. n. 54.*
Notarium, qui clausulam illam instrumento ascripsit, quod
scil. mulierem de Scto Vellejano certioraverit, nec tamen ipse
intelligit beneficium, debere creditori damnum & interesse,
præstare, cum hoc casu instrumentum non valeat, obligatioque
& renunciatio evanescat.

XXIV. Ulterius qui aliorum sensuum & corporis vitio labo-
rant, nec integrum habent percipiendarum rerum, quæ coram
ipsis geruntur, judicium, officio Notariatus legitime fungi ne-
queunt, utpote *Surdi*. Quippe qui partes alicujus actus cele-
brandi gratia ad se venientes, ipsi audire, intentionem & men-
tem ipsorum, adeoque negotium percipere non valent, cum ta-
men, ut de visu & auditu attestentur & partes ipsi audiant, usque
adeo sit ex officio Notarij, ut etiam alteri delegare non possit,
Constit.

Constit. Max. §. Die Notarien sollen sich auch hüten. *ibi:* noch nichts anders / mehr oder weniger / denn was vor Ihm vnd den Zeugen darzu genommen / gehandelt oder geschehen wird / vnd das / so er mit seiblicheren sinnen vermerckt / dieweil sich seine Gewalt nicht weiter erstreckt / in seinem Prothocoll auffschreibe. & *ibi:* Denn der Gesicht vnd Gehör halb ist gnug / das der Notarius in beywesen der Zeugen sehe vnd höre. *Item d. §.* Vnd in gemein zureden. *ibi:* Vnd sie mit eigenem Gesichte vnd Gehör empfahen haben. *re. Novell. 44. Treul. disput. §. th. 2. Vol. 2. Mascard. de probat. Vol. 1. concl. 4. n. 9. Mejer. in Colleg. Argentin. defid. instr. n. 4. Deinde Caci, qui vel à naturà: vel per valetudinem, senectutem, aut alia de causa carent utroque oculo. Nam in Notario non minus visum atque auditum, & officium ipsum; & d. Constit. Maxim. I. requirit preallegat. loc. Johann. Andr. in Ad. dit. ad Specul. de Instr. edit. §. 8. n. 37. lit. L. Nisi enim oculis videat. Notarius, quæ coram se & testibus fiant, gerantur & habeantur, quomodo de ijs satis firmum testimonium perhibebit, & officium publicum tam arduum & laboriosum secundum præscriptam normam in d. Constit. Maxim. I. exercebit? Actaque & gesta in protocollum sua manu propria referet & inseribet, Imbrevisaturamque conficiet? Quod tamen, ut per se ipsum, non per alium faciat, maximè necessarium esse inculcat, d. Constit. §. Fürter so befehlen wir *ibi:* durch Ihn selbst vnd nicht durch jemand andern nach ihrer Ordnung beschrieben. §. §. vnd wiewohl von Gewonheit. *ibi:* So soll er doch sein Prothocoll oder außstreckung desselben durch sich selbst vnd nicht durch einen andern machen vnd thun. Didae. Covarr. præf. quest. cap. 21. n. 1. Siquidem non debet scribere, nisi ea, quæ ipse vidit & cognovit Carpz. lib. 1. t. 7. R. 62. n. 10. Bofs. de fals. n. 94. Fallere tamen jam dicta in monoculo arbitror propter diversitatis rationem, quæ cum ad hujusmodi officium admittere, videtur. Nam Curator esse potest l. 3. C. qui dare tuto. l. unic. C. qui morbo. se excusi cum tamen cæcus non possit. l. frater g. C. de exsusat. tutor.*

XXV. Ut maximè verò Notarius de actu muti instrumentum recipere & signa seu nutus ejus scribere possit. *d. Constit. §.* Es mag auch ein Notarius gebetten oder gefordert werden zu einem Handel eines Stummen *re.* Attamen Muti in Notarios recipi non possunt.

possunt. Tum, quod Notarius partibus, maxime si in scriptis contrahere velint, pacta, renunciaciones, cessiones & clausulas intelligibiliter prælegere, easque sufficienter de ijs admonere, instruere, pleneque edocere debeat *d. Const. Maxim. §.* Denn nach dem die Verwilligung; & *§. seq. ibi:* Ja alsdenn erfordert die Nothe eurfft / daß alle vñnd jede Puncten den Partheien vñnd Zeugen von wort zu wort sÿrgelesen werden. Tum, quod quamvis regulariter quidem nemo alteri stipulari possit *l. 38. §. 17. ff. de V. O. §. 4. & §. 18. Inst. de inutil. Stipul. artamen ex generali omnium ferè locorum consuetudine Notarius tanquam persona publica alteri quantumvis absenti, stipulari valeat Gotthofred. in not. ad l. 18. ff. de adopt. l. 2. ff. rem pupill. salv. Anton. Fab. lib. 5. Cod. tit. 11. de fin. 1. n. 2. lib. 8. t. 25. d. 5. n. 1. Anton. Gabriellus tit. de V. O. concl. 1. n. 95. Decius in l. quo. §. nec paciscendo. ff. de R. J. n. 2. Tusch. præct. Conclus. 85. n. 32. & Concl. 99. lit. N. At vero stipulatio confici nequit, nisi utroque loquente per tex. expressum in *l. 1. ff. de V. O.**

XXVI. *Sexus Ratione* excluduntur *Fœmine* à Tabellionatus officio. Quemadmodum enim Notarios creare non possunt, ita etiam ipsæ Notarij esse nequeunt, quia publicum & virile officium est *Bart. in l. impuberem 22. in pr. ff. ad L. Cornel. de fals.* At illas ab officiis virilibus & publicis remotas esse constat *ex l. 1. §. 5. ff. de postul. l. 12. §. 2. in fin. ff. de Judic. l. fœmine. 2. ff. de R. J. Tusch. præct. Concl. 70. n. 20. lit. N.* Ob quatuor potissimum causas, quas post *Bald. in l. quotiens. C. de suis & legit. refert Petr. Welfenbec. in tr. de R. J. l. fœmine. n. 13. & seqq. videl. 1. propter honestatem, quæ non patitur, ut fœminæ virorum cætui sese immisceant. 2. propter fragilitatem consilij & lubrica vota: ter siquidem in horâ mutantur. 3. propter pericula, quia rem sub secreto tenere non possunt. 4. quia moribus & consuetudine ita receptum est *d. l. 12. §. fin.**

XXVII. Pariter quoque ab hoc officij genere arcentur *Impuberes* ob ætatem. *Cagnol. in l. 12. §. 1. n. 5. de R. J. qui nondum annum 14. egressi sunt. pr. Inst. quib. mod. tutel. fin. 1.* quia Notarius est testis publicus & autoritate ejus testimonio seu scripturæ instar duorum aut trium testium creditur. Atqui impuberes testimonium dicere lege prohibentur *l. testium 3. §. 5. l. impiri 19. §. fin. ff. de*

ff. de testib. 2. quia hujusmodi ætatis homines nondum apti sunt ad juramentum præstandum *Specul. §. 1. de test. n. 34.* quod tamen Notarij ab initio sui officij necesse habent facere. Duo enim sunt, quæ dant fidem, formam & esse Notario, nimirum juramentum, & autoritas superioris ipsum constituentis *Tusch. pract. Concl. 70. n. 18. lit. N. Mascard. Vol. 2. concl. 926. n. 2.*
3. quia Notarij, judicio, prudentiâ, & doctrina præditi & legitime ætatis esse debent *d. Const. Max. præ alleg. §. Und in einer Summa 1c.* Sed ætas impuberum non tantum quicquid videt, ignorat *l. 1. §. impuberes. C. de fals. moneta.* verum etiam fragile & infirmum, vel potius nullum est animi eorum judicium, referente Imp. Justiniano in *§. præterea 1. Instit. quib. non est permis. fac. test.* & Jcto Paulo in *d. l. cum Prator. 12. §. 2. ff. de Judic.* Proinde valde periculosum & damnosum, quin imò in civile & absurdum esset, eos in Notarios creari.

XXVIII. Porrò Notariatus officio fungi & instrumenta conficere nequeunt *Doctores Juris, quæ tales,* quamvis indistinctè contrarium teneat *Berlich. in sepe allegat. decis. 27. n. ult. §. part. 1. Concl. 43. n. 50. & seq.* adeoque dicat, Doctores Juris tabellionatus officium, æquè ac Notarij creati exercere & instrumenta publica rogare posse. Equidem per dignitatem Doctoralem potestatem docendi & de jure respondendi *Herm. Vult. lib. 1. Jurisprud. Rom. cap. 2. n. 27.* Sed non conficiendi instrumenta adipiscuntur, nec simul ad hoc officium solenniter creantur, & juramento obstringuntur, quod tamen unicè dat formam & esse Notario, uti *proximè præcedente thesi* dictum. Et ut Doctor & Notarius nomine differunt, ita etiâ officio & effectu. *Bornit. de Instr. lib. 2. c. 15. v. Peritus literarum.* Magnif. Dn. *Carpz. lib. 6. respons. tit. 2. respons. 18.* Ubi adhuc casum præjudicia quædem allegat. Quod si verò Doctores Juris simul sint Notarij publici, tales nempe, priusquam summos honores & privilegia Doctoralia obtinuerint, creati & se rogari permiserint, quin instrumenta conficere, & ab illis confecta valeant & plenam fidem mereantur, extra omnem dubitationis aleam positum est. Quò facit *d. Constit. §. Es ist auch ein Notarius oder Tabellio 1c. ibi; Er were denn Doctor, ein Raths Herr, Mönch oder Clericus, Doch dieselben / so sie sich haben bitten lassen / sind schuldig*
E
ihre

ihre Umbvestaturen der Prothocollen zu eröffnen/ vnd seind solche Instrumenta von Würden. Quibus in terminis etiam loquitur responsum Lipsense ab eod. Berlich. adductum in d. decis. 27. n. 10. si paulò altius inspiciatur. Exinde tamen argumentari non licet ad Doctores juris, qui minimè Notarij publici sunt ordinati, prout facit Berlich. d. loc.

XXIX. Similiter etiam res sese habet cum *Monachis & Clericis in sacris Ordinibus constitutis*. Qui ut maximè regulariter Notarij fieri & instrumenta rogare prohibeantur. cap. sicut te. 8. X. Ne Clerici vel Monachi. Farin. in fragment. Criminal. lit. C. n. 212. Comprimis si habeant sufficientia beneficia ad vivendum. Farin. d. loc. n. 227. propterea, quod non tantum illis tanquam mortuis publica negotia, quale & officium Tabellionatus est d. l. generali. C. de Tabellion. sint interdicta l. placet. 17. C. de Episcop. & Cler. 16. quest. i. can. placuit. 1. & 8. Sed etiam, quod absurdum, quin etiam opprobriosum esse Clericis, si peritos se velint disceptationum forensium ostendere inter cetera rescribatur in l. repetita 41. C. de Epif. & Cleric. cum potius divinis officiis & sacrae Scripturae vacare debeant, nec se immiscere rebus secularibus & iis, quae in foro aguntur l. sancimus. 53. §. 1. C. d. tit. Attamen si Monachi & Clerici verè sint Notarij, fortè ante susceptum Monachatum & Clericatum tales autoritate publica constituti, non solum eum actum, quem instrumentandum in se receperunt, priusquam Clerici & Monachi effecti sunt, absolvere & authenticare bene possunt Farin. d. loc. n. 235. Verùm etiam, si velint, nec eis publicè & solenniter interdictum sit Notariatus exercitium Farin. d. loc. n. 241. postea nova negotia recipere, de quae ijs valida Instrumenta facere queunt, d. Constit. Max. allegat. §. 8. Es ist auch ein Notarius oder Tabellioner. ibi: Er were denn Doctor, ein Raths Herr/ Mönch/ oder Clericus. Specul. de fid. Instr. §. restat. 8. n. 29. in fin. Farin. d. loc. n. 238. Tusch. d. Conclufione 71. n. 1. Maximè si nulla beneficia habeant, de quibus vivere queant. Farin. d. loc. n. 227. Covar. pract. quest. c. 19. n. 8. aut causa haeresis subsit. c. 10. §. verum. de heretic. in 6. aut sint Notarij Papae & ab eo creati, qui minimè possunt prohiberi ab Episcopo conficere instrumenta Farin. d. loc. n. 237. per supra positam rationem, ibi. 17. scil. quia Inferiores non possunt tollere legem Superiorum.

XXX. Item à Tabellionatus officio repelluntur *Servi. d. l. generali. C. de Tabellar. lib. 10. Tusch. d. Concl. 71. n. 10. Suprà th. c. 4. Libertos tamen posse tradunt per l. fin. C. de Serv. reipubl. manu- miss. Specul. de Instr. edit. §. 8. n. 30. Infames. Treutl. p. 1. disp. 8. th. 8. lit. D. Covar. pract. quest. cap. 19. n. 5. Boer. quest. 222. n. 8. contra opinionem eorum, quos allegat Wesenbec. in Paratit. de his qui no: infam. n. 8. Siquidem Notarius integræ famæ & bonæ existimationis, probatæque vitæ esse debet. Menoch. 2. præsumpt. 81. n. 2. cir. fin. Et, teste Fichardo & Lucâ de Penna in l. 15. C. de Decur. lib. 10. n. 4. Tabellionatus officium non tantum honor & dignitas l. 1. C. de Mandat. Princip. suprà th. 4. Chassan. de glor. mund. part. 11. consid. 19. Sed etiam publicum munus est, cùm tabellio autoritate publica utatur. c. cum dilectus X. de fid. Instr. c. cum F. Tabellio. X. eod. At verò infamia efficit quem & ab honoribus l. 2. C. de dign. lib. 12. c. inter dilectos X. de Excess. prelat. c. Infamibus. 87. de R. I. in 6. Hart. Pist. lib. 1. quest. 30. n. 37. & ab officio publico alienum. gloss. in l. 2. §. miles verb. Sacramento. ff. de his qui not. infam. Pa- norm. in c. seiscitatus. X. de Rescript. Deinde, quia autoritas Notarij maximè consistit in legalitate & fide ipsius, siquidem in principio creationis suæ solet jurare, se legaliter i. e. cum fide & verè instrumenta confecturum, contra quam si quis fecerit vel instrumentum de Contractu usurario rogando, vel aliud aliquid committendo, infamiâ notatur, obque eam à Tabellionatu remouetur, ita ut de cætero non possit instrumenta facere, secundum Hostiens. in Summ. de Usur. §. ult. vers. quid de Notariis vid. infr. th. 56. Quæ sanè pœna infamiæ & remotionis in hujusmodi falsarios constituta nullum posset habere usum in infamibus, nec ejus metu, si ad hujusmodi officium admitterentur, à perfidiâ & malè gesto unquam absterrentur, cùm jam ante existimatione & famâ privati fuerint: Unde & Infideles, & hæretici notarij, eoque nomine damnati, auth. Gaziros. C. de hæret. & Maniche. Myns. obs. 43. Cent. 3. Banniti, Proscripti, Persidi, Periuri, Judæi Jas. in rub. ff. de oper. nov. nunc. n. 3. & cap. 31. Const. 17. quest. 4. & Ceteri, qui à testimonio dicendo repelluntur, aut malis moribus præditi sunt, ad officium Notariatus aspirare non possunt. De quo manifesta extat Sanctio Imp. Maxim. I. in d. Constit. §. Erstlich ord-*

nen wisse/das vnter den Personen/so approbiret oder von neuen insti-
tuiret werden/ihres Standes vnd Wesens halber Vnterschied gehat-
ten vnd Auffmerckung gehabt werde/ damit nicht die/ so darzu von
Rechten verboten/ Als Bglaübige/ eigene Leuthe/ Ehelos Infames
genant/oder dieser vnser Dedung vnd anders/so zu übung diß Amtes
zu wiffennoth ist/ nicht beribitzet/ oder im Guckelhen Baun/ oder
vnser vnd des Reichs Ache weren/ vnd in Summa alle die in Rechten
zu zeugen verworffen werden/dieweil sie an stare der Zeiten gebraucht
werden. Sic etiam qui semel ex falsi crimine tabellionatus officio
publicè privati sunt, non poterunt amplius de novo creari No-
tarij & reponi in possessionem tabellionatus, etiã nisi fuerint à
Principe famã restituti. Lucas de Penna in l. 12. C. de Suscept. & Ar-
car. lib. 10. Novell. 85. c. fin. l. iudices. C. de dig. lib. 12. Pacian. de Probato
lib. 2. cap. 21. n. 102. & 104. Imò quoties se ingerunt, toties de novo
falsum committunt l. eos. §. quasi. ff. ad L. Cornel. de fals. Pacian. d. loc.
quia Notarius semel falsarius & de falso condemnatus non
potest conficere alia instrumenta, nec postea confecta valent.
Menoch. 5. presumpt. 21. n. 4. Farin. de fals. quest. 155. n. 33. & seqq.

XXXI. Formam & modum creandi Notarios quod atti-
net, ea in certis quibusdam requisitis consistit. Nam primum
omnium, quibus ad tabellionatus officium adspirare animus est,
sibi istud conferendum eã, quã par est & deceet, observantia ab
iis petere debent, quibus hujusmodi potestas competit. Invito
enim beneficium non datur l. 3. §. 3. ff. de honor. poss. vid. Satler. in
Thesaur. Notar. p. 1. cap. 14. Wie man vmb das Notariat Anbri bitten
soll. Post deinde examen subire necesse habent, cum primis in
materia contractuum, ultimarum voluntatum & processus ju-
dicialis, quippe circa quã officium Notariatus potissimum ver-
satur. Lucas de Penna in l. 1. in pr. C. de Tabull. n. 1. quãvè intet-
alia Notarius henè cognita & perspecta habere debet. Cùm
enim istud officium gravissimum & periculosissimum sit. Breul.
de milit. politic. tit. de Notariis. n. 6. adeoque non nisi habilibus &
dignis personis concedendum d. Constit. Maxim. I. §. jam proximè
allegato, Mindan. 2. de mandat. cap. 69. n. 8. in fin. utique sine previo
examine neminem ad illud admitti convenit, nisi antea de ipsius
habilitate & legalitate satis constet. Examen enim manifestat,
utrum

utrum quis dignus sit, qui Notarius publicus creetur, nec ne.
Sed plures sine examine creatos esse seipsum sæpè vidisse refert
Rutg. Ruland: *de Commissar. part. 1. lib. 4. cap. 23. n. 4.* Quod etiam
num hodiè haud rarò fieri experientia testatur. Quam causam
esse dicit idem Rutg. Ruland. *allegat. loc.* quamobrem numerus
imperitorum, Notariorum hodiè numerum doctorum Nota-
riorum si non superet, tamen aequal. Verum, ut inquit
Cnaustin. *in Art. Notar. pag. m. 13.* in Reipubl. commoda-
que publica non minimum peccant illi, qui tales creaturas,
monstris quàm Tabellionibus similiores, in officinam publicam
Notariorum totius orbis mittunt, rei literariae vere perites & exi-
tium, ignominia & dedecus. Mindan. *d. loc. n. 10.* In Camera Impe-
riali, quæ Spira est, Notarij, antequam approbentur & in matri-
culam recipiantur, rigorosè examinantur, prout demonstrat
Visitation Abschied *de Anno 1560.* Nach dem auch hin vnd wider viel
Notarten: ibi: So segen vund wollen wir / das hinfürer an diesem
Keyserl. Cammergericht keine Notarien approbiret vund inscribiret
werden sollen / die seyn dann zuvor an diesem Keyserl. Cammergericht
durch darzu verordnete / de rigore examiniret ic. Item Visitation
Abscheid *Anno 1561.* Von den Notarien / so sich am Keyserl. Cammer-
gericht zu immatriculiren begehren. Frider. Ortlep. *in Exam. Notar.
Immatricul. per tot Mindan. d. loc. n. 9.* Hinc Notarios immatricu-
latos, propter prævium speciale examen, majoris esse dignitatis,
quàm Notarios ab aliis creatos tradit idem Rutger. Ruland.
d. loc. n. 3. Facto v. examine, si creandi ad hujusmodi officium,
exercendum omninò habiles & sufficientes deprehendantur,
juramentum coram Notario & testibus præstare tenentur, quod
instrumenta contractuum, ultimarum voluntatum, Codicillo-
rum, Testamentorum, quæcunque judiciorum acta & omnia
alia & singula, quæ sibi ratione officij facienda & scribenda oc-
current, justè, probè & fideliter, omni simulatione, falsitate &
dolo remotis, scribere velint, in membranis vel papyro & non
in chartis abrafis; nec non sententias & dicta testium, donec
publicata fuerint & aperta, sub secreto retinere & omnia rectè
facere, quæ ad ipsos pertinebunt, uti ex tenore cujusvis Notarij
juramenti latius apparet, quod ut plurimum Instrumento crea-
tionis inseri solet. *Postmodum præstito juramento,* Notarij publi-

ci & Judices ordinarij à Creantibus renunciatur, & per calamarium, charta & pennae traditionem de officio Tabellionatus investuntur, applicato insuper eorum digitis aureo annulo & bireto simplici imposito, ut instar auri puram conscientiam & constantiam servantes falsitatem fugiant & sine respectu personarum fideliter procedant, nec non utantur, fruuntur omnibus & singulis privilegiis, juribus, honoribus, immunitatibus & libertatibus, quibus hujusmodi creati Notarij gaudere solent. Denig, quò instrumentis publicis per novos Notarios conficiendis eo firmiter stetur & plena fides adhibeatur, singulis singulare & praeter ceteris proprium Signum, quod vulgo Notariat Signet vocatur, conceditur, quod in imâ parte instrumentorum apponant, eoque ipso instrumenta corroborent & muniant. Bornit. de Instr. lib. 2. cap. 16. vers. praeterea. uti ex literis testimoniis singulis Notariatus patet.

XXXII. Notarij autem propterea ordinantur, ut instrumenta publica conficiant super contractibus, testamentis, actibus judicialibus, utpote testium examinatione, appellationum & Leuterationum interpositione, multisque alijs, ne placita, vota & gesta hominum oblivione obruantur, sed ad perennem rei memoriam publicis firmentur documentis d. Constit. Maxim. I. in pr. ibi: Dadurch die Handlung vnd Willen der Menschen / damit sie nicht in vergessen gesetzt / durch mittel der Schrifft in ewiger Gedächtnuß behalten / vnd durch glaubwürdige offen Urkunde befestiget werden. Est enim potestas & officium Notarij publici instrumenta conscribere Bornit. de Instr. lib. 2. cap. 17. Quamvis etiam ea instrumenta publica dicantur, quae in judiciis autoritate judicis exemplificata & authenticata apud acta publica scribuntur. Mascard. quest. 6. n. 77. Item quae de archivo seu armario publico producuntur l. 10. ff. de probat. l. ult. C. de re jud. cap. ad audientiam 13. X. de praescript.

XXXIII. Caterum ad confectionem instrumenti Notarij publici, ut valida sit, adhiberi debent certa quaedam Requisita; & Solemnitates. Vide Wesenbec. in Parat. ff. de fid. instrum. n. 5.

XXXIV. Primò namque necesse est, ut is, qui hujusmodi instrumenta conficere velit, sit legitime creatus Notarius Rutgeruland.

Ruland. *de Commiss. part. 2. lib. 5. cap. 7. n. 2.* Harpr. *in §. item L. Cornel. de fals. Instit. de publ. judic. n. 7.* Ille enim, qui ad hoc nullam habet potestatem, instrumenta firma rogare nequit, nec valent, quæ à non Notario rogata sunt, Farin. *de falsit. quest. 155. n. 91.* Sichard. *ad l. 4. C. de fid. Instr.* Idem Sichard. *in l. 1. C. de testament. n. 23.* Treutl. *Vol. 2. dist. 5. §. 2. lit. B. & ibi Bachov.* Sive ante, sive post conditionem illius detectam, quia semper falsarius fuit. Pacian. *de Probat. lib. 2. cap. 21. n. 38. v. sed mihi videtur.* Nam inter cætera ad formam essentialem instrumenti requiritur, ut à Notario publico conficiatur, ut notat omnes *in c. 1. X. de fide Instr. & Azo in Auth. de Instrum. aut.* At forma ad amussim observari & impleri debet, cujus omisio in qualibet vel minimâ particula vitiat totum. Magnif. Dn. Ordin. Carpz. *lib. 6. responsit. 2. resp. 18. n. 18. & 19. cum ibi allegat.* Unde etiam, si opponatur contra instrumentum, quod iste, qui scripsit, non fuerit Notarius, maximè cum ignotus sit, Notarius à producente instrumentum probari debet, non aliter atque Clericatus. Specul. *in §. 8. de Instr. edit. n. 24 in fin.* Boer. *Decis. 36. n. 10.* Cravet. *consil. 72. & cons. 150. n. 2. item cons. 122. n. 16.* Tusch. *Concl. 93. n. 7. lit. N.* Mascard. *Vol. 2. conclus. 910. n. 2. & 6.* Vasqui. *Tom. 2. lib. 1. §. 3. n. 22.* Tholos. *Syntag. Jur. lib. 48. cap. 14. n. 9.* (1) quia ignoto notario non tenemur adhibere fidem, vel ejus instrumento, est casus *in cap. 1. X. de Cleric. peregrinant.* (2) quia affirmanti incumbit probatio *l. actor. 23. C. de probat.* (3) quia qualitas est, & in facto consistit, nec inest à natura Mascard. *de probat. concl. 1096. n. 1.* Menoch. *2. præsumpt. 78. n. 2. in fin.* Specul. *de instrum. edit. §. rest. at. 8. n. 24.* Atqui ea, quæ facti sunt, non præsumuntur *l. 13. §. 2. ff. de Public. in rem act. l. 12. §. 2. ff. de captiv. & postlim.* Nec sufficit ad relevationem producentis, quod conficiens in instrumento se asseruerit Notarium, sed aliter debet probari. Mascard. *d. loc. n. 2.* Specul. *d. §. 8. n. 39.* Boer. *Decis. 36. n. 7. & 8.* Cravet. *Consil. 72. n. 2 in fin. consil. 150. n. 1.* Tusch. *Concl. 83. n. 35. lit. N.* Cùm notario attestanti de auctoritate sibi concessâ sine adminiculo non credatur, nisi probetur Mascard. *d. loc. n. 2.* Fieri enim potest, ut quis conficiat instrumentum, eique subscribat se Notarium esse, cùm tamen non sit, eoq; falsum committat *l. 2. ff. de fid. Instr. l. fin. C. de Edict. D. Hadrian. toll. Ferrar. in form. oppo. contr. instrum. in verb. non fuit, nec est publicus ex*

not.

tot. Richard. d. loc. Quo casu punitur poenâ mortis Farin. *questio.*
104. n. 13. Menoch. lib. 2. Cent. 4. cas. 320. n. 9. Bofs. de fals. n. 131. quia
delinquit in ipsum Principem, à quo potestatem habere finxit.
Baid. in l. data opera. n. 50. C. de iis, qui accus. non poss. arg. l. 1. C. de privat.
carcer. Quomodo autem Notariatus probetur, vide Tusch. *Concl.*
94. lit. N. Fichard. *Art. Not.* Tom. 1. sub tit. var. *quest.* 3. Mascard. de
probat. *concl.* 1097. *Specul. de Instr. edit.* §. 8. n. 39. & eos, quos allegat
Farin. d. *quest.* 104. n. 15. Quod si verò non opponatur à parte,
quod ille, qui fecit instrumentum, non fuerit Notarius, aut iste,
de quo adhuc dubitamus, an talis sit, in longâ possessione Ta-
bellionatus fuerit & publicè officium exercuerit, vel instrumeta
antiquissima sint, puta centum annorum, aut Notarius à parte
impugnante semel approbatus fuerit etiam in alia causa. Tusch.
concl. 93. n. 9. & 10. nec iudex per se debet requirere probationem
Notariatus, sed præsumitur pro instrumento & Notariatu, &
contrarium dicens tenetur probare. Tusch. d. *concl.* 94. n. 32.
Mascard. *concl.* 1096. n. 5. Boer. *decis.* 242. n. 4. circ. fin. Menoch. 2. *præ-*
sumpt. 46. n. 18. Cravet. *consil.* 150. n. 2. *consil.* 122. n. 16. Pacian. de *Probat.*
lib. 2. c. 21. n. 40. 41. 42. & 57. *vid. th. supra* 18. Maxime quando quæstio
tabellionatus non versatur principaliter inter ipsum Notarium,
sed saltem inter Partes. Pacian. d. *loc.* n. 46. & 47. Sanè in Camera
Imperiali Appellationis instrumenta non recipi, ubi non con-
stet de creatione Notarij, testatur. Borrit. de *Instrum.* lib. 2. cap. 22.

XXXV. Deinde ad hoc ut scriptura Tabellionis fide-
faciat, requiritur, ut Notarius ad confectioem instrumenti à
partibus specialiter sit rogatus *Novell.* 44. cap. 1. *in pr.* & ibi *Gotho-*
fred. in not. lit. M. d. Constit. Maxim. §. Und nach dem. ibi: Die dann
allwege darzu gebetten/ oder erfordert werden *ic. item* §. Es ist auch
ein Notarius. ibi: Darüber er gebetten wird. Weseñb. in *Parat. de*
fid. Instr. n. 5. *Ayrer in process.* p. 1. cap. 9. *obs.* 9. n. 44. *Specul. de Instr. edit.*
§. 2. n. 13. & §. 3. n. 4. *Treutl. 2. disp.* 5. *th.* 2. Tum quia Notario & ejus
attestationi in iis, de quibus non est rogatus, non creditur.
Tusch. *Conclus.* 83. n. 3. Tum, quia hæc solennitas extrinseca est.
Menoch. 2. *præsumpt.* 81. n. 2. Boer. *decis.* 35. n. 7. sine qua Notarius in-
strumentum conficere nequit Mascard. de *probat.* Vol. I. *concl.* 4. n.
21. & *concl.* 1101. n. 1. Weseñbec. in *Parat. d. loc.* n. 3. *in fin.* Quod si verò
ultrò

ultrò & spontaneo motu se ingerat, suspectus fit *arg. l. 25. ff. de
Procurat. Bachov. ad Treutl. d. Vol. 2. disp. 5. th. 2. lit. C. in j. Chilian
König in process. cap. de publ. Notar. 41. §. Und wenn einer. ibi: Und
ob wohl. & arbitrio judicis puniri potest. d. §. Es ist auch ein Dico-
tarius. ibi: Wohl möchten dieselben vmb das darin sie sich willig ge-
geben hätten vnd überfahung des Gebotts / gelüßter werden. Hinc
cauti Notarij, quo magis constet de rogitu sibi factio & instru-
menta à se recepta valeant, consuevère, in iis inter alias & hanc
adhibere clausulam utilem, scil. se rogatos esse, hiezju msonderheit
requiriret vnd erbitten. prout etiam illud postulat *d. Const. §. Und
nach dem. ibi: Und von derselben bitung oder erforderung anzei-
gung gerhan werden soll. Cui clausula & assertioni Notarij planè
creditur, Menoch. 2. præsumpt. 79. n. 9. & 10. Mascard. de Probat. Vol.
1. concl. 4. n. 22. concl. 1101. n. 5. & 9. Vasqui. de Succession. tom. 2. lib. 1. §.
3. n. 20. Tusch. concl. 83. n. 1. & n. 75. lit. N. Quæ tamen omiſſa haur-
vitiat instrumentum, modò non dubium sit, quin requisitio verè
intervenerit. Sin autem rogitus neque ex instrumento, neque
ex conjecturis, quas referunt Menoch. 2. præsumpt. 81. n. 8. & seqq.
& Boer. decis. 35. n. 7. aut aliundè appareat, talis defectus reddit
instrumentum vitiosum, ita ut illi nulla fides habeatur. Boer.
*d. loc. Mascard. d. concl. 4. n. 21. Nam in dubio Notarius non præ-
sumitur rogatus. Menoch. 2. præsumpt. 81. n. 1. Boer. d. decis. 35. n. 7.
Mascard. d. l. & concl. 1101. n. 1. Vasqui. d. loc. Quo casu rogitus pro-
bandus erit, quod per duos testes fieri potest. Mascard. d.
concl. 1101. n. 21.***

XXXVI. Cæterùm rogari debet expressè ab omnibus &
singulis, de quorum præjudicio agitur, in his, quæ fiunt utriusque
partis gratia. *Specul. de instr. edit. d. §. 3. n. 5. Mascard. Concl. 1099. n. 36.
Ayr. in process. p. 1. cap. 9. obs. 9. n. 44. Alias instrumentum quoad
eam partem sive absentem sive præsentem, quæ non rogavit
Notarium, non probat plenè, neque præjudicat. Rittershus.
ad Novell. part. 9. cap. 24. n. 23. Alex. 3. cons. 37. n. 4. Tusch. concl. 75. n. 13.
Quamvis sint aliqui casus, ubi valet rogitus unius partis tantum
& duplicatur, quos recenset. Bal. consil. 454. Quæ verò ab unius
voluntate dependent, ut protestatio, repudiatio, hæreditatis adi-
tio, testamentum, appellatio, leuteratio, & similia Alex. lib. 2.*

consil. 110. *vers. hanc conclusionem.* in iis sufficit Notarium ab illa parte, cujus gratia fiunt, rogatum esse, licet non fuerit rogatus ab alia parte. *Specul. d. loc. Wesemb. in Parat. de fid. Instr. n. 3. in fin. Boer. d. decif. 35. n. 1. & 2.* Sanè in donatione, vel liberatione, quæ ut maximè respiciat favorem, donatarij tantum, tamen ab utraque parte debet Notarius rogari. *Boer. d. loc. n. 3. Tusch. d. concl. 75. n. 6.* Rogari autem potest de duobus tantum sensibus, visu nimirum & auditu. *Mascard. de Probat. concl. 1100. n. 1.* quia plus scribere nequit, quam quod propriis videt oculis & auribus audit; quodvè coram se & testibus ad hoc adhibitis, inter partes actum, gestumvè est tempore actus, non antea vel post ex intervallo. De alijs verò sensibus, ut odoratu, gustu & tactu non, nisi ex testium dicto, qui coram eo odorent, gustent vel tangant & desuper testentur, rogari, & instrumentum conficere, potest *d. Constit. Maxim. §.* Die Notarten sollen sich auch hüten. ibi: noch i. hys anders mehr / oder weniger / denn was vor ihm vnd den Zeugen darzu genommen / gehandelt oder geschæhen wird / vnd darumb er zu zeiten derselben Handlung / vnd nicht einer andern zeit darvor oder darnach / gebitten wird / vnd das / so er mit leblichen Sinnen vermerck / dieweil sich seine Gewalt nicht weiter erstreckt / in seinem Prohocollo auffschreibet oder Instrument darüber macht. Aber in denselben Sinnen ist vnterscheid zumachen / denn der Gesicht vnd Gehör halb ist gnug das der Notarius in beywesen der Zeugen sehe vnd höre. Aber der andern Sinnen halb / als mit versuchen / kosten / tasten / riechen oder schmäcken ist noth / das die Zeugen vor ihm kosten oder versuchen / tasten oder riechen, vnd weiß sie durch ihre Sinnen empfahen / vor den Parteyen / Zeugen vnd Notarien bezugen / dann von diesem bezugen / aber nicht von seinem eiqen versuchen oder kosten / tasten noch geruch / mag ein Notarius kräftiglich bezugen. *Joh. Andr. in addit. ad Specul. de Instr. edit. §. 8. n. 37. lit. L.* Nocturno tamen tempore Notarius, nisi ex urgenti causâ, quam inserat instrumento, putat si quis ita langueret, ut è vestigio necesse haberet testari, accensis tamen tribus candelis *Mascard. concl. 1098. n. 39* aut in loco occulto seu clanculum se rogari non patiatur, cum officium Tabellionatus sit publicum, ut dicit *gloss. in l. generaliter in prim. C. de Tabular. lib. 10.* & contra exercentem istud clandestinè & secreto mil. tet.

militet mala suspicio Mascard. *d. loc. n. 38.* & praesumptio falsitatis Menoch. *5. praesumpt. 20. n. 36.* ita ut etiam exinde niri possit Dec. *in c. 1. n. 25. de fid. instr. Specul. de instr. edit. §. 2. n. 12. d. Const. Max. I. §.* Die Notarien sollen auch des wissen haben/das sie nit bey Nacht/denn allein auß Ehehafften Nothsachen/oder auch heimlich sich bitten lassen Instrument zumachen/dieweil solches nicht ohne Verdächtigkeit kan geschehen. quia tenebrae facile praebent occasionem fraudibus & falso *l. 1. §. de inspiciendo. ff. de ventr. inspic. ibi. tria lumina.* Verum rogatum sibi factum Notarius, quamvis morbo impeditus Bachov. *ad Treutl. Vol. 2. disp. 5. th. 2. §. 5.* Ritterhus. *ad Novell. part. 9. cap. 24. n. 30. in fin.* alteri, etiam Notario delegere non potest, ut ipse partes audiat & postmodum ad eum referat pro conficiendo de super instrumento, quia relatio substituti fallax esse potest; Sed partes ad se venientes, alicujus actus celebrandi gratia ipsemet per se diligenter aufcultet *d. Novell. 44. cap. 1. in pri. §. 3. & ibid. Gothofred. in Not. lit. 7. & X. Rittersh. d. loc. n. 29. Specul. d. Instr. edit. §. 9. n. 15. & seq.* Tum, quod qui alienis auribus, & oculis audit & videt, non intelligatur proprie audire & videre. Covar. *pr. quest. 21. n. 1.* Tum quia Notario non creditur nisi de his, quae geruntur in ejus praesentia inter partes tempore actus Cravet. *conf. 88. n. 20. & 21. Menoch. 2. arbit. jud. quest. 144. n. 8 & 2. praesum. 79. n. 17.* Specul. *de Instr. edit. §. 8. n. 36.* Quod & satis expressum *d. Const. Max. pr. alleg. 11. §.* Die Notarien sollen sich auch hüten/das ihr keiner/auff j-mand/wie glaubwürdig der were/ansagen oder relation &c. Quoties igitur rogatus fuerit, censetur omnia, quae scripta sunt, in instrumento ex voluntate partium scripsisse, ita ut etiam Notarij verba, praeter ea, quae ipse tenetur, ex officio suo apponere in instrumento, ut annus, mensis, dies, testes & alia solennia instrumenti, dicantur verba partium, quia praesumuntur sibi dicta à partibus prius Tusch. *Concl. 81. lit. N.* Mascard. *concl. 1103. n. 1.* Menoch. *2. praesumpt. 79. n. 2.* Et dicens, notarium aliquid substantiale vel accidentale ex suo capite scripsisse, durioribus afficitur probationibus. Menoch. *d. loc. n. 3.* Hinc codicillaris & alia clausulae in contractibus & testamentis communiter apponi solitae potius ex voluntate testantium, vel contrahentium, quam ex Notariorum stylo & mente adjectae credun-

ereduntur. Farin. *de fals.* 157. n. 33. § n. 4. & seq. Franc. Perfor. *quest.* 75. n. 36. & seqq. Menoch. & Mascard. *d. loc.* Quamvis enim contrahentes & testantes ab initio adeo ignari & imperiti dicantur, ut vim & efficaciam unius aut alterius clausulæ non satis intelligant, adeoque videatur contra mentes eorum de stylo Notarij esse appositas, attamen Notarius præsumitur diligens in officio suo ita ut instrumentum, prout debet, parribus prælegerit, illudque & omnia in eo contenta vulgari sermone explicaverit, antequam de eo rogatus dici possit. Mascard. *d. concl.* 1103. n. 6 & 17. Sic pariter Notario perito creditur, qui dicit in Instrumento se certiorasse mulierem de beneficio SC. Vellejari Carpz. *p. i. c.* 16. d. 63. n. 5. & 6. Menosh. *d. loc.* n. 5. donec contrarium probetur. Mascard. *d. concl.* 1103. n. 13. & Carpz. *d. loc.*

XXXVII. *Tertiò* : Necessè quoque est, ut contractus sive actus, de quo à Notario instrumentum conficiendum erit, de jure & cujusvis loci consuetudine & usu sit licitus, eique conformis, & res, quæ in contractum & actum deducantur, sint æquæ, bonæ, honestæ & piæ; nec jure, statuto, aut moribus prohibita, aut utilitati publicæ nocivæ. *Const. Maxim. §.* Demselben nach. ibi: D. s. gleichen nach inhalt gemeinen Rechts oder löblichen Brauch und Gebrauch eines jeden Orts eingeführt und versehen ist/ist/er dem pter rechtlich/gerewlich und aufrichtiglich zu sein. Wesembec. *in Parat. de fid. instr.* n. 4. & 5. Ea enim quæ pietatem & honestatem lædunt, atque contra bonos mores fiunt, nec facere nos posse credendum est, inquit Jctus Papin. *in l. filius. 15. ff. de condit. institut.* nedum ut super illis instrumenta fiant. Et quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta non solum inutilia, verum etiam profectis habentur. *l. non dubium §. C. de legib.* Itaque si quid scriptum sit in testamento contra jus, vel bonos mores, non valet *l. i. §. 3. ff. de legat. i.* Hinc etiam instrumenta per Notarios fieri prohibentur super contractibus usurariis, Hostiens. *in Summa de Usur. §. 1. vers. quid de Notariis. R. A. de anno 1548. tit. Von Wucherl. Contracten.* Symoniacis & iis, in quibus dolus, fraus, metus, minæ intercedunt; Item super alienatione & distractione feudi. *c. 1. in fin. 2. Feud. de prohib. feud. alienat. rerum Ecclesiasticarum l. jubemus. 14. §. 3. C. de SS. Eccles. Nov. 7. c. 1. Arumaus 2. dec. 15.*
Menoch.

Menoeh. 2. cas. 172. sub poena privationis officij Pacian. d. 1. lib. 2. c. 22. n. 28. fundi dotalis l. unic. §. 15. C. de rei uxor. actio. l. 4. Et tot rit. ff. de fund. dotal. rei Minorum l. 1. ff. de reb. eorum. Nec non super venditione Eunuchorum, qui facti sunt ex gente Romanorum, l. 2. C. de Eunuch. Super monopolis & illicitis conventionibus & pactis Collegiorum opificum, videlicet, ne quod unus cepit, alter perficiat l. 12. §. 8. C. de edif. privat. Item, ne quis majori vel minori vendat pretio, quam alter per l. unic. C. de monopol. & Ordin. Polit. Carol. V. in Comit. Augustan. Anno 1548. à Rudolpho II. in Comit. Francofurt. de Anno 1577. confirmatam. Rub. Von Handwercken in gemein. Ut &, ne quorundam certorum artificum filij, ut textorum, tonsorum, molitorum &c. in Collegia & publicas functiones recipiantur. d. Ordin. Polit. Carol. V. & Rudolph. II. Rub. Von den Handwercks Söhnen/ Gesellen/ Knechten vnd Lehrl. knaben. Similiter nec eo casu, ubi quis in fraudem publicæ functionis ad patrocinium alicujus confugit, hujusque rei gratia, sub prætextu donationis, vel venditionis, seu conductionis, aut alterius cujuslibet contractus, aliquid in Patronum transmittere velit. l. 1. C. ut nemo ad suum Patrocin. lib. 11. Nec super immunitate concessâ in præjudicium l. 1. C. ut immunit. nem. conced. lib. 10. aut delicto aliquo Wesenbec. in Parat. de fid. Instr. n. 4. Treutl. Vol. 2. disp. 5. th. 2. lit. F. vel negotio proprio Notarius instrumentum conficere potest. l. exemplo. 7. C. de probat. Specul. de Instr. edit. §. 9. n. 27. quia iudicis & testis vice fungitur Bachov. ad Treutl. d. loc. At nemo Idoneus testis aut iudex in re sua intelligitur. 4. q. 3. c. 3. §. nullus idoneus. l. 2. §. 11. ff. quando appelland. l. omnibus id. C. de testib. Proinde etiam nec per se nec per alium sibi aut filio suo haut emancipato aliquid in testamento adscribere valet, sive sit testamentum in Scriptis, sive nuncupativum. l. Divus Claudius. 15. in pr. ff. ad L. Cornel. de fals. l. 2. C. de his, qui sibi adscrib. in test. Menoch. cas. 459. n. 19. Tusch. conel. 77. n. 7. lit. N. Tamen contra seipsum Notarius instrumentum rogare potest, & valet Tusch. conel. 78. lit. N. eo quod quilibet contra se testificari possit & dicitur confessio partis. l. de etate. n. §. 1. ff. de interrogat. action. Bart. in l. 22. §. fin. n. 2. ff. ad L. Cornel. de fals. Sin verò quis de prædictorum uno aut altero, vel aliis rebus prohibitis instrumentum receperit, non solum

instrumentum præsumitur falsum Boer. *Decis. 37. n. 4.* Sed etiam ipse Notarius in super punitur, prout videre est in jam adductis textibus & passim apud Doctores.

XXXVIII. *Præterea* circa confectionem instrumenti oportet, ut Notarius actum sive contractum, de quo instrumentum conficere intendit, quoad ipsius naturam, quid illa exposcat, quid vicissim non admittat, satis intelligat vid. *ib. supra 17. Wesenbec. in Parat. de fide instrum. n. 5.* nec non testes debito numero adhibeat, quotquot jura desiderant & admittunt. Nec enim scripturæ Notarij sine testibus creditur, nisi in actis judicialibus Mascard. *Concl. 1099. n. 7. & 8. Dn. Carpz. p. 1. Const. 20. def. 2. n. 5. Tusch. Concl. 83. n. 29. & 77. lit. N. Pacian. de Probat. lib. 1. cap. 48. n. 54.* usque adeo in eo testes necessarii sunt *d. Const. Maxim. I. §.* Und nach dem von gemeinen Rechten. *ibi:* Darnach die Bezeugen darzu genommen / deren aller Nahmen vnd Zunahmen stärllich beschriben, *Item §.* Es sollen auch die Notarien *ibi:* Vnd auch von den Bezeugen / dazu sonderlich genommen vnd gebetten *ic. Myns. 6. obs. 29. n. 3.* ut de substantia instrumenti esse dicantur. *Alex. conf. 37. n. 12. & seq. Vol. 3. Dec. conf. 447. n. 7.* Et sicuti non creditur testi, quantumcunque excellenti unico, ita neque Notario attestanti aliquid etiam cum juramento, neque scripturæ ipsius, nisi sit solennis cum testibus. *Tusch. d. Concl. 83. n. 54. & quem ibi allegat Alex. conf. 166. n. 10. in fin. cum seq. ver. præterea, lib. 6.* quia fides instrumenti à testium fide dependet. *Mascard. Concl. 4. n. 26. Boer. quæst. 118. n. 1.* Itaque Notarius confecturus instrumentum testamenti sive scripti, sive nuncupativi, septem testes adhibere debet *l. hac consultißima 21. & l. 28. C. de testam. d. Const. Max. §.* Vnd sollen die Notarien auffmerckung haben / das nach Keyserl. Rechten / zu auffrichtung aller vnd jeder sezt gemelten Testamenten / auffß wenigste sieben Zeugen noch sind. *Item §.* Aber die Form eines Testaments / das Nuncupativum genant wird / ist also *ic. ibi:* Vor sieben Bezeugen. *Wesenbec. in Parat. de testam. Planè in Codicillis l. fin. C. de Codicill. Donacione mortis causâ de jure communi l. fin. C. de mort. caus. donat. testamentis rusticorum, si plurium aut peritiorum copia haberi nequeat, l. fin. C. de testam. Dn. Carpz. p. 3. Const. 4. d. 30. Legatis & aliis ultimis voluntatibus extra testamentum factis. Idem Dn. Carpz. p. 3. Const.*

d.p.3. Const. 4. def. 31. quinque testes, In testamento parentum inter
liberos propter favorem liberorum *Carpz. d.p.3. C.4. d. 15* ut & mi-
litum in castris, non autem bellicis expeditionibus existentium,
duo testes sufficiunt. *d. 5.* Und sollen die Notarien. ibi: Aber in dem
Codicillen/nemlich / darin einen außserhalb ansehung / oder machung
ander Erben etwas nach eines Todes / von desselben Erben zureichen
vnd zuentpfahen / gescht / vermacht / verlassen / oder zu trewen
Händen befohlen wird / oder ihm übergeben / voir todtes wegen
geschehen. Item vnd auff dem Gaw / wo Bawrsleuch Testas
ment machen / vnd mehr Zeugen nicht zu bekommen weren / auffss we-
nigst fünf Zeugen. Aber in Testamenten / so Vatter vnd Mutter
zwischen ihren Kindern machen / in dem fall / da kein ander ihr Testa-
ment zuvor gemacht / solches abgethan wird. Oder von Mittern / die
zu Feld / vnd doch nicht an Streit weren / da wird solch Anzahl der Zeu-
gen nach gelassen / bis auff zween / Aber die Ritter die in Übung des
Streits sind / mögen ihr Testament machen ohn alle Solenniter oder
form / vnd wie sie wollen. Aber die heutigen Ritter / so nicht in solcher
Übung vnd streit / noch auch zu Felde liegen / sollen ihre Testament nach
gemeinen Redten machen. In renunciatione *SC. Velleiani & in* 11
tercessionibus mulierum. l. 23. §. 2. Cod. SC. Vellej. nec non confe- 11
ssione Inventarij, absentibus, quos res tangit. d. Novell. 1. cap. 2 §. 1. 11
vers. si verò absint & ubi contractus summam 50. librarum auri 11
excedat. l. ult. C. si certi per. Tres ; In confessione creditoris confi- 11
tentis se recepisse debitum, item in confessione debitoris absen- 11
tis sibi solutum esse debitum confidentis. l. 18. C. de testib. Quinque; 11
In repudio septem testes requiruntur. l. nullum 9. ff. de divort. & 11
repud. De numero testium latius differentem vide Specul. in §. re- 11
stat. 11. de Teste. In illis autem, ubi lex vel canon testes quidem ad- 11
hiberi postulat, sed eorundem numerum non definit, regulare 11
est, quod tunc *duo testes* sufficiant per tex. express. in *l. ubi numerus.* 11
12. ff. de testib. Specul. d. loc. n. r. juxta Salvatoris nostri effata: In ore
duorum, aut trium stat omne verum. *cap. 6. & 23. X. de testibus.* Plu-
ralis enim locutio duorum numero contenta est. *d. l. 12. ff. de test.*
4. q. 3. c. si testes 3. ver. ubi numerus testium. Reg. 40. de I. R. in 6. Verur-
tamen si tres, ut *Wesenbec. d. loc. per Nov. 73. c. 2.* exigit, aut plures
debito numero adhibeantur testes, prodelle citius, quam obesse,
pote-

poterit, quin imò pro singulari cautela consuluit saepe allegata
Const. Max. §. Die Notarien. ibi: Demselben nach ist zu rathen/das
zu zeiten / über die nothrufftge anzahl der Zeugen andere mehr dazu
für Zeugen genommen vnd gebetten werden ic. Idem tradit Ru-
land. de testam. rubr. 35. n. 5. Etenim superflua non nocent. l. 94. ff. de
R. Jur. l. 17. C. de testat. Gail. l. obs. 144. n. 1. & 2. obs. 1. n. 2. Et quæ ex su-
perabundanti fiunt, non vitiant actum Mascard. Vol. 3. concl. 1177.
n. 10. & seq. Quod si verò duo Notarij ad aliquem contractum,
vel actum celebrandum, cujus numerus testium non est expres-
sus, in solidum rogentur, quatuor testibus ad minimum opus
est, ita ut quilibet Notarius habeat duos testes, quò sic ubi res
postulat, uterque super eodem contractu sive actu peculiare
instrumentum conficere queat. Nec tamen testes fortuiti ad-
sint oportet, sed rogari debent, ut videant, audiant & intelli-
gant, quæ à Notario & partibus gerantur, siquidem testis esse
non potest, nisi qui factum habet notum. Gothof. in Not. ad l. 21. ff.
de testam. lit. C. Maximè in testamentis l. 21. §. 2. ff. de testam. auth. ro-
gati. C. de testib. Const. Max. l. 5. Es ist auch im Testament noth/das die
Gezeugen nicht allein gebetten / sondern insonderheit zu auffrichtung
des Testaments beruffen oder angenommen werden Mynf. obs. 98.
n. 6. Cent. 4. Divortijs d. l. 9. ff. de divort. Confessione creditoris
affirmantis creditum sibi solutum esse Novell. 90. cap. 2. & in alijs
casibus, quos refert. Specul. de teste. §. 1. n. 91. & Novell. 117. cap. 15.
Quamquam non noceat, vel in omni actu, in quo aliàs etiam for-
tuiti admittuntur, ut in Codicillis d. l. fin. §. ult. C. de Codicill. vel in
donatione mortis causa Carpz. p. 3. const. 1. d. 30. Specul. d. loc.
propter majorem cautelam testes vocatos & rogatos adhiberi
per prædict. auth. rogati. Prout etiam in omnibus fere instrumen-
tis subjicitur illa clausula: præsentibus N. N. testibus ad præ-
missa vocatis specialitet atque rogatis, quamvis in dubio præsu-
mantur rogati. Gothofred. in Not. ad d. Novell. 90. cap. 2. lit. f. Nec
tamen de jure requiritur, & partes cognoscant testes, Boer. Decif.
118. n. 4. At verò cum in testimonijs dignitas, fides, mores & gravi-
tas testium examini anda sit l. 2. & 3. ff. de testib. Et in instrumento
omnis dolus, fraus & falsitatis suspicio exulare debeat, Nota-
rius delectum testium habere, & non omnes indifferentel-
lineq;

sineque discrimine in testimonium vocare, sed hoc nomine cautus & circumspectus esse debet, ut sciat quos & quales in suis instrumentis adhibeat. Multi enim testes esse prohibentur, ut in testamento regulariter omnes, qui activè & passivè sunt intestabiles l. 18. §. 1. 26. ff. de testam. Item famina l. 20 §. 6. ff. eod. Gail. 2. observ. 112. num. 1. quamvis in Legatis, Codicillis & donatione mortis causâ testis esse possit. Dn. Carpov. p. 1. c. 16. d. 91. num. 1. p. 3. c. 30. num. 2. hermaphroditi, in potestate testantis existens, §. 8. Inst. de test. ordin. heres scriptus, ejusdemque pater, frater &c. §. 10. Inst. eod. d. l. 20. ff. eod. d. Const. Maxim. §. Die Notarien/so zu Testamenten auffzurichten genommen werden/ desgleichen auch/die Testament machen wollen /sollen eigendlich auffsehen haben/ was Euer Sie zu Zeugen darzu nemen/ denn viel seind im Rechten zu solcher Zeugnis verboten/ als gem. ni. lich alle die/ so selbst nicht mögen von Recht Testament machen/ oder aus Testament etwas empfangen/ auch hermaphroditen/ Auch die in gewalt des Testirers. Item/ einer der imselben Testament Erbe geschrieben/ oder der mit demselben in eines andern gewalt were Sic etiam in conficiendis instrumentis secularium negotiorum presbyteri non sunt ad testimonium vocandi l. 2. q. 2. c. fin. Porro de his, quibus testimonium interdicitur, vide 3. q. 5. c. constituimus 9. tot. tit. ff. & C. de testib. & passim Dd. Idcirco, quò minus instrumentum ratione testium impugnari queat, adhibeantur boni, graves & honesti viri, quivè sunt iustæ ætatis. d. Novell. 90. c. 2. de testib. non pueri, non deliri senes, non leves scurræ, sycophantæ, circulatores aut infames. Non difficulter enim leves & inconstantes homines subornari possunt, ut falsum, aut vadium testimonium perhibeant, contra veritatem celebratorum contractuum, quod tunc Notario & partibus non parum ludibrii, contemptus, jacturæ & detrimenti afferret. Cnaustin. in Art. Notar. Licet quidam dicant, vel aliàs inhabiles testes in instrumentis admittendos esse & habiles atque idoneos reputandos, modo sit ejusmodi inhabilitas, quæ per partes remitti possit. Ayres. historic. Proceß. jur. p. 1. cap. 9. observ. 9. num. 36. Mascard. de probat. quest. 6. num. 57.

XXXIX *Insuper etiam* Notarius ante omnia considerabile
personarum testantium vel contrahentium, cujus ætatis, sexus, condi-
tionis, ingenii, & intellectus sint, utrum adhuc in patria pote-
state, aut minores, an possint testari vel contrahere, & qua-
tenus hoc illis liceat. Nam multis contrahere & testamentum
facere minimè est permissum, quo casu nec Notarius instru-
menta rogare potest, nec rogata valent. Ad hoc enim requiritur
habilitas personarum & non quod scriptum, sed quod ge-
stum inspici debet. l. 3. C. plus valere. &c. Itaque si testator, tes-
tatrixvè non sit sanæ & integræ mentis, nec amplius ex morbi
acerbitate articulatè atque ita loqui valeat, ut exaudiatur, quod
tamen inter alia ad testamenti factionem maximè necessarium
perhibetur in l. 2. §. 17. ff. de testam. l. jubemus. 29. C. de testament. d.
Const. Max. I. §. Item/Es gehöret zu einem Testament/das der oder
die/so Testament machen/mit verständlichen worten reden/oder aber
schreiben können/Denn welcher deren keines fundt/der wird darin-
nen einem Todten gleich geacht/ vnd mag k. in Testament machen.
Const. Elect. August. 5. part. 3. §. Erstlich/das der Testator articulatè
vnd verständlich reden könne/haud debet Tabellio ejus nomine,
qui jam fermè mortui loco habetur, ullam voluntatem ultimam
conscribendam suscipere. Sichard. ad l. senum. 3. C. qui testam.
facere poss. num. 4. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 43. n. 19. Alias ro-
gando instrumentum de testamento factò ab homine non sanæ
mentis aut aliis ad testamenti factionem necessariis requisitis
non observatis, incurrit pœnam. d. l. 29. in fin. C. de testam. Farin.
in fragment. Crimin. part. 1. lit. F. num. 278. Nec eo casu, ubi constat
de non sanâ mente testatoris, creditur Notario in instrumento
asserenti, testatorem steterisse in recto sensu, Alex. Conf. 141. num. 12.
l. 1. licet in dubio credatur, ubi insania mentis aliunde non appa-
ret, cum præsumptione juris iuuetur, quâ quisque præsumitur
sanæ mentis, donec contrarium probetur. Farin. d. loc. num. 276.
§. 278. Gothofred. in Not. ad l. 5. C. de Codicill. Quod si verò testa-
tor adhuc ita loquatur, ut verba ejus intelligi & exaudiri possint,
non impeditur facere testamentum validum, licet tempore te-
stamenti propter gravitatem infirmitatis non nisi balbutiendò
&

& cum magna anxietate & difficultate verba proferat, modò integritate mentis fruatur, quia gravis infirmitas corporis non reddit quem intestabilem. *d. l. 2. § 17. ff. de testam. l. 47. § fin. ff. de fideicom. libert. l. senium 3. C. qui test. fac. poss. S. ichard. ad banc leg. l. 15. C. de testam. Alex. Conf. 33. num. 5. & seqq. lib. 3.* Similiter non valent instrumenta Notarii, quæ facta esse dicuntur super Testamento filiorum familias *l. 6. & 16. ff. de testam. l. penult. C. qui testam. fac. poss.* Excepto tamen casu, ubi filiis famil. de peculo castrensi vel quasi castrensi testari licet. *pr. Inst. quib. non est permiff. fac. testam. l. ult. C. qui testam. fac. Servorum. l. 16. l. 19. ff. de testament. Captivorum ab hostibus l. 8. ff. eod. Obsidum l. 11. ff. eod.* quia hi omnes sunt in aliena potestate, nec liberam habent bonorum administrationem, Item Impuberum *§. 1. Inst. quib. non est permiff. fac. test. l. 5. ff. de testam.* quantumvis ad pias causas, vel tempore peltis testatium *Carpz. p. 3. c. 6. def. 6. & 8. Prodigorum, quibus bonorum suorum administratio interdicta est, §. 2. Inst. d. rit. & l. 18. ff. de testam. Surdorum l. 6 §. 1. ff. eod. l. 10. C. qui testam. facere poss. nisi à Principe impetraverint l. 7. ff. eod. aut scribere sciant l. 10. C. eod.* Et quanquam etiam olim muti & cæci ob defectum sensus non adeo simpliciter & semper, & ad mortem damnati de jure Digestorum, quo servi pœnæ efficiebantur *l. 12. ff. de pœn. eorundemq; bona in fiscum publicum redigebantur l. 1. & rot. tit. ff. de bon. damnat. planè non testamentum condere poterant d. l. 6 & 7. ff. de testam. § cæcus. 4. Inst. quib. non est permiff. fac. testam. Wesemb. in Paratit. de pœnis. num. 9. circ. fin.* Hodiè tamen nil amplius obstat, quo minus muti & cæci semper rectè testari queant, nisi alioqui impediuntur; Hi verò ita, ut præter alias solennitates & numerum septem testium simul ad hoc convocatorum, Notarium, vel si is haberi tunc non possit, octavum testem adhibeant, quidq; omninò post mortem suam circa heredem & legata fieri velint, disertè & formaliter exprimant & curent, ut Notarius vel vice ejus octavus testis de hujusmodi voluntate scripturam, quæ in testamento cæci pro forma vel substantia requiritur, conficiat & unà cum omnibus aliis testibus huic testamento unò eodemq; tempore subscribat, & illud consignet, prout latius exponitur in hac consultissima. *§. C. qui testam. fac. poss. & d. Constit.*

Max. I. §. Es mag auch ein Notarius gebeten oder gefordert wer-
den zu nem Handel eines stummen/ vnd schreiben die zeichen oder
win. §. Siehard. *add. l. consultissima. 8. Schneidvv. add. §. cæ-*
cus. Inst. quib. non est permiss. §. c. Pariter moderno tempore con-
fiscatione bonorum maxima ex parte abrogatâ *Novell. 134. cap. 13.*
§. ut autem. §. auth. Bona damnatorum. C. de bonis prosript. seu
damnat. art. 118. §. art. 135. Ordin. Criminal. Carol. V. & servitute
pœnæ sublarâ Novell. 22. c. 8. auth. Sed hodie. C. de donat. inter vir.
§. uxor. Rei criminis capitalis ante vel post condemnationem,
extra tamen casum, quo crimen læsæ Majestatis commissum
est & publicatio bonorum etiamnum hodie locum habet, æquè
ac alii de bonis suis in testamento vel alia quacunque voluntate
ritè disponere, validè transigere, eaquè vendere & donare pos-
sunt. *d. auth. in fin. Wesenb. in Parat. de testam. n. 13. Magnif. Dn.*
Ordin. Benedict. Carpz. in Pract. Criminal. p. 3. q. 135. Id quod etiam
comprobavit August. Elect. Saxon, in *Novellis suis p. 3. const. 6. ibi:*
So constituiren/ordnen vnd setzen wir/das die jenzigen/so auch gleich
zur Todesstraffe verdammet vnd verurtheilet/ ihrer Güter halber/
vnd von alle dem/ so sie nach ihrem Tode verlassen werden/ Testas-
ment machen/vnd in andere wege durch bestendigen letzte Willen/
kräfftige Verordnunge auffrichten mögen. Quibus sanè casibus
Notarii non prohibentur instrumenta conficere. Nec hoc ta-
men illis licet de contractibus eorum, qui à contrahendo arcen-
tur, utpote pupilli, qui sine tutoris autoritate, ne quidem natu-
raliter obligantur *l. pupillus. 59 ff. de O. & A. l. quod pupillus. 41. ff. de*
condict. indeb. l. 1. in fin. ff. Commodat. quia planè non obligari di-
cuntur, l. 1. §. 2. ff. de pecun. Const. §. nunc admonendi. 2. Instit. quib. a-
lien. l. 3. §. 2. vers. in pupillo de SC. Maced. l. 12. §. fin. ff. de duob. reis. Nec
consentire possunt, cum planè infirmum sit eorum judicium,
l. ult. ff. de manumiss. vindict. l. 189. de R. 7. l. ult. ff. de Jur. & fact. ignor.
Sed l. 1. §. 2. ff. de Pact. evincunt, quod vel in obligatione naturali
pleno consensu opus sit. Ergò eam contrahere nequeunt. Nisi
(1) facti sint locupletiores l. naturaliter. 3. ff. de Condict. indeb. l. pu-
pillus. 5. pr. ff. de auct. & cons. tut. l. 3. §. 4. §. l. ff. de negot. gest. l. 16. pr.
ff. de Minor. l. 3. pr. ff. de Commod. l. 1. §. 15. ff. de depositi. l. 4. §. 4. ff. de dol.
no. l. §. m. t. ex. ept. l. 47. ff. de Solut. Aut (2) exre veniat actio &
Obli-

Obligatio, l. furiosus. 46. ff. de Oblig. & Act. Aut (3) dolum commiserint l. 13. § 1. ff. de dol. mal. l. 19. §. 2. & 37. §. 1. vers. in del. his ff. de Minorib. d. l. 1. §. 15. ff. de pos. l. 111. ff. de R. Jur. Filiifamilias in causâ mutui & voti, propter obtans SCrum Macedon. tot. tit. ff. & C. ad SCrum Macedon. & l. 2. ff. de pollicitationib. nisi habeant peculium castrense vel quasi, ad cuius quâritatem ratione mutui cum iis agi potest, cum in illo vice patrum familias fungantur l. 2. ff. ad SCrum Macedon. Prodigii, quibus bonis interdictum est, quia furiosis æquiparantur l. 6. ff. de V. O. l. 40. ff. de R. J. & pro eis contrahentibus fidejussor non obligatur d. l. 6. de V. O. qui tamen vel naturali obligationi accedere potest. l. 16. §. 3. ff. de fidejuss. §. 1. Inst. eod. Muti, surdi in verborum obligationibus, l. 1. ff. de V. O. §. 7. Inst. de Inut. stipul. Perpetuò furiosi, aut alioqui dementes l. 5. ff. de R. J. § 8 Inst. de inutil. stipul. quia omni consensu desituuntur, hinc quo obligatio nulla est l. 1. ff. de pact. Apostata, hæretici. l. 4. in princ. & §. 3. C. de heret. & Manicha. l. 3. & 4. C. de Apostat. in tantum, ut Notarius pro his in aliqua causâ scribens vel instrumentum faciens, afficiatur pœnâ infamiae & privationis officii. c. Si adversus. ii. ext. de Heret. Prosp. Farin. de Hæresi. quæst. 197. n. 58. & 67. Paccian. d. p. i. lib. 2. cap. 22. n. 28.

XL. Postquam de *Requisitis* instrumenti publici disseruimus, jam etiam de *Solennitatibus* ejusdem aliqua subjiciamus. Nec enim satis, Notarium, quæ hætenus qualia qualia circa requisita dicta sunt, in conficiendo instrumento observasse, nisi etiam istud legitime adhibitis solennitatibus à jure vel locorum consuetudinibus introductis publicè, ut instrumenti nomen & robur fortiatur.

XXI. *Solennitates* autem juxta sapius allegatam Constitutionem Imper. Maxim. I. Bon Notariet præcipuè in novem Sequentibus consistunt, quæ Notarius, salvis aliis de cuiusque loci consuetudine servandis, quibusvis instrumentis publicis adhibere debet. Nimirum (1) *Invocationem nominis divini*. (2) *Annum Salutis nostræ, s. nativitatis Salvatoris Domini nostri Jesu Christi*. (3) *Indictionem*. (4) *Nomen & annum Papæ, Imperatoris vel Regis pro tempore existentis*. (5) *Mensem, diem, horam contractus sive actus*. (6) *Locum, lociq; locum*, puta in quo Castro, Civitate do-

mo &c. (7) *Rem gestam seu factum*. (8) *Testium nomina & cognomina*. Et tandem. (9) *ipsius Tabellionis Signetum & Subscriptio-
nem*. Quæ omnia concisè habentur & enumerantur in *d. Const.*
5. Und nach dem vom gemeinen Rechten / brauch / vbung vnd ge-
wohnheit / das in auffrichtung offener Instrumenten / &c. *Specul.*
§. *breviter. 2. de Instr. edit.* Schneidw. §. *item verbornm.* n. 6. *Inst.*
de Inutil. stipul. Jacob Menoch. 2. *presumpt.* 82. De quibus omni-
bus sigillatim paulo altius videbimus.

XLII. Præfationem Nominis Divini quod attinet, magna est apud Doctores concertatio, an ea adeo necessaria sit, ut salvâ substantiâ, vi & autoritate instrumenti omitti nequeat. Alii affirmant; Alii negant; Alii denique distinguunt. Qui affirmativam defendunt, ut *Gloss. in Nov. 47. c. 1. & in c. 6. x. de fid. instrum.* Bald. in *cap. 9. x. de vot. & voti redempt.* Salic. in *l. fin. §. 1. C. de jur. deliber.* Walther *lib. 2. Miscel. jur. cap. 1.* Menoch. *de adipisc. possess. remed. 4. n. 771.* Ruland. *lib. 5. de Commiss. cap. 7. num. 6.* & plures alii inter cætera hæc argumenta & rationes adducunt, dicentes: (1) In omni negotio & actu divinum numen invocandum, per istud Pauli *1. Corin. 10. & Coloss. 3. can. in nomine Domini. dist. 23. c. non liceat. 6. q. 5. c. non observetis. 26. q. 7.* Ideo etiam in instrumento. (2) Venerabile signum crucis in Inventario vel instrumento necessariò ponendum. *text. in l. scimus. 22. §. in autem. 2. C. de Jur. deliber.* Ergò multò magis invocationem nominis divini. (3) Omnia rectè & competenter geri, si rei principium fiat decens & amabile Deo. *Novell. 6. in pr.* Et in Nomine Domini nostri Jesu Christi ad omnes actus, omniaq; consilia progrediendum *l. 2. C. de offic. Præf. Prætor. l. 2. & l. 2. C. de vet. jur. enucl.* Ubi enim Christus non fundamentum nullius boni operis superesse ædificium. *q. 1. cum Paulus. 26.* (4) Nomen Imperatoris necessariò in instrumentis præmittendum per *Novell. 47.* multò magis Dei Opt. Max. Regis Regum & Domini Dominantium nomen iisdem adhibendum, per argumentum à minori ad majus desumptum, quod utile, frequens & fortissimum est, *text. in aut. multo magis. C. de SS. Eccles. l. 1. §. Sed consulto,* junctâ *gloss. ibid. ff. de his, quæ in test. delent.* Nicol. Everhar. in *loc. à minori ad majus.* Econtra negantium pars, quorum itidem haud parvus numerus, prò sua opinione ut plurimùm
hisce

hiscē nititur rationibus : (1) Ejusmodi instrumentum sine præfatione nominis divini omninò subsistere potuisse *Nov. 27. c. 1.* ubi ejus nulla fieret mentio. (2) De jure nullibi id expressè cautum inveniri, & si reperiretur, ut in quibusdam suprà allegatis textibus, pietatis magis, quàm necessitatis; verùm non talem solennitatem esse, quæ omiſsa actum vitiaret, cùm sit levis solennitas. (3) Ejusmodi præfationem, secundum Baldi opinionem in præmio Codicis, nihil importare, nec esse necessarium concomitans ipsius actus, ut cætera requisita, veluti dies, annus, locus &c. Ayer. *process. histor. p. 1. cap. 9. obser. 9.* Harprecht. Forster. Hænon. *in præm. Inſtit.* Illi, qui tertium locum tenent, & adeo simpliciter nec Affirmantium, nec Negantium opinionem sequuntur, dupliciter distinguunt: *Primò* inter negotia ardua & leviora. Priori casu omninò invocationem Nominis Divini in Instrumentis necessariam esse asserunt, cùm negotia ardua majorem solennitatem requirant; Posteriori vero casu non esse præponendam. Nam quæ modici præjudicii essent, in considerationem non venire. Ayer. *d. l. n. 9. & 10.* *Deinde* ita: Aut haberi pro consuetudine in illis locis, ubi conficitur instrumentum, ut præfatio Nominis Divini præmittatur; Tunc servandam esse omninò hujusmodi consuetudinem dicunt: Aut consuetudinem non esse, tunc non fore necesse, ut apponatur, Felin. *cap. 1. col. 1. de fide Instr.* Nos, quæquæ opinio hac de re de Jure Justiniano verior sit & magis propugnari possit, de moderno jure, quo utimur, intrepidè statuimus, præfationem Nominis Divini in Instrumento à Notario conficiendo esse maximè necessariam & de forma instrumenti Menoch. *adipif. poss. remed. 4. num. 711.* Rittersh. *ad Nov. part. 9. cap. 24. n. 44.* adeò ut si ea omiſsa sit, instrumentum hodiè vitietur & planè nullum reddatur. Tum (1) quod hoc usu & longâ consuetudine, quæ pro lege observatur, *l. 32. §. 1. ff. de LL.* & sanè plurimum potest *c. cum delectus. 9. x. de fide instr.* introductum sit, prout etiam hodiè videmus, omnibus omninò instrumentis solemnibus à Notariis confectis harum formularum unam aut alteram sub initio adjectam: In Nomine Domini Amen. In Nomine Domini nostri Jesu Christi. In Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. In Nomine Sacro Sanctæ

etæ

etæ & individuae Trinitatis, Dei Patris, Filii, & Spiritus Sancti Amen. &c. Germanicè; Im Namen der Heiligen Hochgelobten Dreifaltigkeit / &c. Tum, (2) quod & Imp. Maxim. I. expressè sanxit & pro formâ servandum severè præcepit in d. *Constit. § allegat.* Vnd nach dem *ibi*: Das in auffrichtung der offenen Instrumenten vnd ihrer Solemnität die Form gehalten / nemlich / das im Anfang nach Anruffung des Göttlichen Namens &c. *Et paulo post in seq. §.* Darumb so gebieten vnd ordnen Wir / dieselbe Form forthin in acht zu nemen. Jam verò omisso solemnitatis de consuetudine requisitæ & pro formâ datæ, quamvis levis sit, totum actum vitiat. Boer. *Decis. 1. num. 40.* Crævet. *Conf. 216. n. 4.* Quod etiam in Italia & in aliis Regnis observari post alios tradit Bornit. *de Instr. p. 1. lib. 2. cap. 19.*

XLIII. Post deinde, quò magis temporis circumstantia appareat in instrumentis ponendi sunt anni ab incarnatione seu nativitate Domini nostri Jesu Christi, quibus contractus sive actus celebratus est. *Specul. de Instr. edic. §. 2. n. 4.* Mascard *quest. 6. num. 82.* Quod fieri solet plerumque hoc vel simili modo: Zu wissen / das im Jahr / nach Christi vnser's einigen Erlösers vnd Seligmachers Gnadenreichen Geburt / Ein Tausent / Sechs hundert vnd Sieben vnd Vierzig / &c. Hoc quamvis non continetur in forma ab Imperatore Justiniano præscripta in d. *Novell. 47. cap. 1.* Neque ejus meminerit *glossa in l. generali. C. de Tabul. lib. 10.* Ubi inter requisita ibi enumerata non inveniuntur anni incarnationis; Attamen habetur in d. *c. In nomine Domini. 23. distin.* ut inde evidenter patet, Et omitti nequit ob legem novissimam Imperii in d. *Constitut. §.* Vnd nam dem *ibi*: Die Jahrzahl vnser's Heils. Quod à Notariis hæctenus etiam ita servatum esse experientia testatur Ayter. *d. loc. num. 20. & 21.* Bornit. *de Instr. p. 1. lib. 2. cap. 19.* Quo enim non factò, instrumentum non solum invalidum est, *Spec. d. loc. in fin.* Sed etiam Notarius poenâ falsi punitur *Farin. de fals. quest. 157. num. 15.* Verùm cum annos Domini ubiq; & semper non æqualiter uno eodemque modo, sed in diversis locis, diversimodè computari contingat, ita ut eorundem computatio quibusdam in locis ab ipsa incarnatione, i. e. die 25. Martii in festo Annunciationis Mariæ, ut in Episcopatu Trevirensi, teste

Fichar-

Fichardo in *Art. Notar. Tom. 2.* & Honthemio in *Art. Notar. lib. 2. c. 7.*
n. 19. in aliquibus autem à Nativitate Ipsius nimirum 3 Mens.
Januario inchoetur, Notarius consuetudinem loci, ubi rogat
instrumentum, benè advertere & in instrumento exprimere
debet, ne ratione temporis contractus in dubium vocetur.
Quemadmodum aliàs ei incumbit, summo studio eò niti, ut in-
strumentum omnibus, quibus potest, modis à cavillationibus
muniatur, defectusque qualescunqve evitentur.

XLIV. Nomen itidem Imperatoris & Regis cum integro
ipsius titulo, ut & annus imperij vel regiminis ejusdem instru-
mentis apponi necesse est. *d. Nov. 47. c. 1. Ayrrer. d. loc. n. 28. Mascard.*
quest. 6. n. 88. Bacchov. ad Treutl. Vol. 2. disp. 5. tb. 3. lit. A. B. ut eò cer-
tius constet, quo tempore confecta sint, fortè hac formulà: *Wey*
Herrschung vnd Regierung des Aller Durchleuchtigsten / Großmächtig-
sten vnd vnüberwindlichsten Fürsten vnd Herrn Herrn M. D. Erwöhlt-
ten Römischen Keyfers etc. Seiner Mayestät Reiche des Römischen im
N. des Hungarischen im N. vnd des Böhmisches im N. Jahre etc.
Quod si omissum fuerit, instrumenta corruunt & vitiantur.
Bornit. de Instr. p. 1. lib. 2. cap. 19. vers. Deinde annus Imperatoris & c.
& alij plures, quos ibi adducit. Non attento, quod alij de con-
traria consuetudine excipiunt, cujus vigore instrumentum pro-
pter talem omissionem non vitari dicunt. Expresse enim san-
citur in *d. Novell. 47. & Constit. Maxim. S.* Darumb so gebieten
wir ibi: Doch also das auffß wenigste im begriffe des Heiligen Römischen
Reichs / den Nahmen vnd das Jahr der Regierung eines Römischen
Keyfers / oder Königes / so zu derselben zeit ist / zu setzen vnd in keinem
wege / als bißhero von etlichen vnbillich vnd seumtig geschehen ist /
vnterlassen werde. Quæ lex seu Constitutio potentior est con-
suetudine. *l. 2. C. quæ sit long. consuet.* Et absurdum esse dicit Imp.
Justin. in *d. Novell. 47. pr.* in documentis i. e. instrumentis, ut no-
tat ibi Gothofred. & iis, quæ in judiciis aguntur, & absolutè in
omnibus, in quibus memoria quædam fit temporum, non impe-
rium his præponi. Sed hæc non solum de Imperatoris & Regis
nomine atque imperio sunt accipienda, sed etiã extentenda ad
nomen Romani Pontificis, ejusque Papatum, ita ut Notarius
Apostolicus instrumentum confecturus, æq; ponat nomen Papæ,

H

ac Cæ.

ac Cæsareus Impetatoris. Specul. d. §. 2. n. 8. Ayrer. Bornit. dict. loc.
XLV. Indictio, Germanicè der Rõmer Zinszahl / pariter
de substantia & necessariis requisitis instrumenti esse dicitur.
Mascard. de probat. quest. 6. n. 86. & concl. 4. n. 25. Proinde omitti
nequit, sed omninò inferri. da, d. Novell. 47. Alias instrumentum
non valet. Marant in Specul. aur. part. 6. tit. de Instr. product. n. 41.
Tusch. concl. 90. lit. I. Ayrer. d. loc. n. 26. Specul. de Instr. edit. §. 2. n. 5.
& 6. d. Const. Maxim. ibi: Die Rõmische Zinszahl / Indictio genens
net. Quam opinionem dicit communem Joseph. Ludovic. decis.
13. n. 37. & eam ut magis communem sequitur Covar. 2. var. resol.
cap. 12. n. 7. adeo, ut Princeps de potestate ordinaria non possit
supplere vitium indictionis. Natta. conf. 47. n. 7. Secus tamen
est, si Notarius quidem non planè nullam, sed saltem erratam
indictionem, veluti decimam tertiam pro decima quartâ per er-
rorem posuerit, quo casu instrumentum non vitiatur, sed potest
corrigi per Notarium, vel postquam parti facta est editio, modo
in Abbreviatura sit post annum, mensem & diem dictio &c.
Mascard. & Tusch. d. loc. & Concl. 87. n. 9. lit. N. Dicitur autem in-
dictio ab indicendo, i. e. præcipiendo, sive jubendo. Specul. d. l. &
denotat tres Olympiades seu spatium quindecim annorum, per
quas olim tempora numerabantur. vide Rittersh. ad Novell. part.
9. cap. 24. n. 1. Joachim. Stephan. ad Novell. 44 47. & 73. Cuiac. ad po-
ffer. lib. Cod. tit. de Indict. quamvis etiam pro onere & munere,
quod à Principe Subditis indicitur, ut in l. 3. C. de annon. & tribut.
lib. 10. & tit. C. de Indict. lib. 10. nec non pro quolibet anno ipsius
quindenæ, prout hoc loco, accipiatur. Specul. d. loc. Befold. in
Thes. Pract. lit. R. n. 42. Cum enim quondam Rõmani Provinciis
per univèrsum Orbem, quem sub potestatem suam redegerant,
census & tributa indicerent; Nonnullæ autem adeo longius
ab Urbe Româ distitæ essent, ut eò quotannis solutionis
tribunorum causâ proficisci non possent, tria lustra seu quin-
quennia completa præfinebantur, quibus singulis, imprimis
in fine cujuslibet quinquennii, Romam versus iter facerent,
ibique indictum tributum penderent, Scil. primo lustro fer-
rum pro fabricandis armis militaribus; Secundo argentum
pro stipendiariis militibus; Tercio, aurum ærario deputan-
dum.

dum pro Republ. conservandâ, vel ut alij volunt, pro simulachris constituendis. Cnaustin. *in Art. Notar. Specul. d. loc.* Quæ decursus trium lustrorum Indictio appellabatur. Quæ & feriatim cum annis ipsis numerabatur, ita ut in primo anno indictionis, diceretur indictio prima; in secundo, indictio secunda. & ita porro usque ad annum decimum quintum. Quo elapso finiebat, & rursus ad principium novæ Indictionis & primæ revertebatur, servato eodem modo, quo dictum, sicque perpetuò, etiamnum hodiè. Igitur quò magis tempus pro tributo reddendo interpellaret & in memoria haberetur, usu venit, ut per hujusmodi indictionem annorum numerus supputaretur, eaque datis literarum, contractui, privilegio, testamento & alij Scripturæ solenni apponeretur, prout hoc in singulis instrumentis fieri Imperator Justinian. expressè sanxit, constituitque in sapius allegat. *Novell. 47. c. 1.* Quod nunquam abolitum est, sed adhuc hodiè durat & servari debet à Notariis in Instrumentis quibusvis secundum. *d. Constit. Maxim. I.* ita, ut annum Indictionis, vel potius ipsam indictionem annum ejus denotantem ponant, hoc vel simili modo. *In der N. Römer Zinszahl;* in Latin Indictio genant. Dupliciter autem cyclus indictionis computatur. Alij enim inchoant eum ab 8. Calend. Octobris, sive 24. Septembris, ibidemque finiunt, cui computationi subscribit. Cnaustin. *d. loc.* Alij verum ab 8. Calend. Januarij, seu nativitate Domini, sicut & annum, eum numerant, quod nisi forsan consuetudo in contrarium militet, magis suadet & rectius putat. *Specul. d. loc.* quia, inquit, tunc novus rex, nova lex & nova sunt omnia, *arg. c. 3. X. de Constit.* & omnis scrupulus evitatur. Hujusmodi tamen computatio saltem diversa est in eo tempore, quod est ab octavo Calendas Octobris, usque ad initium anni sequentis, in residuo enim tempore planè eadem est. Caterum quoties Notarius in conficiendo instrumento scire velit, uti maximè decet, quotus annus Cycli indictionis agatur, vel quota sit in quolibet anno indictio, annis Domini presentibus addat tres, eò quod tertiâ exactâ Indictione, Christus Salvator noster è sancta Virgine, in hunc mundum natus esse dicatur, tunc quoties poterit, productum dividat per 15. Tot enim annis indictionis cursus absolvitur,

tur, Deinde qui prodit numerus, indicat, quoties Cyclus integer
 evolutus sit: Quotus autem post divisionem numerus rema-
 net, tantus est Cycli indictionis annus. Sin verò nihil fuerit,
 residuum, tunc ultimus annus Cycli ejusdem agitur, & numerus
 quin denus pro indictione est. Quod hisce vulgaribus Latinis
 & Germanicis versibus comprehenditur:

*Si tribus adjunctis Domini divideris annos
 Ter tibi per quinos, : Indictio certa patebit.
 Si nihil excedit, quindena Indictio erit.*

*Zur Jahr Zahl Christi drey addir
 Die Summ mit 15. dividir.*

Was übrig bleibt ist die Zinhsahl

Das mustu mercken alle mahl:

Ehue es aber gar auff. ehn

Soll 15 für Indictio stehn.

Verbi gratia, si currenti jam anno 1647. addideris tres, prove-
 niunt 1650. anni. Quos si divideris per quindenās hoc modo:

I.		100.
1650		10. productum.
1555		
11		

resultant 110. toties Cyclus indictionis conclusus est; Et nil
 superest. Ergò hoc anno erit inductio decima quinta. Præterea
 notandum, si quis indictionem, quæ computatur ab 8. Calend.
 Octobris usque ad natalem Domini, sive ad Calendas Januarij
 subsequenti cognoscere discipiat, junget annis Domini qua-
 tuor, dividendo eos, ut dictum, sicque certam indictionem re-
 periet. Vide Specul. d. loc. & alios hæc de re latius differentes.

XLVI. Nec minus oportet in instrumento ut etiam Men-
 sis, dies & hora apponatur d. Novell. 47. c. 1. & s. Nachdem. ibi:
 Darnach Monat, Tag, Stunde 26. quia hoc modo instrumenta
 magis ab omni falsitate immunia præstantur. Nam de his, quæ
 in actû rogatus tempore confecti instrumenti non potuerunt
 intervenire, Notario non creditur Mascard. concl. 41. n. 24. Tusch.
 concl. 83. n. 56. lit. N. omittens mensem, diem in instrumento, cri-
 mine

mine falsi & ejus poenâ tenetur. *Farin. de falsi. quest. 157. n. 6.* Mensis ad expressiorem declarationem ipsius diei inseritur. Qui tamen salvâ substantiâ instrumenti omitti potest, quando nimirum certa dies ponitur, quæ mensem, cui includitur, certè demonstrat, Veluti si Notarius scripserit anno illo & illo, die Nativitatis Domini, Philippi Jacobi, Johannis Baptistæ, Bartholomæi, Michaelis, Martini &c. Quo sanè casu propter mensis omissionem, instrumentum non labefactatur, cum secundum veterem & novum stylum certum sit, ejusmodi quemlibet diem, certo quodam mense contineri, nimirum Nativitatis Domini Mense, Decembri, Philippi Jacobi Majo, Johannis Bapt. Julio, Bartholomæi Augusto, Michaelis Septembri, Martini Novembri. Diem quod attinet, non ille, quo instrumentum ex Imbreviatura, seu Protocollo extensum & confectum est, sed dies, quo rogatus notarius fuit, inseratur *Ayres. in process. d. loc. Fichard. in Art. Notar. tom. 2.* Et quamvis dies de substantia instrumenti esse dicatur, adeoque omitti nequeat *Mascard. Vol. 1. de probat. concl. 4. n. 25.* at tamen ejus omisio in authentico, quod dat Notarius parti extractum, non vitiat instrumentum, modo dies in Notula seu Protocollo contineatur *Mascard. quest. 6. n. 85.* quia dies apposita in Protocollo, censetur repetita in instrumento, extracto *l. 6. §. 6. ff. de edend. Specul. de Instr. edit. §. 9. n. 8. Menoch. arbit. jud. quest. 2. cas. 64.* Non secus ac si præsumitur dies adscripta instrumento sequenti, quemadmodum adscripta est proximo præcedenti *Menoch. d. loc.* Quam diversimodè autem in diversis locis diem apponi consuetum sit, Speculator his verbis docet: Quandoque, inquit, dicitur sic, Prima die May, secunda die intrante Maio, & sic de singulis, usque ad 16. inclusivè; Elapsis autem sedecim diebus Mensis; dicitur 15. die exeunte Maio; decima quarta die exeunte Maio, & sic de singulis usque ad penultimam, in qua dicitur die penultima Maii, & ultima, dicitur ultima die Maii; Et sic de singulis Mensibus 31. dies habentibus observatur: In his autem, qui 30. dies habent, proceditur eodem modo à prima die Mensis usque ad 15. diem per hanc dictionem Intranste: quibus finitis per alios 15. sequentes proceditur per dictionem Exeunte: Nunquam tamen in prima die Mensis ponitur,

Intrante : Nec in penultimo & ultimo, Exeunte. Sic servatur Bonon. secudum Ruland. Quandoque verum dies Mensis ponuntur per ascensum hoc modo : Prima die Maii, secunda die Maii & sic ascendendo gradatim, usque ad penultimam diem, in qua, & etiam in ultima dicitur sicut supra, & sic multi in Romana Curia servant. Tertio modo dicitur prima die Maii, secunda die Maii, sine dictione, Intrante : Et sic usque ad medietatem Mensis : Postmodum verum in sequentibus diebus dicitur, Exeunte, ut supra. Et sic in Regno Siciliae dicitur observari. Quarto modo ponitur dies per Calendas, Nonas & Idus. Huc usque Specul. d. §. 2. de Instr. edit. n. 7. Apud nos vulgari hac formulâ poni receptum est, den 1. 2. 3. & c. Januarij, Februarij, Martij & c. quo nimirum Contractus sive actus celebratur. Quod si verò Notarius ex urgenti aliqua causâ, sine quâ alioquin non fieri debere thes. 36. dictum est, noctu rogetur instrumenta conficere, tunc si quidem ante mediam noctem contingat, instrumentum denominetur à die precedenti: Si post mediam noctem à sequenti. Fichard. in Art. Notar. Tom. 2. Johann. Andr. in addit. ad Specul. de Instr. edit. §. 2. lit. F. quia tam de jure, quàm de consuetudine dies à media nocte incipit c. consultuit. 24. de offic. deleg. l. more Romano. §. ff. de feriis. Et propriè dies naturalis dicitur qui comprehendit tenebras & lucem, juxta illud Genesi. Factum est ex vespere & mane, dies unus. Hora etiam exprimenda est, cum perfectionem Instrumenti arguat Bornit. de Instr. part. 1. lib. 2. cap. 19. & prioritatem temporis demonstret. Hoc etsi hodiè a deo strictè non servetur & Johann. Andr. allegat. loc. dicat horam diei necessariò ponendam non esse, nisi in casu

15. §. 1. ff. quod vi aut clam. Valdè tamen expedit & tutius est apponere horam quoque, maximè in instrumento Appellationis & Leutationis, ubi decendum locum habet, & currit à momento ejus ipsius horæ, quo sententia est publicata, in alterum momentum diei decimi illius ejusdem horæ. Moller. ad Const. Elect. p. 1. Const. 19. n. 7. & 8. Quin imò disertè præcepit Imp. Maxim. I. in d. S. Und nach dem. ibi: Tag/ Stunde etc. Bald. in l. non minorem. C. de trans act. gl. singul. in l. ex pluribus. §. 9. §. fin. ff. de solut.

LXVII. Præterea, cum circumscriptio loci & temporis reddat

reddat rem magis certam & ambiguitatem excludat, eoq̄ue me-
lius falsitas, si qua fortè commissa esset, deprehendi possit, ad-
dendus etiam locus, in quo actus seu contractus celebratur & in-
strumentum fiat *d. §. Und nach dem. ibi: Wahlstat 2c. Rittersh.*
ad Novell. part. 9. cap. 24. n. 45. Mascard. Vol. 1. de probat. concl. 4. n. 24.
Menoch. 2. presump. 84. n. 1. 2. siquidem de substantia locus esse,
dicitur *Gloss. in d. l. generali. C. de Notar. lib. 10. Mascard. d. loc. In tan-*
tum, ut instrumentum sine loci insertione non valeat, nec pro-
bet. Marant. in Specul. aur. part. 6. tit. de Instr. product. n. 39. Mascard.
d. q. 6. n. 90. Covarr. pract. quest. 20. n. 3. Prückman. consil. 1. n. 30. & in-
super Notarius omittens locum ponere puniatur pænâ falsi.
Farin. de fals. quest. 157. n. 6. Quemadmodum etiam nec consuetu-
do volens instrumentum valere & fieri sine loco, approbatur,
Menoch. d. loc. v. Et hæc quidem sententia. Boer. Dec. 33. n. 27. Castrenf.
in Consil. 419. in pr. Vol. 9. Mascard. d. loc. quia præstat occasionem de-
linquendi & fabricandi falsum, & tollit reo, contra quem instru-
mentum producitur, defensionem & facultatem reprobandi.
Boer. d. loc. Dec. cap. 1. n. 8. de fid. instr. quamvis contrarium verius
esse putet Ayres. d. c. 9. obs. 9. n. 31. Sed non solum locum genera-
lem, ut putâ in tali & tali Civitate, vel Villa, vel Castro N. &c.
verum etiam loci locum specialem exprimere debet Notarius
in instrumento, V. g. Wittebergæ in ædibus N. N. in tali & tali viâ
fitis, in illo & illo hypocausto seu conclavi &c. *d. §. Und nach dem.*
ibi: Und an welchem Dorch derselben. Specul. de Instr. edit. d. §. 2. n. 9.
Cravet. cons. 216. n. 2. Lucas de Penna. in l. 3. n. 15. C. de Tabul. lib. 10.
Menoch. 2. presump. 84. n. 2. Greven. 2. Concl. 13. in Coronid. n. 9. & 10.
Id quod maximè servandum est in instrumento testamenti ob-
maius falsitatis periculum, & in negotio, quod exigit certum
aliquem locum, in quo fiat, quique tali negotio vel actui pecu-
liariter est constitutus, veluti coram tribunali, ubi jus redditur,
vel in Ecclesia &c. *Menoch. d. loc. n. 4.* Nec tamen omissionem
conclavis instrumentum labefactare autumat *Ummius disp. 17.*
rb. 3. n. 12. de fid. Instr. Quod observantiâ comprobari dicit Bornit.
2. de Instr. cap. 19. vers. locus designari solet. Ut maximè verò non-
nunquam in instrumento locus explicitè non sit positus, nihil-
ominus tamen implicitè & præsumptivè censetur adscriptus,
& ab

& ab uno repetitus in aliud, eoque instrumentum servatur. Hoc
quoties fieri queat, vide sis apud Menoch. *d. loc. n. 5. & seqq.* hac de
re ex professo tractantem. Cui adde & hunc casum quando ex
serie seu facti specie de loco constare potest. Ayer. *d. loc.*

XLVIII. Porro requiritur, ut unà cum nominibus par-
tium, à quibus rogitus factus est, tota series facti vel rei gesta in-
feratur, secundum cuiusque contractus seu actus substantiam,
qualitates & consueta clausulas, quæ de jure vel consuetudine
loci necessariae sunt intervenire. *gloss. in d. l. generali. C. de tabul. & s.*
Vnd nach dem. *ibi:* Dann der Inhalt der beschriebenen Handlung.
Quoniam enim instrumentum maxime propter factum roga-
tur, istud subici omnino debet, nec omitti potest. Facto autem
seu contractui vel actui Tabellio omnimodo ipsemet per se ad-
sit ab initio usque ad finem totius negotij, cujus seriem & con-
sequentiam universam accuratè percipere, sua manu in proto-
collum inscribere, indeque in solennem & debitam formam
extendere debet, nec aliter complementum instrumenti facere.
Licet enim omnia, ut docet Paul. de Castro *Vol. 1. consil. 209.* alij
committere possit, tamen hæc tria, audientiam scil. protocollum
& subscriptionem alteri demandare nequit, ut eò magis occasio
falsitatis & suppressendæ veritatis evitetur, quæ alias facile in-
de oriri posset. *Nov. 44. cap. 1. & d. Const. s.* Vnd wiewohl von Gewon-
heit. *ibi:* So soll er doch sein Prothocoll/oder außstreckung desselben/
durch sich selbst / vnd nicht durch einen andern machen vund thun re.
& s. Vnd insonderheit/so sollen die Notarien behutsam seyn. & *ibi:*
Darauf die Notarien verstehen mögen/wie gefährlich vnd gewage es
were/sein Prothocoll vnd Zimbreiatur durch andere / vnd sonderlich
der einem Parthey suspect, oder die dem prothocollirten Geschichten
nicht zugegen gewesen / extendiren zu lassen. Mascard. *concl. 921. n.*
2. Specul. s. 8. n. 36. in fin. de Instr. edit. Tamen instrumentum jam
extensum, si occupationibus, aut alio aliquo impedimento for-
tè valetudinis causâ scribere impediatur, alij, etiam non Notario,
Alex. *cons. 50. n. 4. & s. lib. 3.* quamvis contrarium teneat. Castr.
d. cons. 209. circ. fin. vers. prætereā non constat describendum
d. s. Vnd wiewohl von Gewonheit einem Notarien gestattet/
wenn er daran verhindert wird / durch einen andern getrewen sein
Instru-

Instrumente/ so er begriffen vnd compliret hat/ingrossiret zu lassen.
Vel etiam protocollum extendendum de verbo ad verbum dictare & pronunciare potest, sed ita, ut ipse deinceps manu sua subscribat & de hoc ipso in sua subscriptione attestetur. *d. §. ibi:*
Oder wo er des einigen Zufalls halben zu derselben zeit nicht schreiben möchte/desselben mals einen andern an seiner statt zu extendiren/von wort zu wort angeben / vnd in seiner Subscription von solcher vnmöglichkeit vnd eines andern ingrossation bezeugen. Alex. *Cons. 129. num. 4.* Rittersh *ad Novell. part. 9. cap. 4. num. 46.* Non secus, ac si in extensione seu ingrossatione instrumenti rasuræ maximè notabiles & in locis suspectis, in una vel pluribus lineis fiant, vel verba interlinealia, seu ad margines posita sint, à quibus tamen quàm diligentissimè cavendum est. §. Die Notarien sollen auch auffsehen haben / wenn sie in Extendierung vnd Ingrossierung der Instrumenten radierten / sonderlich an mercklichen vnd verdächtlichen Orten / in einer oder mehr Zeilen / oder zwischen den Linien / oder auff das Spacium herauf / etwas sehen / darvor sie sich / so viel möglich / hüten sollen / daß sie alsdenn im Instrument oder ihrer Subscription, davon meldung vnd befestigung thun / vnd sonderlich / wenn solch Interliniatur oder Schrift in Spacio nicht von der Hand / die solch Instrument in grossiret / geschehe. Alias scriptura instrumenti, si Notarius in subscriptione non faciat mentionem de abrasione, cancellatione, interlineaturâ, apostillâ vel manu aliena, non probatur, sed suspecta est & falsitatem arguit. *Farin. de fals. quest. 153. num. 101.* Cravet. *Cons. 104. num. 16. & 17.* Menoch. *Cas. 187. num. 39. & seqq.* Nisi in quatuor casibus, quos refert Castrensis *d. Consil. 209. per tot.* Notandum autem, quod circa factum, seu negotium in extensione instrumenti ex protocollo Notarius nihil addere queat, sive de naturâ contractus seu actus, sive de consuetudine loci sit, nisi de quibus partes sufficienter admonitæ convenerint, & imbreviatura loquatur. *Mascard. Concl. 1102. num. 16.* Anton. Fab. *lib. 4. Cod. tit. 16. def. 18.* Etsi enim jus præsumat, contrahentes singulis, quæ secundum contractus naturam, vel loci consuetudinem solent apponi, consensisse, etiam si ex protocollo non appareant, neque à Partibus exprimentur; Hincq; *Bald. & Alex. referente Tusch. Concl. 85. n. 5.*

o.7. dicant, Notarium omnia, quæ de jure insunt, ex natura con-
tractus extendere & in extensione imbrevisaturæ propriæ supple-
re posse secundum jus & consuetudinem, & talem Imbrevisaturam
recipere suppletionem, renunciationem & aliarum clausu-
larum; quæ de jure vel consuetudine apponi solent; Aliud ta-
men placuit Divo Imperatori Maxim. I. quando substantiales
clausulas ipsius actus etiam juxta cujusque contractus seu actus
naturam, vel loci consuetudinem solitas, pacta & renunciatio-
nes protocollo inseri, consensum partium desuper exprimi, &
Notarium nisi de iis, quæ vidit & audivit propriis auribus &
propriis oculis tempore, quo conficitur contractus, adeoq; non
ad præsumptionem scribere jubet. *d. Constit. §. Und wiewol ein
Protocol: ibi: So sollen doch die Notarien zum mindesten mit far-
gen worten/ die Hauptclauslen der Substantz/ &c. & §. seq. Alexi
Consig. num. 4. lib. 1. & Consig. Socin. Conf. 95. lib. 3.* Hinc obligatio
bonorum & hypotheca non potest addi vel suppleri in ex-
tensione instrumenti, quando protocollo non continet talem
obligationem; Sic etiam, si non est dictum, in evictione, licet
de natura emptionis & venditionis sit *l. 6. C. de evict.* ut & in fide-
jussione, nimirum quod fidejussor renunciaverit beneficio ex-
cussionis & divisionis, instrumentum extendi nequit, Nec eo
casu, ubi mos est in loco, ut conductores periculum sterilitatis
suscipiant, nisi conventum sit inter partes contrahentes *Tusch.
d. Concl. 85. num. 49. & 50.* Idcirco Notarius contenta causa, pa-
cta, renunciationes, cessiones & clausulas dubias partibus, ante-
quam discedant, intelligibiliter prælegere, & si minus intelli-
gant, satis explicare debet, ut desuper consentiant atque conve-
niant. *d. §. Demnach denn die Verwilligung vnd Meinung des/
der also vor ihm handelt vnd contrahirt, ein wesentlich vnd Sub-
stantialstück in desselben Contractis oder Handels/ vnd aller andern
dingen/ deren sich die Partheien vereinigen vnd vberkommen/ ob sie
gleich von gewohnheit dabey gesagt wurden/ Vnd dann solcher
Consens nicht gestreckt werden mag/ auff daß jenig/ des einer nicht
wissend ist/ so erfordert die Noturfft/ &c.* Alias instrumentum
non probat *Marscard. Concl. 4. num. 26.* Maximè si in scriptis con-
tractum celebrare velint partes, ut ante perfectionem scriptu-
ræ

ra, quod illis videbitur addere vel demere possint, quod eis tunc
licet; Minimè verò id quidem postea scripturâ consummatâ &
perfectâ vel mutuo partium consensu accedente, prout pulchrè
declarat Paul. de Cast. in l. contractus. 17. C. de fide instr. Conf. Max.
§. Und am meisten vnd insonderheit / ist solches zu halten in den
Contracten vnd Händeln / darin zu ihrer Substanzschritte gehö-
ret / &c. §. ibi: So aber die Schrift vollkommen vnd erfüllet ist / so
mag alsdenn darnach nichts mehr hinzu gesetzt / davon gethan / oder
geendert werden / ob gleich die Parteyen das verwilligten. Quo ta-
men casu, si partes post absolutionem ipsius scripturæ mutare,
addere vel removere quid velint, poterit Notarius denuò roga-
ri & desuper instrumentum conficere, prioribus gestis in Imbre-
viatura remanentibus. S. Doch so möcht der Notarius zu
dem / &c.

XLIX. Deniq; cùm instrumentum sine testibus fidem non In actis judicial.
faciat Mascard. d. loc. Cravet. Conf. 122. num. 13. & actus Notario seu coram iudice
rum necessariò & solenniter desiderent testes, Novell. 1. cap. 2. vers. etis notario sive
si vero absunt. Bornit. de Instrum. lib. 2. cap. 21. oportet testium no-
mina & cognomina qui gesta interfuerunt, in eo inscribi
Novell. 73. cap. 5. d. Constit. §. Und nach dem vom gemeinen Recho-
ten. ibi: Deren aller Namen vnd Zunamen klärlich beschreiben.
Moller. part. 1. Constit. Elk. 20. num. 5. §. 6. Sub poenâ falsi Farin.
de fals. quest. 157. num. 15. & simul exprimi, cujus conditionis &
dignitatis fuerint, quodq; ad ejusmodi actum sint rogati. Quod
posterioribus inter cætera ad formam instrumenti pertinere, tradit
Wesenb. in parat. de fid. instr. num. 5. & à tabellionibus in quoli-
bet instrumento usu servari videmus, quamvis de jure rogatio-
nem opponi non necessarium esse, nisi in quibusdam casibus,
dicat Specul. de Instrum. edit. §. 2. num. 10. & de teste. §. 1. Nec tamen
ad substantiam requiritur, ut ipsimet testes manibus suis sub-
scribant instrumento l. 31. C. de donat. Johann. Andr. in addit. ad
Specul. de Instrum. edit. §. 2. num. 10. lit. C. Treut. Vol. 2. disp. 5. tit. 3.
lit. G. Etsi à quibusdam controvvertatur, sed creditur Notario &
sufficit inscripta esse nomina ipsorum per illum Wesenb. in pa-
rat. d. loc. Mindan. 2. de mandat. cap. 69. num. 9. & 10. Castrens. Con-

ffl. 326. in pr. lib. 1. Nisi in casibus, in quibus pro formâ & solennitate lex, vel consuetudo eorundem subscriptionem expressè exigat; ut in testamento solenni l. 21. & l. 29. C. de testam. testamento cæci l. Consultissima. 8. C. de his qui testam. fac. p. s. & in l. antiquè. 23. C. ad SC. Vellej. Boer. class. 6. disp. 24. th. 16. Quod si vero ipsimet testes subscribant, eo ipso publicum instrumentum esse non desinit. Grav. pract. Concl. lib. 2. concl. 13 in Coronid. num. 12. Sed utile dicit Boer. decis. 8. num. 15. propterea quod in futurum ob mortem vel variationem testium aut oblivionem utrique parti & Notario sit magis consultum & tutum. Et Sabaudia extare Senatus Consultum, quo Notarii jubentur facere, ut tam à testibus, quàm Contrahentibus, si literas sciant, instrumenta super Contractibus confecta subscribantur, testatur Anton. Fab. lib. 4. Cod. tit. 16. def. 19.

L. Postremò incumbit Notario, ut etiam in epilogo instrumenti sive à se ipso, sive ab alio descripti manu suâ subscriptionem apponat. Specul. de instr. edit. § 2. num. 12. inq; eâ nomen proprium & appellativum, de quo dubitari nō possit, subiiciat, addito, cuius autoritate sit creatus, quodque à partibus ad confactionem instrumenti sit rogatus. Vulgò hoc modo: *Vnd ich N. N. auß Bápstlicher vel Keyserlicher/te. Macht vnd Gewalt geschwornen Notarius hiermit vhrkunde vnd bekenne/ das nach dem ich diesen allen/ wie obsteher/ Persönlich beygewohnt/ solches geschehen vnd angehört/ Ich darüber gegenwertiges Instrument begriffen/ te. hierzu insonderheit requiriret vnd erbeten/ &c.* Cùm enim subscriptio Notarii unum de essentialibus instrumenti sit, ut ex eâ publicum dicatur & probet Gem. Consil. 82. num. 4. vers. Si d. opponitur. utique Notarius subscribere debet, aliàs instrumentum ab eo neque scriptum, neque subscriptum fidem non facit, quamvis in protocollò tale sit repertum. Anton. Fab. d. lib. 4. tit. 16. def. 21. Dd. in l. 3. C. de tabell. lib. 10. Nec tamen sufficit nudi nominis subscriptio, sed pariter exprimere debet, quod tanquam Notarius instrumentum receperit, Lucas de Penna in d. l. 3. n. 15. C. de Tabul. Nam ubi quis saltem nudum nomen subscripserit, sciri non poterit, an tanquam Notarius, an ut testis, privatus, aut

aut alius scripserit, cum & alii, quam Notarii recipiant scripturas, & Notarii etiam conficere possint scripturas privatas; Nisi publici instrumenti solennia requisita insuper præmiserit & in scriptura præcedenti posuerit omnia, quæ sunt de ordine publici instrumenti. Quo satis declaravit, quod tanquam Notarius instrumentum receperit publicum. Paria enim sunt specificè vel præsumptivè, facto aut verbis quid exprimere. Cravet. *Consil. 150. num. 1. & seqq.* Prædicta autem vera sunt & procedunt non solum, quoties instrumentum ab uno; verum etiam, quando à duobus aut pluribus simul sumptis & rogatis receptum est, tunc enim non ab uno tantum, sed ab omnibus subscribi & levari oportet. Anton. Fab. *d. loc. def. 22.* Fulv. Pacian. *1. de probat. cap. 65. num. 29. vers. Quæ quidem conclusio.* Tusch. *Concl. 73. num. 1. lit. N.* Nisi singuli in solidum sint rogati Pacian. *d. loc. num. 31.* Menoch. *Cas. 187. num. 7.* aut alteruter, antequam subscribat, vitam cum morte commutaverit, aut infamia notatus, aut Notariatus officio privatus fuerit Tusch. *d. loc. num. 10.* aut pars instrumento ab uno saltem subscripto usa fuerit. Anton. Fab. *d. loc. def. 1.* Nondum autem subscriptionem, sed simul etiam suum signum Tabellionatus sibi concussum, seu Notariatus Signet necesse habet appingere vel apponere. Rittershus. *ad Novell. part. 9. cap. 24. num. 46.* Specul. *d. Instr. edit. §. 2. num. 15.* Quippe quod de forma instrumenti esse dicatur, ut tenent Bart. *in l. 5. §. initium. ff. de pact.* Cravet. *Consil. 216. num. 3.* Boer. *decis. 37. n. 10.* & ferè omnes Dd. & tanquam solennitas ad ejus essentiam & validitatem requiratur in *d. Const. §. Und nach dem gem. uen. Rechten ibi: vnd zulezt das Signet vnd Unterschrift der Notarien.* adeo ut ejus ommissio vitiet instrumentum Marant. *in Specul. aur. part. 6. tit. de Instrum. product. num. 40.* Matcard. *de probat. d. concl. 4. num. 19. & concl. 920. num. 1.* Gail. *2. obs. 43. num. 3.* Nisi ex ter consuetudo loci, ut non apponatur, idque ab omnibus eo loco observetur Mascard. *d. Conc. 4. num. 20.* juxta dispositionem *d. Constitut. Maxim. §. Darumb so gebieten vnd ordnen wir ibi: nichts desto mind. der vör behalten / was sonst von eines jeden Oris gewohnheit zu halten were.* Dico ab omnibus. Nam unus atque alter Notarius recepta propriâ consuetudine sive æquâ sive iniquâ, formalibus requi-

*In sola instrumentatione signetur
Notarius non requiritur
sola sigilli privati
appositio sufficit. Ca
p. 2. T. 2. A. 3. n. 86*

fitis. An d. Constitutione in vim legis autoritate publica. præscri-
ptis, derogare minimè valet. Quo verò apposito, intelligitur
actus absolutus & instrumentum à Notario rogatum, quia non
solent Notarii illud adhibere, nisi perfecto & à se recepto roga-
toque instrumento. Menoch. 2. *presumpt.* & *num.* 14. § 15. Sed
etsi ab initio Notarius ipse, si velit, quod sibi conferatur signum,
eligere possit, quo utetur ad instrumenta signanda & corrobora-
nda, semel tamen electum & concessum pro lubitu mutare ne-
quit. *arg. l. fin. §. 2. C. de Adfessorib.* Lucas de penna *in l. 3. num.* 17.
C. de Tabul. lib. 10. Jacob. Menoch. *de arbitr. quest. lib. 2. cap.* 318. n. 25.
nisi forte ex prægnante & legitima causâ iussu superioris; Sed
constans, proprium & peculiare habere debet, nec alterius No-
tarii signo uti poterit. *Constit. Max.* §. Die Notarien sollen auch
wissen / *ibi:* Noch auch sein gewöhnlich Signet / ohn Gewalt des
Richters / ond auß redlichen Ursachen / verwechseln / ändern / oder
mit eines andern Zeichen sein Instrument zeichnen. Quod si vero
tempore mutet & diversis signis utatur, falsi pœnam incidere
tradit Mascard. 2. *de probat. Conclus.* 1078. *num.* 22. *cum ibi adductis*
Dd. Non secus, ac Mercatores mutantes signa mercaturæ Prosp.
Farin. *de Fals. quest.* 50. *num.* 142. quia mutans suum signum, sive
marcatorium sive domesticum, non citra falsi suspicionem id
facere præsumitur. Bornit. *part. 2. lib. 2. cap. 9. de Instrum.* Possit
tamen Notarium, si fortè signetum Tabellionatus ad manus nõ
fuerit, vice ejus privatum suum sigillum adhibere, adjecit hac
clausula, In Mangelung meines Notariat. Zeichens / mit meinem
gewöhnlichen Verschafft bekräftiget / statuit Bornit. *de Instr. lib. 2.*
cap. 16. vers. Præterea. Cujus assertio an subsistere & procedere
possit, valdè dubito, eò quod signum Notariatus tanquam au-
theticum autoritate publicâ, ad corroboranda instrumenta à
Creante concessum & confirmatum sit, uti in omnibus ferè te-
stimoniis Notariatus videre est, minimè vero id quidem annu-
lus Signatorius privatus. At scripturæ publicæ non valent nisi
sigillum authenticum habeant. *c. Scriptura verò 2. x. de fide Instr.*
Proindè Notario non liberum erit, proprio ausu signaculum vel
annulum signatorium privatum, pro publico & authentico
contra concessionem Creantis & tenorem d. Const. Maxim. 1. in-
strumen-

strumentis imponere, sed potius authentico uti debet. Alias instrumentum non valet, & ille tenetur parti ad damna & interesse. Carpz. lib. 3. tit. 8. Resp. 85.

LI. Hæc igitur sunt, quæ circa publicationem instrumenti Notariorum de jure, communique usu, practicâ & consuetudine recepta sunt. *d. Const. §. Und nach dem/ibi: Von gemeinen Rechten/branch/übung vnd gewohnheit eingeführet ist/ das &c.* Salvis tamen, quæ etiam de cujusque loci consuetudine in specie sunt servanda, quibus Imper. Maxim. I. per *d. Constit.* derogare minimè voluit, sed potius robur addere. *in §. Darumb so gebietten wir/ibi: nichts desto minder vorbehalten/was sonst von eines jeden Orts gewohnheit zu halten were.* Non aliter, atque Imperat. Justin. in sæpius *d. Novell. 47. cap. 1 §. 1.* Qui cum prius sanxisset, quæ instrumentis publicis inseri debeant, postea subiecit, se minimè velle quicquam detrudere de priori consuetudine Orientis, vel alterius loci, quâ instrumentis etiam urbium temporaria inferebantur, sed potius prioribus aliquid addere.

LII. His subnectamus materiam, in qua instrumentum scribi debet. Olim varia erat, & confici poterant instrumenta in quacunque materia, sicut testamenta, *§. 12. Inst. de testam. l. 1. ff. de bon. poss. secund. tabul. l. 2. §. 2. ff. de testam. quemad. aperiat. l. 7. in pr. ff. de jur. Jurand. l. 15. C. de Testam.* Sed vigore *d. Constit. Maxim.* tantum in membranâ seu pergameni, firmitatis majoris & durabilitatis ergo, non in papyro scribenda sunt, inq; Latinâ vel Germanicâ linguâ. *§. Die Notarien sollen auch auffsehen haben/ibi: auff Pergament/vnd nicht Pappier/in Lateinischer oder Teutscher Sprach/&c.* quia perpetuam & minimè dubiam probationem continere debent. Quamobrem etiam olim in summo Camera Imperialis judicio papyracea instrumenta non valuisse tradit Myns *l. Obsr. 80.* ad hoc allegans præjudicium in causâ N. Partleben/ contra Henricum Müllner. Marant. *part. 6. art. 8. num. 15. 16.* Verum uti hoc amplius nec adeo accuratè hodiè in Camera Imperiali observari testatur Andr. Gail. *l. Obsrv. 119 n. 3. sub fin.* Gilman. *decis. fol. 470. num. 14. 15. lib. 2. rer. judic. Camer. Imp.* Arnold. de Reyger. *ad d. Obsr. Myns. 80.* Ita etiam ferè in omnibus aliis locis consuetudine & usu receptum est, quod instrumenta potius

potius in chartâ, quàm in pergameno & rectè conficiantur & probent, non minus, ac si in membrana conscripta fuerint, nisi alio aliquo vitio laborent, quo vituperantur & infirmantur, quia consuetudo facit instrumentum authenticum, quod alias non foret authenticum. *c. cum dilectus. 9. ext. de fide Instr. Magn. Dn. Carpz. p. 1. Constit. 17. d. 32. num. 3.* Nostro igitur tempore tam in chartâ, modò sit munda, ne reddatur suspecta. *Mascard. 1. de probat. Conc. 284. num. 1. Prosper. Farin. de fals. quest. 153. n. 185.* quam in membrana scribi posse verius est, idque secundum Bartoli opinionem *in l. 1 ff. de bon. poss. secund. tabul. l. 6. C. de divers. rescript. ibi:* Quæ in chartis sive membranis. *Daut. in l. 15. num. 5. C. de Testam.* Et in terris Electoratus Saxoniae, quoad effectum probandi nihil referre, in quacunque materia scripta sint instrumenta dicit *Dan. Moll. ad Constit. Elect. part. 1. Constit. 17. n. 8.* Nec obstant allegati *§. verba, auff Pergament vnd nicht Pappier.* Siquidem, ut in præcedenti thesi dictum, per hanc Constitutionem Max. consuetudo loci, quoad hoc non excluditur, sed potius comprobatur. *§. Demselben nach / ibi:* Desgleichen nach inhalt gemeiner Rechten oder löblichen gewohnheit vnd gebrauch eines jeden Orts eingeführet vnd versehen ist.

LIII. Quotiescunque igitur Notarius instrumentum omnibus suis numeris & partibus absolverit, atque ita in forma solenni expediverit, tenetur vel ipse, vel ejus heredes, ad quos originalia & protocolla pervenerunt, parti petenti edere, vel mandatario, vel hæredi ipsius *d. Const. §.* Es mögen auch die Notarien. *ibi:* Vnd demselbem / so sie gebetten / oder ihren Anwâlden / Erben / oder Gemeinen / oder sonderlichen Nachkommen / auff's wenigste einmahl geben. *Pacian. 1. de probat. cap. 64. n. 5.* Non secus ac Argentarius *in l. 6. §. 10. ff. de edend.* quia idem jus, quod est in argentario dicitur esse in omni eo, qui auctoritate publica gerit officium; Ergò etiam in Notario, qui publico officio fungitur. Comprimis si ei debitum honorarium, quo plus justo petere nequit *Mynsing. §. 5. obs. 53. n. 3.* oblatum & solutum fuerit *Specul. de instr. edit. §. 6. n. 4.* *Grævæus part. 1. concl. 106. n. 2.* Alioquin adversus eum, vel officio Judicis, si instrumenta sunt inter vivos *glos. l. argentarius,*

de tabul. exhibend. si instrumentum pertineat ad ultimas voluntates l. i. & gloss. ibi ff. de tabul. exhibend. agi potest. Et si quidem de instrumento est rogatus, negat tamen se de eo rogatum, vel dicit, se non recordari fuisse rogatum, atque ita instrumentum, si convincerat, occultet, nec edere velit, poenâ falsi punitur, compellitur, nisi sit Senex, aut instrumentum celebratum jam de tempore longinquo. Quo casu propter senectutem & temporis lapsum à poena excusatur. Nicol. Boer. decis. 292. n. 5. Johann. Andr. in addit. ad Specul. de Instr. edit. §. 9. n. 1. lit. A. Prosp. Farin. de fals. q. 154. n. 1. & seqq. Quod si verò de honorario pro labore officij sui, ei non satis factum fuerit, invitus cogi nequit dare instrumentum sine eo. Gloss. verbo argentarius. in pr. in verb. assimiles ff. de edend. Pacian. d. loc. n. 20. Sed usque ad exolutionem detinere potest, sicut scriptor retinens quinternos Pacian. d. loc. n. 23. quia nemo cogitur suis stipendijs militare c. cum ex officij. 16. X. de prescript. l. sed si quis. 7. ff. testam. quemad. aper. & labor operantis justam retinendi causam tribuit. Matth. Coler. de process. Execut. p. 1. cap. 2. n. 248. th. supra 16. circ. fin. Exceptis tamen pauperibus, quâ talibus, in quos Tabellio misericors esse, nec de eorundem actu vel contractu pecunias accipere debet. Quod etiam procedit in Advocatis & Judicibus, ita ut præstito juramento paupertatis, nec judiciales expensas, nec Advocato honorarium solvere necesse habeant, sed utrumque ipsis remittendum. Magnif. Dn. Carpz. part. 1. Const. 23. d. 14. At verò cautum circa instrumentorum editionem oportet esse Notarium, nec alij instrumentum edere debet, nisi ei, cujus interest. Cravet. cons. 56. n. 18. & à quo fuerit rogatus. Grav. p. 1. conclus. 106. n. 1. Quæ duo ad hoc, ut quis compellat Notarium ad sibi dandum instrumentum, copulativè requiruntur. Pacian. d. loc. n. 3. & 32. Nam solum interesse, nisi in quibusdam causis à Pacian. d. loc. notatis, sine mandato, & e contrario solum mandatum sine interesse petentis ad editionem non sufficit. Pacian. d. l. n. 38. Videndum autem an instrumentum unâ cum mandato contineat interesse vel utilitatem unius, & illi soli, an utriusque Contrahentium & tunc

K

omni-

rius debiti non est dandum debitori, sed dundaxat Creditori,
quia hujus solam utilitatem continet. Similiter ex eadem ra-
tione instrumentum donationis, non est edendum donanti,
sed Donatario. Sic etiam instrumentum liberationis & quie-
tationis dandum est debitori, non Creditori, nisi subsit Credito-
ris aliqua utilitas. Eodem modo Instrumentum promissionis
pretij debet reddi venditori, instrumentum verum liberationis
emptori, & Instrumentum promissionis dotis uxori, sed instru-
menta transactionis, emphyteusis, locationis, pignoris, permtra-
tionis, societatis, emptionis, venditionis & similia, quæ conti-
nent promiscuam utriusque partis utilitatem, utrique parti
edenda sunt. Pacian. *d. loc. n. 33. & seqq.* Quoties verò Notarius
de interesse alicujus petentis dubitet, aut aliis præjudicium ex
tali editione futurum existimet, faciat se unà cum eis, qui ex
instrumenti editione lædi possunt, citari coram Judice, ut parti
petenti, si quas habent exceptiones opponere queant, atque ita
editio cum causæ cognitione & autoritate Judicis fiat, vel non
fiat, prout ei visum fuerit. Id quod innuit *d. Const. 5.* Es mö-
gen auch die Notarien. ibi: Aber ob sie das auff denselben oder au-
dern / so des nachmals begehren / oder Interesse zu haben vermein-
ten / vnd sonderlich / wo Zweifel / Irung oder Zwitracht darüber /
oder zu besorgen were / das jemandes Gefährlichkeit darauß entsündel-
geben mögen oder solten / ist das gewisser vnd redlicher vmb viel Opi-
nion, Disputation, so darumb sind / sie zu vermeiden daß er die Notar-
ren für ihre Richter citiren lassen / von des Gewalt vnd Befehß / solch
Instrument von neuen geben / oder zugeben versagen soll. Pacian.
d. loc. n. 11. & 52. Nec tamen nisi semel Notarius vel Argentarius
tenetur edere *d. l. 6. §. 8. ff. de edend. & §. 5.* Es mögen auch die Notarien.
ibi: Aufß wenigste einmahl geben. Nisi superveniant justæ causæ
ob quas editio iterum fieri debeat, prout eæ habentur in *l. veluti.*
7. ff. de edend. & latius explicantur à Pacian. d. loc. n. 54. & seqq.

LIV. Hujusmodi autem instrumentum, dicitur publicum,
quippe quod publicè manu Notarij confectum sit *c. 2. X. de fide
Instr.* Richard. *ad rubric. C. de fide Instrum. n. 2.* & publica autoritate
constet *Nov. 73. cap. 5. & 7. §. 1. Specul. de Instr. edit. §. 7. n. 1.* Schneidw.

S. item

præsumptionem l. 14. C. de contrab. stipul. l. 16. C. de Don. inter vir & uxor. & ibi Gothofred. in not. non tantum Veritatis, quod nimirum omnia, quæ in eo scripta, acta & inter partes conventa perhibentur, verè sic sint gesta Mascard. d. Concl. 1103. n. 2. Wesenbec. in Pam. n. 6. de fid. Instr. Treutl. eod. ib. 5. quia Notarius cum publicum officium juratus gerat, non præsumitur falsum scribere. Sichard. ad l. 15. C. de fide instr. Sed etiam Solennitatis, quod omnia, quæ continet, solenniter & legitimè sint acta. Myns. 4. obs. 74. Menoch. 2. præsumpt. 44. n. 2. quia imperfectio & falsitas instrumenti, uti quodvis aliud delictum & dolus non præsumitur l. 18. C. de probat. Menoch. 5. præsumt. 20. n. 1. & præsumpt. seq. n. 2. Et unusquisq; actus secundum suam formam & qualitatem factus censetur Menoch. 6. præsumpt. 10. n. 1. Hinc tantum operatur, ut sine adminiculo fidem faciat Sichard. ad rubric. C. de fide Instrum. n. 2. Specul. de edit. instrum. §. 8. n. 1. & per se plenè probet, de his, quæ dispositivè in eo posita sunt. Wesenbec. & Treutl. allegat. loc. Beust. in l. admonendi. 31. n. 45. & seqq. de Jur. Jur. & dicatur probata probatio, & non probanda Wesenbec. d. loc. Mascard. concl. 1099. n. 2. rem manifestam reddens & notoriam, & relevans possessorem suum ab onere probandi Sichard. in l. 14. C. de contrahend. & commit. stipul. n. 5. Menoch. in tr. recup. possess. remed. 1. n. 224. De quo dici solet, noli me tangere. Cravet. cons. 31. n. 7. Cui tamdiu statur, donec contrarium probetur Menoch. d. præsumpt. 44. n. 3. Wesenbec. §. ult. Inst. de fidejuss. Schneidw. d. §. item verborum. n. 11. Inst. de inutil. stipul. Nec enim omnem excludit probationem in contrarium. Schneidw. per allegat. loc. Specul. §. 8. n. 4. de instr. edit. sed maximè reprobari potest vel per testes, scripturæ instrumenti contradicentes, ad minimum duos, aut plures, in instrumento descriptos, aut non descriptos, nisi in duobus casibus, quos refert Specul. d. loc. vel per instrumenta alia contradicentia, & comparisonem literarum; vel per conjecturas & præsumptiones contrarias. De quibus latè & eleganter Menoch. arbit. jud. quæst. cas. 105. & 5. præsumt. 20. n. 7. & seqq. Specul. & Schneidw. d. loc. Prosp. Farin. de fals. quæst. 158. Mascard. 2. de probat. concl. 740.

probandi incumbit aduersario *d.l. 18. C. de probat.*

LV. Denique, cum nihil tam naturale sit & firmum, quin vicissim infirmari & dissolvi possit, ut inquit *gloss. post Rubr. Inst. quib. mod. testam. infirmet.* Et quicquid ab hominibus ligatur, solubile est, prout dicitur *in cap. 3. Novell. 22.* sequitur, ut ultimo loco videamus, quibus modis officium Notariatus tollatur & finiat, ut scilicet tunc cessent effectus, quos Tabellionatus producit & haecenus enarravimus. Cessante enim causa, cessat effectus. *c. cum cessante. 59. X. de Appellat.*

LVI. Solvitur autem (1) morte Tabellionis. Mors enim ut omnia solvit. *c. deinceps. 20. d. Novell. 22. Tusch. concl. 391. lit. M.* ita etiam privilegia & dignitates personae coherentes, eam defunctam simul aufert. *l. 1. §. 2. ff. de const. princ. l. 3. §. ult. ff. quib. mod. usus fr. amitt. l. 3. §. 1. 4. §. 3. ff. de censib. & tollit de medio personam, in qua radice erat officium Notariatus, nec tunc, ut alia parentum praedefunctorum bona, ad liberos transmittitur, cum ea, quae personis dantur, ad heredes non transeant. *l. 1. §. 43. ff. de aqua quot. & estiv. l. 3. in fin. ff. de censibus. l. 7. §. 1. ff. de Except. quantumvis instrumenta a Notario adhuc in vivis confecta, modo alias non sint defectuosa, aut alio aliquo vitio laborent, nihilominus plenam fidem mereantur & vigeant. *c. 2. & ibi Dd. X. de fid. instr. gloss. verb. publicum. in l. 2. in pr. ff. quemad. test. aper. Innoc. in c. 1. X. de fid. Instr.***

(2) Denegatione officij. Nam si Notarius sine justa causa instrumenta recipere nolit, nec petentibus super negotiis licitis officium suum impertiri velit, tunc ab exercitio Tabellionatus deponi & poenam perjurij plecti potest. *d. Const. §.* Es mögen auch die Notarien. ibi: Wie sie auch des bey Pön im Rechten bestimmter schuldig seyn. *Bart. in l. fin. de Assessorib. Menoch. arbit. jud. quest. casu. 369. n. 7. & 8. Schneidw. d. §. cum autem. 3. n. 7. Instit. de Adopt. Sichard. ad Rubric. C. de fide Instrum. n. 3. t. bes. sup. 6.* (3) Abdicatione & Renunciatione officij in manus ejus, cujus autoritate est creatus. *d. Const. §.* Die Notarien sollen auch wissen/das ihr keiner sein Notariat Ambe anders/denn allein in die Hände des Obersten Fürsten / von des Gewalt er solch Ambe empfangen hat vnd creiret ist. *c. admonet. 4. & c. quod in dubio*

de Jdct. lib. 3. p. 2. c. 5. n. 9. quia renuncians beneficio perdit possessionem beneficij Tusch. *concl. 162. n. 1. lit. R.* & quilibet juri & favori suo pro se introducto renunciare potest. *l. si quis. 29. C. de pact. & l. si quis. 51. C. de Epif. & Cleric. l. si. judex. 41. ff. de minor. l. filio. 17. ff. de injust. rupt. irrit. l. potest. 71. ff. ad L. Falcid. l. pactum. 40. ff. de pact. & quicquid ad utilitatem nostram receptum est, tamdiu durare debet, quamdiu nobis placuerit, & non ultra, idque liberè repudiare, negligere & abjicere possumus. *l. egregius. ff. de V. O. (4) Per non usum*, præsertim si occasio utendi nulla defuerit *l. nundinis. 1. ff. de nundin.* Illi enim, qui Senator, Clericus, vel Doctor factus, aut alio aliquo officio per quinquennium functus fuerit, integrum & liberum erit à Tabellionatu desinere & abstinere, nec invitus ad ejusdem exercitium cogi potest. *d. Const. 5.* Es ist auch ein Notarius. ibi: Er were denn Doctor, ein Rath Herr/Mönch oder Clericus &c. *l. universos. 15. & ibi gloss. & Bart. C. de Decurion. lib. 10.* Bald. in *l. si quis. C. de Epif. & Cler. Angel. in l. i. C. de tabul. lib. 10.* Hoc tamen casu officium non planè quis perdit, sed exercitium ejus saltem quiescit & cessat, proinde si velit, istud reassumere & usurpare potest. *d. s. ibi: Doch dieselben/ so sie sich haben bitten lassen &c.* (5) *Interdictione officij*, quæ fit Clerico Notario ab Episcopo, ne amplius Notariatum exerceat. Ea enim publicatà, ut perveniat ad notitiam populi, ipsius instrumenta non valent. *Farin. in fragment. Criminal. lit. C. n. 241.* (6) *Condemnatione propter delictum* per sententiam in loco solito, cum solitis solemnitatibus publicè latam. Nam ex solo delicto antequam de eo condemnatus fuerit, non dicitur privatus officio, per textum egregium in *l. si quis decurio. 21. C. ad L. Cornel. de fals.* ubi dicitur, quod delinquens in officio Decurionatus pendente judicio, non statim desinat esse decurio. Et quamvis etiam crimen ex actis & publica famà notorium sit, & lex ipso jure privet delinquentem; attamen illud declarari debet per sententiam hominis, quia super notoriis quoque Judicis declaratoria requiritur, uti post alios tradit Pacian. *2. de probat. cap. 21. n. 132. & n. 138. & cap. 22. n. 14.* Non secus ac in Vasallo, qui ob feloniam commissam prius feudo privari nequit, quàm sententia declaratoria*

amittitur. Magnif. Dn. Carpz. *part. 3. Const. 26. def. 12.* Sed hic circa
præsentem materiam distinguendum est inter delicta. Quædam
enim in officio, ut falsum, quod respicit fidem & legalitatem
personæ; Quædam extra officium, ut homicidium, furtum,
adulterium, iniuria & similia, committi dicuntur. Priori casu,
simul atque Notarius præsens sive per accusationem, sive per
inquisitionem, de falso tanquam ex delicto in officio perpetrato
condemnatus, adeoque infamiâ notatus fuerit, officio privatus
intelligitur, nec amplius, quæ valent & probant instrumenta,
conficere potest Tusch. *concl. 100. lit. N. Specul. de Instrum. edit. S.*
9. n. 22. Schrad. conf. 3. n. 264. ne quidem ad pias causas Farin. de fals.
quest. 155. n. 41. quamvis expressè in condemnatione non ponatur
pæna privationis, quod tunc non est necesse, sed sufficit sim-
plex declaratoria criminis commissi in officio. Eo enim ipso,
quod est condemnatus de illo delicto, censetur etiam privatus
officio. Pacian. *2. de probat. cap. 22. n. 11. vers. At si Notarius. & n. 16.*
vers. In hoc igitur casu conclude. Lucas de Penna *in l. 12. vers. Si tamen*
tabellio. C. de Susceptorib. Præposit. lib. 10. Farin. d. loc. n. 39. quia delin-
quens in officio est legibus odiosus & officio, quod eo ipso vitu-
perat, privatur. *d. l. 12. C. de Suscept. l. iudices. 12. C. de dignitat. lib. 12.*
l. si quos. 3. C. de offic. præfect. Prætor. Orient. & Notarius semel de fal-
so damnatus, non potest ulterius rogare alia instrumenta Me-
noch. 5. præsumpt. 21. num. 25. Posteriori casu, ubi Notarius deli-
quit extra officium, utrumque ad hoc, ut ejus instrumenta non
amplius valeant, & ille remotus ab officio censeatur, requiritur,
videlicet quod non solum condemnatur ex delicto, verum etiam
quod per sententiam condemnatoriam, uti etiam communiter
fieri solet, expressè privetur Tabellionatu, quia hoc casu non in-
telligitur privatus, nisi nominatim privetur. Pacian. *d. loc. n. 4.*
vers. quod quidem. & num. 11. 14. 17. Quamvis Bald. *in l. cunctos po-*
pulos. 1. n. 43. vers. Sed infam. tabellionis. C. de Summ. Trinit. dicat,
Tabellionem, etiam si per sententiam non sit officio privatus, ta-
men non posse conficere instrumenta, quando ejus infamia est
notoria; Et nihil referre, an ex crimine falsi, vel alio famoso
sit damnatus; Nec in hac infamiâ juris esse constitutam diffe-
ren-

sententiam, sed prædicta, quod in instrumentis
mnatus perdat officium, nec per consequens possit instrumenta
conficere, nec confecta valeant, procedunt, (1) in instrumentis,
quæ facta sunt post sententiam condemnatoriam *Sichard. in l. i.
C. de testam. n. 23.* Nam quæ antea rogata sunt, non solum valent,
si sint publicata, quia jure officij uti potest, quamdiu in eo tole-
ratur *Sichard. ad l. 2. C. de fide Instrum. n. 7. Specul. d. §. n. 21. & 22.* Sed
etiam perfici & publicari possunt. *Pacian. d. loc. n. 20.* Quamvis me-
lius faceret Notarius, si isto casu abstinere à publicatione in-
strumentorum præteritorum, cum tamen illis minor fides adhi-
beatur, ac si non fuisset condemnatus. *Farin. d. loc. n. 43. 44. & 62.*
(2) in Instrumentis, quæ condemnatus de falso solus recepit. Nam
si instrumentum à duobus Notariis rogatum est, nihilominus ab
uno in publicam formam redigi potest, & valet, quamvis alter
de crimine falsi condemnatus fuerit, quia utile per inutile non
debet vitari. *c. 37. X. de R. I. in 6. gloss. in §. quod si quis. Instit. de inutil.
stipul. & inhabilitas unius sustinetur per habilitatem alterius*
Pacian. d. loc. n. 21. Nisi statutum vel consuetudo ad confectio-
nem Instrumenti requirat duos Tabelliones. *Farin. d. quest. n. 7.*
ut statutum Veronæ, cujus meminit *Mench. arbit. jud. quest. cas.
187. n. 13.* (3) Quando Tabellio simpliciter de falso condemna-
tus, nec ei in sententia fama & facultas conficiendi instrumenta
reservata est. Etenim, si iudex justâ commotus causâ, ut puta
quod parcat honori parentum & puellarum, quæ restant ad nu-
bendum, vel quod falsitas commissa sit modica, Item quod haud
magnum attulerit præjudicium, similiter, quod non dolo, sed re-
meritate quadam fuerit perpetrata, & quæ sunt id genus alia,
famam reservaverit, nullum est dubium, quin isto casu Notarius
ut ante, ita etiam post latam sententiam officium suum exercere
queat *Farin. d. quest. n. 70. & seqq. Pacian. d. loc. n. 18.* Alias plures Li-
mitationes & Sublimitationes vide sis apud *Farin. & Pacian.
allegat. loc.*

LVII. Falsum autem, ex quo Notarius officio privari &
puniri potest, est immutatio Veritatis in alterius præjudicium,
dolo malo facta. *Nov. 73. in pr. l. 20. C. ad L. Corn. de fals. Menoch. arbit.
jud.*

mittitur *Dicto*, *Facto*, aut *Scripto*. *Farin. d. loc. n. 6.*

LVIII. *Dicto* perpetratur (1) quando Notarius negat se rogatum de instrumento, de quo tamen revera est rogatus, vel dicit, se non recordari an fuerit rogatus. Isto casu facta requisitionis convictus præter pœnam falsi, quâ afficiendus est, tenetur parti ad damna & interesse. Nisi sit senex aut bonæ famæ Menoch. *cas. 31. n. 3.* aut instrumentum jam à longo tempore confectum fuerit. *Farin. quæst. 154.* (2) quando ante publicationem attestatorum dicta testium pro palat, vel parti adversæ causam, prodit, aut secreta iudicis revelat & patefacit. *Mascard. concl. 1098. n. 37.* *Berlich. p. 1. concl. 8. n. 34.* *Farin. quæst. 104. n. 107.* Hinc etiam fit, ut Notarius in his causis, quibus officij ratione adhibitus fuerit, neutri parti sollicitando, procurandoque operam suam locare possit & debeat. *Ordin. Camera, part. 1. tit. 39. §.* Als sich auch bissher neben obgemelten Mängeln der Notarien halb, sich auch der, befunden / das sie sich nicht allein des Notariat Ambrs / sondern auch Sollicitirens / Procurirens / vnd dergleichen in denen Sachen / darin sie sich als Notarij gebrauchen lassen / vnterfangen / welches dann wider Recht / darzu den Partheien zum höchsten Nachtheil vnd Beschwerde gereicht / solches zu vorkommen / wollen wir neben solchem Edict allen Notarien / bey einer namhafften Pön / gebieten / sich fürohin ihres Ambrs inhalten / vnd in Sachen / darin sie als Notarien gebraucht / des Sollicitirens / Procurirens vnd dergleichen / gänglich vnd allerding zuentschlagen. (3) quando in Instrumento dicit: presentibus talibus testibus, illi autem contrarium dicant. *Jaf. in l. 2. §. volunt autem, ff. solut. matrim. n. 25. & c.*

LIX. *Facto*: (1) Si in instrumento, postquam de eo rogatus est, addendo vel detrahendo, aliquid sine autoritate iudicis mutet, vel consentientibus partibus Tusch. *Concl. 90. n. 9. lit. N.* *Farin. d. quæst. 104. n. 108. §. 109.* proinde etiam, si datam mutet, pœnâ falsi tenetur. *Farin. quæst. 105. n. 26.* (2) Si roget instrumenta illicita *Mascard. d. concl. 1098. n. 23.* ut puta super alienatione rei sacræ *d. l. 14. §. 3. C. de SS. Eccles. Novell. 7. c. 5.* vel feudij, sine consensu Domini factâ, *c. 1. in pr. vers. Scriba vero. 2. feud. de prohib. feud. alien. Mynf. 6. obs. 65.*

obf. 85. & alijs rebus prohibitis. Item usuraria, idq; scienter Farin. *quest. 154. n. 14. 16. & 22.* Græven. *part. 2. concl. 4. in Coronid. n. 1. 2. & 3.* Nisi habeat auctoritatem alicujus solennis Doctoris affirmantis, contractum, de quo fecit instrumentum non esse usurarium, aut ad dictamen Sapientis aliquam clausulam illicitam & usurariam in instrumento apposuerit quibus casibus à pœnâ falsi excusatur. Mascard. *d. Concl. 1098. n. 24.* Farin. *d. quest. 154. n. 26. & 27.* Græven. *d. loc. n. 6.* (3) Si in instrumento debitas juris solennitates & clausulas substantiales ex proposito omittit, quæ notoriæ sunt omnibus Notariis. Menoch. *arbit. jud. quest. cas. 370. n. 4. & seqq.* Mascard. *d. loc. n. 32.* Farin. *d. quest. 157. n. 1. & seqq.* (4) Si duobus diversis signis in instrumentis utatur. Mascard. *d. loc. n. 22.* Sichard. *in l. 19. C. de fid. Instrum. n. 12. & c.*

LX. *Scripto*, (1) quando Notarius scribit falsum, vel simulatum instrumentum Menoch. *arbit. jud. quest. cas. 316. n. 1.* Farin. *de fals. quest. 155. n. 11. & 12.* vel pro hæretico. Pacian. *2. de probat. cap. 22. n. 28.* Farin. *de hæresi. quest. 197. n. 58. & n. 67.* (2) quando ponit in scriptura testamenti, se vidisse testatorem, quem reverà non vidit, eumque fuisse sanæ & integræ mentis, cum tamen non fuerit, item aliquem contrahentem seu testem actui interfuisse, qui verè non interfuerit. Farin. *d. quest. 154. n. 105. III. & 112.* (3) quando in instrumento scribit, fuisse numeratam pecuniam, vel ultra verbum numeravit, alio aliquo verbo actualem numerationem, & receptionem pecuniæ denotante usus est, aut dicit: Titius habuit & recepit pecuniam &c. quæ tamen revera numerata & recepta non fuerit. Farin. *d. quest. 154. n. 52. 57.* (4) quando in aliquo Instrumento Universitatis aut Collegij scribit omnes, vel eorum majorem partem intervenisse, si revera non omnes intervenerunt aut major pars. Farin. *d. quest. 154. n. 104.* (5) quando in testamento scribit, testatorem, prout facere debet per textum in *l. 21. ff. de testam. & l. jubemus. C. eod. & Const. Max. Rubric. Von Testamenten. §. Aber die Form eines Testaments. 2c.* ore proprio nominasse heredem, quem tamen non nominavit, quam ob causam testamentum redditur invalidum, præsertim si Notarius est malæ famæ & aliàs solitus facere, ut testator heredem ore proprio nominaret. Farin. *d. q. 154. n. 93. 100. & 101.* (6) Quando sibi

L

aliquid

aliquid in testamento, de quo fuit rogatus, adscribit. Tusch. *concl.*
77. n. 6. & *seqq.* & *concl.* 90. n. 4. lit. N. (7) quando in præjudicium
partium, plus minusvè scribit, quàm ab illis coram eo & testibus
ad hoc adhibitis actum & dictum fuit, & scribi debet, puta fal-
sum adjiciendo aut aliquid principaliter omittendo, ut in instru-
mento venditionis pretium, quod est de substantiâ, non tantum
parti læsæ teneretur de damnis & interesse. *d. Constit. Maxim. I. S.*
Demselben nach. ibi: Ihre Aembtler redtlich / gerewtlich vnd auffrichtig
gleich zu üben / als lieb ihnen sey / zu sampt dem; daß sie widerkehrung
der Schâden vnd Interesse denen / so durch sie versâumet oder vera
führet werden / zu thun schuldig sind. Mynf. & Schneidew. *in pr. Instit.*
de Obligat. g. ex quas. delict. nasc. Berlich. *part. 1. Concl. g. n. 37. & seqq.*
Rosbach. *Prax. Civil. tit. 8. n. 10.* Ægid. Bofs. *in tr. tit. de fals. n. 71.* Ve-
rum etiam de falso puniri potest. *l. jubemus. 29. in fin. C. de testam.*
Tusch. *in verb. Notarius. Concl. 90.* Cravet. *cons. 85. n. 6.* Socin. *cons. 97.*
col. 2. lib. 1. Paul. de Cast. *consil. 421.* Alex. *consil. 74. Vol. I. d. Constit. Max.*
eod. §. Demselben nach. *in fin. ibi:* Unsere schwere Bgnad / Straff
vnd Buß zu vermeiden. quia delinquit in officio suo & veniam
non meretur. Ferrar. *in form. opp. contr. inser.* Error, tamen qui po-
tius, quàm dolus in bonæ famæ Notario præsumitur Menoch.
lib. 2. præsumpt. 79. n. 12. Mascard. *de probat. concl. 1098. n. 17. & concl.*
644. n. 1. Boer. *decis. 116. n. 3. 4. 5.* Farinac. *quest. 156. n. 116. & seqq.* sicut
partibus ipfis. *l. 116. ff. d. R. L.* Cravet. *consil. 147. n. 5.* Farin. *quest. 155. n.*
82. cum nihil magis consensui contrarium sit, quàm error *l. 1. §.*
illicitas ff. de offic. Procons. ita etiam Notario nocere non debet,
quia non adest dolus in errante, neque mutatio veritatis, Castr.
consil. 364. lib. 2. modò corrigatur & emendatur vel ab ipso No-
tario, antequam partibus instrumentum tradidit in forma publi-
câ Anton. *Fab. lib. 4. Cod. tit. 16. def. 9.* Menoch. *d. præsumpt. 79. n. 15.*
quia tunc nondum functus est officio suo *arg. l. 19. §. 2. in fin. ff. de*
recept. qui arbit. Vel à Judice desuper adito, quando nimirum co-
pia parti data atque ita Notarius officio suo functus est. *d. Const.*
Maxim. §. Ob aber sich bewarlich / oder vnbewarlich begeb / das ein
solch Irung einflet / es were in Solenniteten / Nahmen / Erâthen / Zeit /
Substanz oder sonst / ist daß gewisser das / sonderlich nach dem das In-
strument den Partheyen vbergeben were / die weil als denn die Notar
rieh

REUSNERI auspiciū magni ductumq; secutus
I bone, & invicto pectore bella move.
Non animi virtus, non arma accerrima desunt:
Credo, hæc JANE, tibi pugna, triumphus erit.

Augustus Buchner as.

F I N I S.



05 A 166

ULB Halle

3

004 206 827



V3/17







Domini nostri Jesu Christi.
Disputatio Inauguralis Iuridica

De
NOTARIIS

Eorumque
INSTRUMENTIS

Quam
Permissu & autoritate Nobilissimi

& Amplissimi Iurorum Ordinis in illustrissima,
Academia Wittebergenfi

Sub Presidio
VIRI

Magnifici ac Juris Consultissimi

DN. JEREMIAE REUSNERI

Cti, in clytæ Facultatis Juridicæ Ordinarij, Senioris & p.t.
Decani, Decretalium Profefs. Publici, nec non Curix Electoralis,
Scabinatus & Consistorij Ecclesiastici Assessoris gravissimi,
Præceptoris & Patroni sui ætatem sub-
missè devenerandi

Pro Licentia

Summos honores Doctores & Privilegia in Utroq. Jure conse-
quendi publicè examinandam proponit
In Auditorio Majori

ANDREAS WISM/ Belgrâ-Misn.

Ad diem Octobr. horis ante & pomerid.

Excudebat JOANNES RÖHNERUS, Acad. Typogr. Anno 1647.